

Turvallinen lapsuus uskonnollissa yhdyskunnissa tai uskonnollisissa yhteisöissä-lasten suojelun toimintamalli

Tarja Tallgren

Opinnäytetyö, ylempi AMK

Toukokuu 2021

Terveys- ja hyvinvointialat

Sairaanhoitaja (ylempi AMK), Kliininen asiantuntija

Tallgren, Tarja

Turvallinen lapsuus uskonnollisissa yhdyskunnissa tai uskonnollisissa yhteisöissä-lasten suojelun toimintamalli

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. **Toukokuu 2021**, 95 sivua.

Terveys- ja hyvinvointialat, Sairaanhoitaja (ylempi AMK), Kliininen asiantuntija, Opinnäytetyö, ylempi AMK

Julkaisun kieli: suomi

Verkkojulkaisulupa myönnetty: ei

Tiivistelmä

Lasten suojeleminen ja lasten oikeuksien edistäminen on maailman kaikkien ihmisten yhteinen asia kaikissa ympäristöissä.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa lasten suojeluun ja väkivallan ilmoittamismenettelyihin uskonnollisissa yhteisöissä sekä niiden integroitumisesta viranomaistoimintaan lasten oikeuksien edistämiseksi. Ensivaiheessa tarkoituksena oli kehittää lasten suojelun toimintamalli väkivallan ennaltaehkäisemiseksi. Toisessa vaiheessa tarkoituksena oli pilotoida toimintamalliin käyttöönottamista uskonnollisissa yhdyskunnissa tai uskonyhteisöissä. Kehittämistehtävänä oli löytää keskeiset osatekijät ja kriittiset haasteet, jotka tulee huomioida uskonnollisten yhdyskuntien tai uskonyhteisöjen lasten suojelun toimintamallissa.

Opinnäytetyö toteutettiin tutkimuksellisena kehittämistyönä. Tutkimusaineisto koostui Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Sosiaali- ja terveysministeriön alan asiantuntijahaastattelusta (n=4). Kerätty aineisto litteroitiin ja analysoitiin sisällönanalyysillä. Poliisihallituksen ja Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitoksen (n=3) asiantuntijakuulemiset, lait ja asetukset, kansainväliset sopimukset, kokemusasiantuntijatieto sekä tieteellinen tieto sisältyivät aineistoon. Toimintamallia mallinnettiin koko kehittämistyön ajan kirjallisuuteen ja saatuihin tuloksiin peilaten. Toimintamalli pilotoitiin asiantuntijaohjausryhmän arvioinnin jälkeen. Aineisto Webropol-kyselystä uskonnollisille yhdyskunnille tai uskonyhteisöille ja Uskontojen uhrin tukiryhmälle (n=40) analysoitiin kvalitatiivisesti sekä kvantitatiivisesti.

Opinnäytetyön tuotoksena syntyi Turvallinen lapsuus uskonnollisissa yhdyskunnissa tai uskonyhteisöissä-lasten suojelun toimintamalli. Periaatteet toimintamallissa ovat lasten oikeus suojeluun, sitoutuminen ilmoittautumismenettelyihin, väkivallan tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn sekä lapsiin kohdistuvan väkivallan epäilytilanteessa tarkoituksenmukaisten lasten ja perheiden oikeudellisten, suojelullisten ja hoidollisten tarpeiden tunnistaminen ja niiden integroiminen viranomaistoimintaan organisoimalla, viestinnällä, tietoisuuden lisäämisellä ja konkreettisen avun keinoin.

Turvallinen lapsuus uskonnollisissa yhdyskunnissa tai uskonyhteisöissä -lasten suojelun toimintamallia hyödynnetään sosiaali- ja terveysministeriön ”Väkivallaton lapsuus 2020–2025” toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä toimenpiteen 92. toimeenpanoon liittyen. Toimintamallia voivat hyödyntää kaikki uskonnolliset yhdyskunnat tai uskonyhteisöt tai lasten kanssa työskentelevät toimijat Suomessa.

Avainsanat (asiasanat)

Lastensuojelu, Lasten oikeudet, Väkipoltti, Uskonto ja uskonnot, Uskonnolliset yhteisöt

Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)

-

Tallgren, Tarja

Safe Childhood in Religious communities or in religious groups - Model for Child Protection

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences, September 2020, 95 pages

Health and Welfare, Master of Health Care, Advanced Nursing Practice, Master's Thesis

Permission for web publication: No

Language of publication: Finnish

Abstract

Protecting children and promoting children's rights are a common cause for all people in the world in all environments.

The aim of the thesis was to provide information on child protection and violence reporting procedures in religious communities as well as on their integration into government activities in order to promote children's rights. The first step was to develop a child protection model to prevent violence. The second phase was to pilot the introduction of this operating model in religious communities or groups. The development task was to find the key elements and critical challenges that should be taken into account in child protection within religious communities or groups.

The thesis was carried out as a research development work. The research material consisted of expert interviews of the Finnish Institute for Health and Welfare and the Ministry of Social Affairs and Health (n = 4). The collected material was transcribed and analyzed by content analysis. The expert consultations, laws and regulations, international agreements, experience expert information and scientific information of the Police Board and the Finnish Institute for Health and Welfare (n = 3) were included in the material. The operational plan was modeled throughout the development work by mirroring the literature and the obtained results. The operational model was piloted after evaluation by an expert steering group. The material from the Webropol survey for religious communities or religious groups and the Victims of Religions Support Association (n = 40) was analyzed both qualitatively and quantitatively.

The output of the thesis was Safe Childhood in Religious communities or in religious groups - Model for Child Protection. The principles of the operational model are the rights for child protection, commitment to registration procedures, recognition and prevention of violence, as well as the identification of appropriate legal, protective and therapeutic needs of children and families in cases of suspected violence against children, and integrating them into public authorities through organization, communication, raising awareness and through tangible assistance.

The Safe Childhood in Religious Communities or Religious Groups – the Model of Child Protection is utilized in the Ministry of Social Affairs and Health's "Non-Violent Childhood 2020–2025" Action Plan on the prevention of violence against children in connection with the implementation of Measure 92. The operational model can be utilized by all religious communities, religious groups, or any specialists working with children in Finland.

Keywords/tags (subjects)

Child protection, children's rights, violence, religion and religions, religious communities

Miscellaneous (Confidential information)

-

Sisältö

1	Johdanto	4
2	Lasten suojelun muutostarve uskonnollisissa yhteisöissä	6
2.1	Taustaa lapsiin kohdistuvasta väkivallasta uskonnollisissa yhdyskunnissa tai uskonyhteisöissä	6
2.2	Uskonto ja sen merkitys	9
2.2.1	Uskonnolliset ryhmät ja -yhdyskunnat.....	9
2.2.2	Uskonto ja uskonnonvapaus	11
2.2.3	Uskonnon merkitys	13
2.3	Lasten oikeudet ja perhe	14
2.4	Väkivalta, väkivallan tunnistaminen ja väkivallan seuraukset	17
2.5	Yhteinen näkemys lasten suojelemiseen lasten oikeuksien kautta.....	20
3	Kehittämistyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimustehtävä	25
4	Toteutus	25
4.1	Tutkimuksellinen kehittäminen	26
4.2	Ensivaiheen kehittämistyön aineisto ja sen keruu	27
4.3	Aineiston analyysi.....	29
4.4	Eettisyys.....	32
5	Lasten suojelun toimintamalli uskonnollisille yhdyskunnille	33
5.1	Käsitteistö toimintamallissa	33
5.1.1	Lasten oikeudet ja lasten suojelu kaikenlaiselta väkivallalta	33
5.1.2	Uskonnollinen yhdyskunta ja uskonyhteisö	34
5.1.3	Toimenpiteet.....	34
5.1.4	Toimivaltuudet uskonnollisissa yhdyskunnissa	34
5.1.5	Viranomaisten toimivalta toimintamallissa	35
5.1.6	Kansanterveydellinen preventio	36
5.1.7	Ennaltaehkäisy	37
5.2	Toimintamallin tarkoitus ja tavoitteet.....	38
5.3	Toimintamallin rakenteen, koordinaation ja toimivallan muodostuminen.....	39
5.4	Toimintamallin käyttöönotto	40
5.5	Toimintamallin toimenpiteiden muodostuminen ja integraatiot.....	42
5.5.1	Oikeus suojeluun väkivallalta	42
5.5.2	Sitoutuminen.....	46
5.5.3	Tietoisuuden lisääminen	50
5.5.4	Viestintä	52

5.5.5	Konkreettinen apu ja erityiskysymys	55
6	Toisen vaiheen kyselyn toteuttaminen	57
6.1	Kyselyaineiston analysointi ja tulokset	59
6.1.1	Toimenpiteiden tärkeys ja mahdollisuudet ottaa käyttöön	59
6.1.2	Toimenpiteisiin sitoutuminen	61
6.1.3	Yhteistyökumppanin sopivuus	62
6.1.4	Viranomaisyhteistyön rajaamisen onnistuminen	63
6.1.5	Toimintamallin kvalitatiivisen aineiston analysointi ja tulokset.....	64
6.1.6	Toimintamallin SWOT-analyysi	66
6.1.7	Johtopäätökset toimintamallin ja kyselyn tuloksista	69
7	Yhteenveto ja johtopäätökset.....	70
	Lähteet	77
	Liitteet	86
	Liite 1. Tutkimuksellisen kehittämistyön kokonaiskuva	86
	Liite 2. Toimenpiteet ja toimivalta	88
	Liite 3. Vastuut ja kumppanuudet	90
	Kuviot	
	Kuvio 1. Kehitettävän toimintamallin tarkoitus ja tavoitteet.....	30
	Kuvio 2. Toimintamallin käsitteelliset osa-alueet	42
	Kuvio 3. Toimintamallin ensisijaisesti käyttöönotettavat toimenpiteet	43
	Kuvio 4. Väkivaltaepäilytilanteeseen liittyvät toimenpiteet	47
	Kuvio 5. Väkivallatonta kulttuuria edistävät ennaltaehkäisyn toimenpiteet	50
	Kuvio 6. Yhteistyötä, dialogia ja vuorovaikutusta edistävät toimenpiteet.....	52
	Kuvio 7. Konkreettiset keinot.....	56
	Kuvio 8. Toimintamallin tärkeys ja mahdollisuudet ottaa käyttöön	59
	Kuvio 9. Toimenpiteiden tärkeys.....	60
	Kuvio 10. Sitoutuminen lakisääteisten ja kansainvälisten sopimusten mukaisesti.....	61
	Kuvio 11. Toimenpiteiden ja viranomaiskumppanin välinen yhteistyö	64
	Kuvio 12. Aineiston analysointi esimerkki.....	65
	Kuvio 13. Uskonnollinen yhteisö kyselyn kvalitatiiviset tulokset	66

Taulukot

Taulukko 1. Toimintamallin toimivalta ja toimenpiteet muodostuminen	40
Taulukko 2. Viranomaisyhteistyön sopivuus valituissa toimenpiteissä.....	62
Taulukko 3. Tertiääriprevention toimenpiteet.....	63

1 Johdanto

Useimmilla perheillä ja uskonnollisilla yhteisöillä maailmassa on yhteinen visio lasten suojelemisesta. Maailman suurimpien uskontojen sitoutuminen lasten hyvinvoinnin turvaamiseen, koulutukseen ja yhteiskunnan täysivaltaisiksi jäseniksi tunnustamiseen kehitystasoaan vastaavasti on lasten oikeuksien yleissopimuksen periaatteiden ydintä (Faith and Children's Rights 2020). Vapauksen perustuva yhteiskuntajärjestys kunnioittaa järjestystä, oikeutta ja jokaisen ihmisen koskemattomuutta ja vastustaa seksortoa ja väkivaltaa. Tämä käsitys vapaudesta ja oikeudesta ilmaistaan laissa. Valtio takaa kansalaisilleen ihmisoikeuksien toteutumisen lainsäädännöllään. Yhteiskunnan jäsenten tulee täyttää velvollisuutensa kunnioittaen lakia ja oikeutta. Turvallisuuden ja oikeuden ylläpitämiseksi valtiolla on oikeus rangaista niitä, jotka rikkovat lakeja. (L 19.6.1999/731.) Lasten oikeuksien ymmärtäminen yleismaailmallisesti on lasten suojelemisen perustana.

Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpidesuunnitelma Väkivallaton lapsuus, lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020-2025 osa II on laaja julkaisu uusimmasta tutkimus- ja asiantuntijatiidosta lapsiin liittyvässä väkivallassa ja sen ehkäisemisessä. Julkaisussa käsitellään henkisen-, fyysisen- ja seksuaalisen väkivallan vaikutuksia yksilö-, yhteisö- ja yhteiskunnan eri tasoilla sekä luodaan tavoitteet toimenpiteille väkivallan ehkäisemiseksi. Lapsiin kohdistuvan väkivallan erityiskysymykset koskevat pientä osaa suomalaisia lapsia. (Lillsunde, Jokela, Kettunen, Korpilahti & Nummi 2019, 16-25.)

Yksi väkivallan erityiskysymys on lapsiin kohdistuva väkivalta uskonyhteisöissä. Toimenpidesuunnitelman osa-alueessa 14.7 kuvataan ilmiötä kokemusasiantuntijan näkökulmasta. Kokemusasiantuntijat ovat itse kokeneet lapsena väkivaltaa uskonyhteisöissä. (Kilpeläinen, Kortessalmi, Ristolainen & Ylinen ym. 2019, 520). Osa-alueen kirjoittamisessa ei ollut mukana uskonyhteisöjen tai uskonnollisten yhdyskuntien virallista edustusta (Hietamäki 2019).

Väkivallaton lapsuus 2020-2025 -toimintasuunnitelman lapsiin kohdistuva väkivalta uskonyhteisöissä kokemusasiantuntija kirjoituksen tavoitteena on ollut herättää keskustelua ilmiöstä uskonyhteisöissä. Tarkoituksena on ollut ohjeistaa uskonyhteisöjen ja kirkkojen paikallis- ja keskusorganisaatioiden diakoniatyötä tai johtokuntia laatimaan selkeä toimintamalli, kuinka toimitaan lapsiin kohdistuvan väkivallan tilanteissa mukaan lukien yhteistyö lastensuojelun, poliisin ja terveydenhuollon kanssa. (Kilpeläinen ym. 2019, 520, 530.)

Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää lasten suojelun toimintamalli uskonnollisille yhdyskunnille tai uskonyhteisöille lasten suojeluun. Tarkoituksena on kuvata lapsiin kohdistuvan väkivallan osatekijöistä ennaltaehkäisy, toimet lakisääteisen viranomaisilmoitusvelvollisuuden osalta sekä niiden integroituminen viranomaistoimintaan. Lisäksi opinnäytetyön tarkoituksena on määritellä edellä mainittuihin prosesseihin sisältyvät toimenpiteet ja vastuutahot. Toisessa vaiheessa tarkoituksena on pilotoida lasten suojelun toimintamallin käyttöönoton edellytyksiä uskonnollisissa yhdyskunnissa. Tavoitteena on tunnistaa uskonnollisten yhdyskuntien käyttöön kehitetyn toimintamallin onnistuminen, tunnistaa toimintamalliin liittyvät esteet ja arvioida millä edellytyksillä toimintamalli toimisi paremmin. Kehittämistehtävänä on löytää keskeiset osatekijät ja kriittiset haasteet, jotka tulee huomioida uskonnollisten yhdyskuntien lasten suojelun toimintamallissa.

Kansainvälistä tutkimustietoa lasten suojelemisesta ja lapsiin kohdistuvasta väkivallasta uskonnollisissa yhdyskunnissa on olemassa. Kanadalaisen tutkimusartikkelin *Violence, Adolescence, and Canadian Religious Communities: A Quantitative Study*, tekijät Craig, W., Donnelly, P., King, N., Michaelson, V., Morrow, W. & Pickett, W. vuodelta 2018 pohjalta alkoi teoreettisen osuuden työstäminen. Tutkimuskirjallisuudessa kirjallisuuden hakeminen tietyn tutkimuksen viitetietoihin tutustumalla tunnetaan käsitteenä helmen kalastus. Tiedonhakua suoritettiin lisäksi asiasanoilla: lapset (YSO), väkivalta (YSO), uskonnolliset yhteisöt (YSO), toimintamalli (YSO), palvelupolku, lapsen oikeudet, child rights, violence against children, child protection, religion, religion institutions, religilion communities. Haut suoritettiin tietokannoista ProQuest, Google Scholar, APA PsycNet, Escbo ja Finna. Hakua suoritettiin sekä manuaalisesti että tutkimusten lähdeviitteiden kautta. Murdochin (2021) ylemmän amk:n opinnäytetyönä valmistuu tarkemmin aiheeseen syventyvä integroiva kirjallisuuskatsaus syksyllä 2021. Tutkimuksia Suomessa uskonnollisissa yhdyskunnissa tai uskonnollisissa yhteisöissä tapahtuvasta lasten suojelusta ei ole. Aiemmin julkaistuja tutkimuksia väkivallasta uskonyhteisöissä ei hyödynnetä tässä, sillä ne eroavat kontekstiltään tästä opinnäytetyöstä.

2 Lasten suojelun muutostarve uskonnollisissa yhteisöissä

2.1 Taustaa lapsiin kohdistuvasta väkivallasta uskonnollisissa yhdyskunnissa tai uskonyhteisöissä

Lapsiin kohdistuva väkivalta ja sen eri ilmenemismuodot ilmiönä ovat uskonnollisissa yhdyskunnissa tai uskonyhteisöissä ja yhteiskunnassa erittäin vaikeasti havaittavissa. Yleisen keskustelun perusteella voidaan saada vaikutelma lapsiin ja nuoriin kohdistuvan väkivallan yleistymisestä. Uhritutkimukset kuitenkin osoittavat sen vähentyneen merkittävästi. Vaikeasti havaittavissa olevaa väkivallan muotoa, lapsiin kohdistuvaa kaltoinkohtelua nimitetään piilorikollisuudeksi. (Korkman 2019.) Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisussa 2019:27 Väkivallaton lapsuus 2020-2025 -toimintasuunnitelman kokemusasiantuntijoiden kirjoitukset lapsuudessa ja nuoruudessa koetusta väkivallasta uskonyhteisöjen sisällä keskittyy pääosin hengellisen tai seksuaalisen väkivallan alueille. Väkivallan kokemukset ovat olleet erittäin voimakkaita ja ne ovat liittyneet uskonnon kautta väkivaltaiseen kontekstiin muun muassa tyypillisillä hengellisen sanoman tai pyhien kirjoitusten oikeuksilla. Kokemusasiantuntijoiden tuki- ja vertaisverkostojen lapsuudessa kokemien väkivaltaongelmien käsittely on mahdollistunut vasta aikuisuudessa. Uskonnollisten yhdyskuntien kokemusasiantuntijoiden tai vertaistukiryhmien jäsenten hakeutuessa saamaan virallista yhteiskunnan apua sosiaali- tai terveydenhuollosta he ovat kokeneet niin yksilö- kuin rakennetasolla epäeettistä ja -ammattimaista kohtelua viranomaistahoilta. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuus on ollut vaihtelevaa. Ammattilaisten toiminta ja toimimattomuus väkivaltaa tai kaltoinkohtelua kohdanneille uhreille ja perheille on ollut epätasalaatuista. Lasten kaltoinkohtelun ja muun väkivallan tunnistaminen, palveluiden saatavuus, taloudellisten resurssien puuttuminen, lapsiin kohdistuvan väkivallan ilmoitusvelvollisuuden huomiotta jättäminen, uskonnollisten ilmiöiden epäkunnioittava tarkastelu tai ammattilaisten osaamisvajheet vaikuttavat olleen tärkeimpiä teemoja kohtaamattomuuden syinä. (Kilpeläinen ym. 2019, 524-525.)

Kansainvälisen tutkimustiedon mukaan väkivallan kohteeksi joutuneita lapsia on uskonnollisissa yhteisöissä. On olemassa ihmisiä, jotka esimerkiksi eivät tunnusta väkivaltaisen toimintansa epäjohtamukaisuutta uskon periaatteiden kanssa ja päättävät käyttää väärin uskonsa voimaa vahingolliseen toimintaan. On selvää, että uskonnon nimissä tehty väkivalta on aina tuomittavaa. Sen ehkäisemiseksi kaikkien yhteiskunnan toimijoiden osallisuus on välttämätöntä. (Hanmer & Robin-

son 2014, 601). Suomessa tutkimustiedon puutteet lapsiin kohdistuvasta suojelusta uskonyhteisöissä ovat merkittäviä. Väkivallaton lapsuus 2020-2025 -toimenpidesuunnitelman kokemusasiantuntijatiedon luoma kuva väkivallan ilmiöstä uskonyhteisöissä antaa merkityksellistä tietoa aloittaa toimet väkivallan estämiseksi niin yksilö-, yhteisö- kuin rakennetasolla Suomessa. Tapahtuneet kokemukset lapsiin kohdistuvassa kaltoinkohtelussa ja väkivallassa aiheuttavat polarisoituneen käsityksen uskonnollisten yhdyskuntien vahingollisuudesta ja haitallisuudesta lapsiin (Hanmer & Robinson ym. 2014, 601.) Uskonnolla ja sen instituutioilla on kuitenkin tärkeä rooli monien lasten, perheiden ja yhteisöjen elämässä. Uskonnolliset yhdyskunnat ja instituutiot tukevat lasten ja vanhempien hyvinvointia paikaten myös yhteiskunnan palvelurakenteiden aukkoja tarjoten muodollisia ja epävirallisia resursseja, tukea ja mahdollisuuksia lapsille ja perheille. (McLeigh & Taylor 2020). Väkivallaton lapsuus 2020-2025 -toimenpidesuunnitelman mukaan hengellinen väkivalta ja lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta ovat Hurtigin (2013), Linjakummun (2015) & Ruohon (2013) tutkimuksissa merkittävässä asemassa väkivallan muodoista uskonyhteisöissä Suomessa. (Hurtigin 2013, Linjakummun 2015 & Ruohon 2013 mukaan Kilpeläinen ym. 2019, 524-525.) Opinnäytetyössä käsitellään kontekstuaaliltaan kaikkien uskontojen ja uskonnollisten ryhmien lasten suoje-
lua. Aihealue on reflektoitunut Väkivallaton lapsuus 2020-2025 –toimenpidesuunnitelman kokemusasiantuntijanäkökulman pohjalta.

Erilaisissa konteksteissa tarvitaan ymmärrystä uskonnoista. Jokapäiväisessä elämässä joudutaan väistämättä tekemisiin muiden kulttuureiden ja uskontojen kanssa. Uskonnolla on merkittävä rooli suurimmalle osalle ihmisistä ilman kuulumista uskonnollisiin yhdyskuntiin. Uskonnolliset uskomusjärjestelmät ja instituutiot integroituvat melkein kaikkiin ihmisyhteiskunnan segmentteihin vaikuttaen asenteisiin ja käyttäytymiseen muokaten näkemäämme ja suhtautumistamme ympäröivään maailmaan. Yhteiskunnan rakenteellisista ja normatiivista puitteista temaattiset ja eettiset säännöt ovat ikaikaisiin uskomusjärjestelmiin perustuvia. (Hanmer & Robinson 2014, 600.)

Lasten asemaa suojataan kaikille ihmisille yhteisillä jaetuilla arvoilla lapsen aseman erityislaatuisuudesta ja pyhyydestä. Lasten oikeuksien toteutuminen ja turvataitojen kehittäminen on uskonnollisissa yhdyskunnissa positiivista pyhien kirjoitusten tulkintaa, sitoutumista, tietoisuuden lisäämistä, koulutusta, viestintää, konkreettista apua ja oikeudellisen perustan toteuttamista dialogisessa yhteistyössä viranomaisten kanssa. (Butchart, Phinney Harvey, Kahane, Mian & Furniss 2006; Craig, Donnelly, King, Michaelson, Morrow & Pickett 2018; Hanmer & Robinson 2014).

Erilaisissa kohtaamistilanteissa tarvitaan tietoa ja kunnioitusta toisia ihmisiä kohtaan sekä valmiuksia tarkastella asioita toisen lähtökohdista käsin.

Sosiaali- ja terveyshuollon sekä poliisitoimen lapsiin liittyvän väkivallan tuen, hoidon, esitutinnan ja lastensuojelullisten tarpeiden koordinaatiossa sekä eri toimijoiden roolien yhteensovittamisessa on todettu olevan vakavia puutteita alueellisesti. Tietoisuuden ja koulutuksen lisääminen sekä työnohjaus ja konsultaatiotarpeet ovat tarpeen. (Korhonen & Halila 2020, 3-4.) Terveystuon osalta lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan vastaaminen on lasten ja nuorten psyykkisen tuen tarpeen arvioinnissa ja palveluiden piiriin ohjautumisessa ja saatavuudessa selkiytymättömiä. Hoitopolut ovat epäselviä. (Laajasalo 2020, 13). Kansalliset tavoitteet ja toimintalinjaukset lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyyn, väkivallan varhaiseen tunnistamiseen sekä hoitoon ohjaamisesta kuvataan Väkiuallaton lapsuus 2020-2025 toimenpidesuunnitelmassa (Lillsunde ym. 2019.) WHO:n (World Health Organization) mukaan muun muassa väkivaltaepäilytilanteessa lapsen ja perheenjäsenten yksilöllinen tuki ja huomiointi estää lisätraumatisoitumista. Parantumisprosessin kannalta tukipalvelut tulisi integroida tehokkaan viestinnän ja yhteistyön kautta siten, että jokaisen roolit ovat selvät. Vain välttämättömät henkilöt ovat mukana hoidossa. Johdonmukainen toiminta auttaa varmistamaan jatkuvuuden ja johdonmukaisuuden. Se suojaa myös rikosteknistä tutkintaa ja perheen luottamuksellisuutta. Väkiualltaepäilytilanteessa perheet tulee ohjata määrätietoisesti tukipalveluiden piiriin. (Butchart ym. 2006, 40). Vaihe on kriittisen tärkeä lapsen oikeudellisten, suojelullisten ja hoidollisten tarpeiden toteutumisen kannalta (Laajasalo 2020.) Uskonnollisen taustan huomiointi ja sen kunnioittaminen väkiualltaepäilytilanteessa on trauman minimoimiseksi ja huonon kohtelun estämiseksi otettava huomioon (Butchart ym. 2006). Väkiuallattomuus ja lasten suojeleminen kaikissa ympäristöissä on kaikkien aikuisten tehtävä (Peruskirja YK). Maailman suurimpien uskonnollisten ryhmien keskeiset ja yhteiset pääperiaatteet ovat elämän pyhyys, ihmisarvo, keskinäinen riippuvuus, yleismaailmallisuus, oikeuksien jakamattomuus, syrjimättömyys ja tasa-arvoisuus. Lasten oikeuksien tunteminen ja toteuttaminen ovat myös useimpien maailman uskonnollisten ryhmien pääperiaatteena (Faith and Children's Rights 2020).

2.2 Uskonto ja sen merkitys

2.2.1 Uskonnolliset ryhmät ja -yhdyskunnat

Maailman suurin uskonnollinen ryhmä on kristityt, joihin kuuluu 2,38 miljardia ihmistä. Kristinuskon on jaettu länsimaiseen ja itämaiseen teologiaan. Länsimainen ja itämainen teologia on jaettu kuu-teen haaraan katolilaisuuteen, protestantteihin, itäiseen ortodoksisuuteen, anglikaanisuuteen, itämaiseen ortodoksisuuteen ja assyrialaisiin. Kristinuskoihin kuuluu 33 % maapallon väestöstä.

Maailman toiseksi suurin uskonnollinen ryhmä on islam, joihin kuuluu 1,91 miljardia ihmistä. Islamin uskontoa tunnustavia ihmisiä kutsutaan muslimeiksi. Maailman väestöstä 24 % kuuluu muslimeihin. Maailman kolmanneksi suurin uskonnollinen ryhmä on hindulaisuus 1,6 miljardia ihmistä. Hindulaisuutta pidetään dharmana eli elämäntapana. Noin 15 % maailman väestöstä kuuluu hindulaisuuteen. Uskonnollisiin ryhmiin kuulumattomia on vain 1,19 miljardia ihmistä eli 16 % maailman väestöstä. (Religion & Public Life 2017).

Suomen suurin uskonnollinen ryhmä on kristityt, joihin kuuluu väestöstä 4,1 miljoonaa ihmistä. Katolisia on 13 tuhatta, ortodoksiseen kirkkoon kuuluu 62 tuhatta, vapaakirkkoon 15,4 tuhatta ja evankeliluterilaiseen kirkkoon 4 miljoonaa ihmistä. Islamin uskontoon kuuluvia on 13,3 tuhatta ihmistä. Uskontoon kuulumattomia on väestöstä 1,02 miljoonaa ihmistä. (Väestö uskonnollisen yhdyskunnan mukaan 2021.)

Suomessa toimivia rekisteröityjä itsenäisiä uskonnollisia yhdyskuntia on 147. Uskonnot Suomessa tilastokantaan on merkitty 1000 itsenäistä uskonnollistaustaista yhteisöä. Rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien lisäksi, siihen on listattu uskonnollisia tai uskonnollistaustaisia yhteisöjä, jotka toimivat tavallisina rekisteröityinä yhdistyksinä tai ei-rekisteröityinä yhdistyksinä. Mukana on myös kurssikeskuksia ja yksityisiä elinkeinonharjoittajia, jotka kuuluvat luokkaan esim. new age ja henkisen kasvun liikkeisiin. Tietokantaan ei ole listattu erikseen näiden noin 1000 itsenäisten yhteisöjen paikallisseurakuntia tai paikallisosastoja. (Sohlberg 2021.)

Suurin osa uskonnollista tai uskonnollistaustaisista yhteisöistä ei siis ole rekisteröitynyt uskonnolliseksi yhdyskunnaksi, vaan ne toimivat esimerkiksi tavallisina rekisteröityinä yhdistyksinä (ry). Rekisteröityneisiin uskonnollisiin yhdyskuntiin ei lueta evankelis-luterilaista kirkkoa eikä ortodoksista

kirkkoa. (Emt.) Uskonnonvapauslaissa uskonnollinen yhdyskunta määritellään tarkoittavan evankelis-luterilaista kirkkoa, ortodoksisista kirkkokuntaa ja lain tarkoittamaa rekisteröitynyttä uskonnollista yhdyskuntaa (L 6.6.2003/453).

Suomessa toimivilla valtionkirkoilla on lakiin perustuva erityisasema uskonnollisten yhdyskuntien kontekstissa. Valtionkirkko tarkoittaa valtiosta hallinnollisesti ja taloudellisesti riippuvaista kirkkokuntaa (Valtionkirkko). Tämän riippuvuuden Pajuoja (n.d.) määrittelee eri ulottuvuuksien kautta. Valtasuhde on alkanut valtiosta ja on valtiosta kirkkoon päin (Pajuoja n.d., 313). Valtionkirkon määritelmän soveltamisala on avoin vaihdellen ajallisesti, paikallisesti ja kirkkokunnittain. Evankelisluterilaisella ja ortodoksisella kirkolla on erityinen julkisoikeudellinen asema muihin uskonnollisiin yhdyskuntiin verrattuna. Valtion kirkkoja ohjaa kirkkolaki ja laki ortodoksisesta kirkosta. Valtionkirkkojen toimintaa ohjaa myös hyvän hallinnon periaatteet. Uskonnollisessa mielessä valtasuhde valtion ja kirkon välillä tuo dilemman lainkäytöstä. (Vrt Pajuoja n.d., 313, 316.) Valtion on kyettävä sopeuttamaan lasten suojeleminen ja lapsiin kohdistuvan väkivallan perustuslailliset kysymykset tähän oikeudelliseen kehykseen.

Suomen suurimman uskonnollisen yhdyskunnan, evankelisluterilaisen kirkon seurakunnan tehtävänä on muun muassa kristillinen kasvatusta ja opetus, sielunhoito, diakonia ja lähetystyö sekä muut kristilliseen sanomaan perustuvat julistus- ja palvelutehtävät (L 26.11.1993/1054). Suomen evankelis-luterilainen kirkko ja kirkkoon kiinteästi liittyvät tapahtumat, jumalanpalvelus, rippikoulu, diakoniatyöntekijät, lapsi- ja perhetyöntekijät, lähetystyö ja vapaaehtoistyö sekä kirkon sisällä toimivat herätysliikkeet ja kristilliset järjestöt ovat monitasoinen organisaatorakenne. Vaikka kirkon yksi tehtävä monien joukossa on kerätä veroja, monet sen sisällä toimivat rakenteelliset organisaatiot toimivat voittoa tavoittelematta. Evankelisluterilaisen kirkon yhteistyö toisten uskonnollisten yhdyskuntien ja uskonyhteisöjen kanssa on merkittävää. Kirkon diakoniatyö on laaja-alaista. Hengellinen, henkinen, aineellinen, sosiaalinen ja terveydellisen toimintakyvyn tukeminen, yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja diakoniakasvatusta ovat vaikeuksissa olevien ihmisten kokonaisvaltaista auttamista, jota kirkko tekee lähimmäisenrakkauden nimissä. Kirkon kasvatusta ja perheasiat (KKP) tukee ja kehittää lasten, nuorten, perheiden ja parisuhteiden parissa tehtävää työtä. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko).

Maailmanlaajuinen uskonnollisista johtajista koostuva liike Regilion for Peace tekee maailman uskonnollisten yhteisöjen yhteistyötä rauhan puolesta ja hyväksi. Regilion for Peace'n tärkeimmät periaatteet ilmentävät uskontojen yhdessä luomaa voimaa. Kunnioittaminen on kunkin uskonnollisen perinteen identiteetin ja yhteisön uskonnollisten erojen kunnioittamista. Kunnioittaminen auttaa henkisten, moraalisten ja sosiaalisten voimavarojen hyödyntämistä vallitsevien ja laajasti jaettujen arvojen mukaan. Yhdessä rakennetut ja vahvistetut uskonnolliset järjestelmät ovat uskonnollisten instituutioiden ja yhteisöjen omistuksessa toimien kumppanina paikallisten, kansallisten, alueellisten ja maailmanlaajuisten uskonnollisten rakenteiden, hallitusten, hallitustenvälis- ten ja kansalaisjärjestöjen kanssa. (Condemning Violence in 2020.)

Uskonnollisten ryhmien merkitys maailmanlaajuisesti on valtavan suuri. Heidän asemansa ja verkostonsa ovat laajat. Maailman seitsemästä miljardista ihmisestä yli viisi miljardia kuuluu uskonnollisten yhteisöjen jäseniin. Kirkot, moskeijat, temppelit, muut fyysiset tilat tai sosiaaliset rakenteet kansainvälisesti muodostavat sosiaalisia organisaatioita ulottuen pienistä kylistä suurkaupunkeihin saakka. (Partnering with faith 2016, 1.) Uskonnollisten yhdyskuntien jäsenet toimivat osana yhteiskuntaa luoden merkittävää kokonaisvaltaista hyvinvointia ympäristöönsä. Uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumisen ei sinänsä kerro ihmisten uskonnosta. Yhteiskunnan toimintoja järjestettäessä olennaista on se, kuinka uskonnot esiintyy niiden elämässään. (Saukkonen 2016.) Uskontojen ja kulttuurien kohtaamistilanteissa on kyse ihmisten ja heidän edustamiensa kulttuurien ja uskontojen kohtaamisesta vuorovaikutuksessa. Opinnäytetyössä käytetään nimityksiä uskonnolliset yhdyskunnat, uskonnolliset yhteisöt ja uskonyhteisöt kuvaamaan geneerisenä kaikkea hengelliseen tai uskontoon liittyvää toimintaa.

2.2.2 Uskonto ja uskonnonvapaus

Uskonnon käsitteen yksiselitteinen määrittäminen on uskontoteologisesti mahdotonta. Opinnäytetyössä uskonto määritellään uskontotieteellisestä näkökulmasta (Uskontotiede: tiede ja uskonto 2021). Uskonnon katsotaan koostuvan olemassaololle annetuista selityksistä, jotka perustuvat yli- luonnollisiin olettamuksiin ja sisältävät vastauksia inhimillisen olemassaolon peruskysymyksiin. Uskonto tarkoittaa uskoa ja siihen liittyvää pyhyden kokemusta, oppijärjestelmää, tapoja ja menoja uskonnollisissa yhdyskunnissa. Uskonto voi luoda yhteisiä organisaatioita ja yhteisöjä, joilla on yhteisiä sääntöjä ja opillisia näkemyksiä. (Uskonnot Suomessa n.d.)

Uskonnolla on useita ilmenemismuotoja. Uskonnon tiedollinen taso, uskonnon tuntemus ja maailmankatsomus muodostavat opilliset käsitykset sellaisina, kun yksilö on ne omaksunut. Konatiivinen uskonnon ulottuvuus ilmenee yksilö- ja ryhmäkäyttäytymisenä. Melek (2020) kuvaa uskonyhteisöjen erilaisuutta ratkaistaakseen valtion roolia yhteiskunnallisena päättäjänä. Uskonyhteisöjen toimintatavat, rituaalit ja kulttuurierot ovat suuria. Mikä toiselle on oikeudenmukaisuutta, on toiselle epäoikeudenmukaisuutta. Muun muassa näiden erojen sekä uskonnon ja kulttuurin erottamiseen ei ole olemassa kaikkia tyydyttäviä keinoja. Valtion on toimittava lakien ja asetusten mukaisen toimenpiteiden toimeenpanijana. (Mt. 2020.) Suomessa valtionkirkoilla on erityisasema. Ne toimivat hallinnollisesti ja taloudellisesti riippuvaisena valtiosta. Valtionkirkoilla on julkisia tehtäviä ja verotusoikeus. Ne antavat edelleen tietoja väestötietojärjestelmään ja pitävät yllä vanhoja kirkonkirjoja. Kirkon asema on Suomessa erityinen (Pajuja n.d.) Evankelisluterilaisen ja ortodoksisen kirkon työntekijät voivat toimia virkasuhteessa työnantajaansa. He ovat samalla myös uskonnollisen yhteisön tai kirkon jäseniä. He tekevät työtä valtionkirkon sisällä. Asema viranomaisena asettaa heidät kaksiosaiseen ja kahdensuuntaiseen rooliin. Valtionkirkon työntekijät ovat yhtäaikaaisesti uskonnollisen yhdyskunnan jäsenenä ja viranomaisena rikosoikeudellisessa vastuussa toimiessaan julkisessa tehtävässä. Heidän tekemänsä työ lasten suojelemiseksi asettaa heille erityisen vastuun ottaa huomioon ja toteuttaa kaikkien lasten lastenoikeuksia. Samalla se asettaa heidät erityiseen rooliin toteuttaa virkavelvollisuuttaan lapsiin kohdistuvissa väkivaltaepäilytilanteissa. Hengellisen työn tekeminen uskonnonvapauslakia vapaasti noudattaen ja rippisalaisuuden säilyttämiseksi tuo virkasuhteeseen todellisen uskonnon tuoman voiman käyttää virkatehtävää oikein ja tehdä työtä kaikkien perusoikeuksia ja lapsen oikeuksia toteuttaen. Melekin (2020) mukaan valtion on kyettävä toimimaan uskonnollisten ristiriitojen ja suvaitsemattomuuden yläpuolella. Valtion tehtävänä on kyetä ratkaisemaan ristiriitoja, jotka aiheuttavat uskonnollisiin yhteisöihin liittyviä ennakkoluuloja. Tavoitteena on paras mahdollinen ymmärrys toistensa oikeuteen uskonnonvapaudesta. Valtion tehtävänä on säilyttää neutraalius kaikkia osapuolia kohtaan. Ihmiskunnan historiassa on kaksi aaltoa, joissa sosiaalisten konfliktien tason nousun myötä uskonnonvapauden ajatus on riistetty. Uskontojen alkuperäinen rinnakkaiselo ja uskonnollinen suvaitsevaisuus ovat edelleen ajankohtaisia perusihmisoikeuksien turvaamisessa. Niillä luodaan perustaa oikeanlaiseen moraaliin ja oikeudellisiin arvoihin. (Mt. 2020.)

Uskonnon yhteiskunnallinen ja kulttuurinen ulottuvuus ilmenee kulttuurin eri tasoilla sekä uskonnon vaikutuksena yhteiskunnassa. Suomen perustuslaissa on yleinen turvaamisvelvoite, jolla julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen (L 11.6.1999/731, 22§).

Uskonnonvapauslaki koskee kaikkia uskonnollisia yhdyskuntia mahdollistaen ajatuksen-, uskonnon- ja omantunnonvapauden uskonnollisille yhdyskunnille (L 6.6.2003/453). Vapaan uskonnonharjoittamisen ja opillisten kysymysten nimissä ei kuitenkaan voida toteuttaa perusoikeuksien ja oikeusjärjestyksenvastaisia toimia (Pajuoja n.d., 320). Tässä opinnäytetyössä uskonnonvapautta tulkitaan kaikkien ihmisoikeuksien kulmakiveksi, joihin muut ihmisoikeudet nojaavat.

2.2.3 Uskonnon merkitys

Uskonnon affektiivinen ulottuvuus ilmenee yksilön elämässä tunteina, kokemuksina tai asenteina. Idinopulos (1998) kuvaa uskonnon tuomaa psyykkistä voimaa. Uskonto tarjoaa tukea, lämpöä ja lohtua maailmassa, jossa kylmyys ja julmuus koetaan voimakkaana (Idinopulos 1998). Psyykkisten tiedostamattomien rakenteiden syntyminen alkaa jo raskausaikana muovaten ensimmäisen elinvuoden aikana taipumuksia käyttäytymiseen ja toimintaan (Andell, Lajunen, Tenhunen & Ylenius-Lehtonen 2019, 153). Uskonnollisten yhdyskuntien menoihin osallistuminen aloittaa jo raskausaikana kokemusta olla osallisena niihin. Jos vanhempi on kokenut tukea, turvaa ja lämpöä uskonnollisessa yhdyskunnassaan on tämä lapsen perusturvallisuudentunteen säilyttäminen lapsen oikeutena suojaava tekijä lapsen kehityksessä. Useiden tutkimusten ja meta-analyyysien mukaan uskonto voi hyödyttää henkistä ja fyysistä terveyttä ja perheen hyvinvointia (McLeigh & Taylor 2020).

Uskonnon eettinen ja kulttuurinen ilmeneminen on ikaikaista. Historiassa ei löydy ajanjaksoja, joissa uskonto ei olisi ollut läsnä. Antropologinen uskonnontutkimus on suunnannut pyrkimykset yrittää ymmärtää uskontoa sen kautta mitä uskonnon toiminta on ihmiskokemuksessa.

Comstock´n (1972) mukaan uskonnon ja fanatistisen välisen raja on ohut. Smith´n (1962) tutkimuksessa uskonto vaikuttaa lisäävän uskonnon ymmärtämisen vaikeutta ihmisille, jotka eivät ole uskonnollisia. Ohuen mutta selkeän rajan vuoksi uskonnon tuoma psykologinen voima on ihmisille samalla sekä luovaa että tuhoavaa. Allport´n (1960) tutkimuksessa uskonnon voimakkaan ja moraalisesti monimutkaisen luonteen vuoksi useat tutkijat korostavat uskonnosta oikeutta ja hyvää, haluten unohtaa loput. (Allport´n 1960, Comstock´n 1972 & Smith´n 1962 mukaan Idinopulos 1998.) Samaa ajatusta voidaan tulkita tutkimuksien Ellens´n (2007) ja Wink´n (2007) mukaan.

Niissä ympäröivä kulttuuri esitetään usein sankaritarinoiden kautta hyväksi ja monet uskonnot rakentuvat osittain väkivaltatarinoiden kautta illuusiolla pahan katoamisesta. (Ellens 2007 ja Wink 2007 mukaan Craig, Donnelly, King, Michaelson, Morrow & Pickett, 2018.) Suomessa on laaja lain suojaama uskonnon- ja omantunnonvapaus. Uskonnon tärkeä ja henkilökohtainen rooli monille

ihmisille sekä uskonnollisen yhdyskuntien tuki ihmisille, on merkityksellistä lasten suojelun kannalta. Lasten oikeuksien puolustajien ja lastensuojelun tulee kyetä tarjoamaan uskonnollisille yhdyskunnille riittävästi tietoa ja koulutusta ja kyetä riittävään vuorovaikutukseen tarjotakseen riittävän suojelun lapsille ja perheille. (McLeigh & Taylor 2020.)

2.3 Lasten oikeudet ja perhe

YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus vuodelta 1948 on kattava kokoelma kaikille kansoille yhdenvertaisesta kohtelusta maailmassa. Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus ei ole valtioita oikeudellisesti velvoittava asiakirja, mutta sen merkitys on poliittisesti ja moraalisesti merkittävä. (Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus n.d.). YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus on perustana lasten oikeuksien yleissopimukselle. Lasten oikeuksien yleissopimus on YK:n hyväksymä oikeudellisesti sitova kansainvälinen ihmisoikeussopimus. Suomi on ratifioinut lasten oikeuksien yleissopimuksen vuonna 1991. Yleissopimuksen lasten oikeuksista 5 artiklan mukaan sopimusvaltiot kunnioittavat paikallisen tavan mukaisen yhteisön tai muiden lapsesta oikeudellisesti vastuussa olevien henkilöiden vastuuta, oikeuksia ja velvollisuuksia tarjota lapselle hänen kehittyvien valmiuksiensa mukaisesti asianmukaista ohjausta ja neuvoa lasten oikeuksien yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien käyttämiseksi. (L 60/1991.)

YK:n ihmisoikeussopimusten tarkoituksena on käyttää sopimuksia puitteina ihmisoikeuksien keskusteluun ja soveltamiseen. Sopimusten periaatteista ja oikeuksista tulee velvoitteita niille valtioille, jotka päättävät noudattaa niitä. Sopimukset ovat tärkeitä välineitä hallitusten saamiseksi vastuuseen yksilöiden oikeuksien kunnioittamisesta, suojelusta ja toteutumisesta omassa maassaan. *Tämän kehyksen ymmärtäminen on tärkeää lasten oikeuksien edistämisen, suojelemisen ja toteuttamisen kannalta, koska lasten oikeuksia koskeva yleissopimus – ja siihen sisältyvät oikeudet ja velvollisuudet – ovat osa sitä.* (Lasten oikeuksien sopimus n.d.)

Lasten oikeudet syrjimättömyydestä, lapsen edun huomioimisesta, oikeudesta elämään ja kehittymiseen ja lapsen näkemyksen kunnioittamiseen ovat kaikkien alle 18-vuotiaiden henkilöiden luovuttamattomia oikeuksia (Lapsen oikeuksien sopimus 2021). Lasten oikeuksien sopimuksen artiklan 14 mukaan sopimusvaltioiden tulee kunnioittaa lapsen oikeutta ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapauteen. Perhe on perusyksikkö ja lapsella on oikeus saada suojelua perheeltään. Perheellä on oikeus saada apua, että se selviytyy. Vanhempien ja muiden laillisten huoltajien tulee

saada tarvitsemansa asianmukainen apu lastenkasvatustehtäväänsä, jolloin se takaa lasten oikeuksien toteutumisen. Sopimuksen artiklassa 18 velvoitetaan sopimusvaltioita takaamaan työssäkäyvien vanhempien lapsille oikeudet hyödyntää lastenhoitopalveluita- ja laitoksia. Niin ikään lasten oikeuksien sopimuksen mukaan sopimusvaltiot kunnioittavat vanhempien ja laillisten huoltajien oikeuksia ja velvollisuuksia antaa lapselle ohjausta hänen oikeutensa käyttämisessä tavalla, joka on sopusoinnussa lapsen kehitystason kanssa (L60/1991). YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen (1948) mukaan perhe on luonnollinen ja perustava ydinosa yhteiskuntaa. Yhteiskunnan ja valtion tulee suojata näitä. Niin ikään jokaisella ihmisellä on ajatuksen, omantunnon ja uskonnonvapaus. Jokaisella on oikeus turvaan. Jokaisella on myös velvollisuuksia yhteiskuntaa kohtaan. Vapaus ja oikeuksien käyttäminen mahdollistaa täyden kehittymisen vapaasti. Ainaa rajoituksena on turvata toisten oikeuksien ja vapauksien tunnustaminen ja kunnioittaminen sekä moraalien, julkisen järjestyksen ja yleisen hyvinvoinnin oikeutetut vaatimukset kansanvaltaisessa yhteiskunnassa. (YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen n.d.) Edellä mainittu koskettaa myös henkilön vapautta tunnustaa uskontoaan tai vakaumustaan (L 60/1991).

WHO (World Health Organization) pitää perheen merkitystä oleellisena lasten turvallisuuden takaamisessa. Väkivallaton lapsuus 2020-2025-toimenpidesuunnitelmassa korostetaan myös tätä. Painopisteen tulee olla koko perheen terveyden tukemisessa ja turvallisissa perheympäristöissä, tuen jatkuessa aina omaan vanhemmuuteen saakka (Andell ym. 2019, 155).

Lasten suojelu uskonnollisissa yhdyskunnissa on kaikkien aikuisten tehtävä. Erityisesti lapset ja muut haavoittuvassa asemassa olevat kuuluvat uskonnollisten yhdyskuntien lasten suojelun kohteeksi sisältäen sen oman organisaationsa ydintehtävään. (Craig ym. 2018.) Haavoittuvassa asemassa olevien sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien lasten ja nuorten hyväksyminen vähentää leimautumista ja edistää uskonnollisissa yhteisöissä elävien lasten ja perheiden henkilökohtaisen arvon ja turvallisuuden tunnetta. Syrjivä kohtelu voi johtaa vihaan ja väkivallan hyväksymiseen aiheuttaen vakavia emotionaalisia seurauksia syrjityille lapsille. (McLeigh & Taylor 2020.) Suomen lain mukaan yksittäinen lapsi on huoltajansa huollossa. Huoltajan tehtävänä on terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen jokaisessa ympäristössä. Kaikkien aikuisten tehtävä on suojella kaikkia lapsia sosiaalisissa yhteyksissä, johon myös uskonnolliset yhdyskunnat kuuluvat. (L 8.4.1883/361.)

Visio kaikkien maailman lasten hyvinvoinnista on yleinen ja yhteinen. Lasten oikeuksien ja hyvinvoinnin turvaamiseen sekä toteuttamiseen tarvitaan globaaleja toimia. Kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ja maailman suurimpien uskontojen ja uskonnollisten yhdistysten ihmisoikeudet ja lasten oikeudet ovat vahvasti toisiaan täydentäviä. Ihmisen elämän pyhyys, ihmisarvo, keskinäinen riippuvuus, yleismaailmallisuus, oikeuksien jakamattomuus, syrjimättömyys ja tasa-arvoisuus ovat keskeisiä ja yhteisiä periaatteita maailman suurimmille uskonnoille. (Faith and Children's Rights 2020; Lasten oikeuksien sopimus; Peruskirja YK). Lasten oikeuksien sopimuksen 19 artiklan mukaan lasta on suojeltava kaikelta väkivallalta, välinpitämättömältä kohtelulta ja hyväksikäytöltä (L 60/1991). Kansanterveydellisesti vaikuttavinta lasten suojelua on lapsiin kohdistuvan väkivallan estäminen. Se voidaan toteuttaa järjestelmällisinä ponnisteluina huomioiden riskit ja suojaavat tekijät kaikilla riskitasoilla niin yksilö-, suhde-, yhteisö- kuin ja yhteiskunnan tasoilla. (Violence against children 2021.)

Lapsen oikeuksiin kuuluu vapaus valita oma uskontonsa (L 11.6.1999/731/11). Suomessa lapsen uskonnollisesta asemasta päättävät hänen huoltajansa yhdessä. 15 vuotta täyttänyt lapsi voi huoltajien kirjallisella suostumuksella itse liittyä tai erota uskonnollisesta yhdyskunnasta. 12 vuotta täyttänyt voidaan liittää uskonnolliseen yhdyskuntaan tai ilmoittaa eronneeksi siitä vain omalla kirjallisella suostumuksellaan (L 6.6.2003/453/3). Vanhempien tulee tuntee lasten oikeudet ja niitä koskevat omat velvollisuutensa (Iivonen 2019, 91). Lasten oikeuksien artiklan 18 mukaan vanhemmilla on ensisijainen ja yhteinen vastuu lapsen kasvatuksesta ja kehityksestä lapsen edun mukaisesti (L 60/1991).

Yhdysvaltalaisesta tutkimuksesta selviää, että omaa tavanomaista kehitystasoaan vastaava riippumattomuus vanhemmista ja oman itsenäisyyden luominen osoittaa osan nuorista aikuisista luopuvan uskonnostaan aikuisuudessa. Nuorille aikuisille uskonto henkilökohtaisena valintana antaa perustan sitoutua yhteisöön julkisena jäsenenä tai luopua yhteisön jäsenyydestä. (Maynard, Salas-Wright & Vaughn 2014.) Henkilökohtainen oma valinta uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumisesta turvaa lapsien oikeuksien toteutumista. Tutkimuksen mukaan korkea uskonnollisuuden aste vaikuttaa osatekijänä vähentävän todennäköisyyttä nikotiinin, alkoholin, marihuanan ja muiden huumeiden riskikäyttämiseen sekä epäsosiaaliseen käyttäytymiseen. Uskonto suojelee kohdejoukosta olleiden yhdysvaltalaisnuorten, 18-25 vuotiaiden uskontoon voimakkaasti sitoutuneiden

mielestä riskikäyttäytymistä. Uskonnollisuus voidaan nähdä yhtenä osa-alueena riskikäyttäytymisen ehkäisy- ja interventiotimien kohdentamisessa. (Maynard ym. 2014.)

Kanadalaisesta kansallisesta kouluterveyskyselytutkimuksesta (n=24 307) ilmenee joka neljännen nuoren (6-10 luokkalaisen) osallistuvan uskonnollisiin ryhmiin. Uskonnollinen osallistuminen uskonnollisen yhdyskunnan toimintaan määriteltiin kyselyssä itsearvioinnilla. Tutkimuksessa väkivallan kokemukset eivät kerro sitä kontekstia missä tapaukset ovat tapahtuneet. Väkivallan kokemuksesta ei käy ilmi onko uskonnollinen opetus, kulttuuri ja uhriksi joutuminen uskonnollisista syistä johtuvaa. Riskikäyttäytymisessä uskonnolliset nuoret tekivät joko yhtä tai todennäköisemmin väkivaltaa tai joutuivat uhriksi ja vähemmän todennäköisesti riskikäyttäytyivät tupakoimalla, juomalla, humalahakuisella juomalla tai yhdynnällä. Tutkimuksen yhteenvetomalleissa väkivaltaan osallistumisen suhteelliset todennäköisyydet olivat yleensä suurempia uskonnollisesti mukana olevissa ryhmissä. Tutkimuksessa nähdään tiukan ja hyvän moraalisen uskonnollisen käyttäytymisen vahingoittavan nuorten psyykkistä kasvua ja terveyttä. Tämä lasten kasvatusmenetelmänä käytetty tukahduttaminen vähentää juomista ja seksiä, mutta lisää väkivaltaa. Uskonnolliset nuoret kokevat saavansa tukahduttamisesta turvaa, joka näkyy vähentyneellä riskikäyttäytymisellä, mutta eivät saa suojaa emotionaaliseen terveyteen. (Craig ym. 2018.) Yhdysvaltalaisen ja kanadalaisen tutkimusten välillä on eroja, jotka saattavat selittyä osittain tutkimusmenetelmien erilaisuudella.

2.4 Väkiältä, väkivallan tunnistaminen ja väkivallan seuraukset

Väkivallan esiintyminen uskonnollisissa yhdyskunnissa on maailmanlaajuisesti tunnistettu (Harrisin 2019, Zaumerin & Latin 2019, Blackerin 2012, CBC Newsin 2017, Ralphin 2013 & Fontes & Blummerin 2010 mukaan McLeigh & Taylor 2020). Uskonnon ja uskonnollisten yhteisöjen myönteisistä vaikutuksista huolimatta uskontoihin liittyvät uskomukset, asenteet ja käytännöt edistävät tai antavat myöntymyksen lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan ja syrjintään. Vakaumuksien tai käytäntöjen perusteleminen uskonnollisilla periaatteilla tai uskonnon väärinkäytöllä väkivallan oikeuttamiseksi voi olla vahingollisia seurauksia. Uskonnolliset yhteisöt eivät ole noudattaneet velvoitteitaan lasten suojelemiseksi väkivallalta. (Hanmer & Robinson 2014, 606; McLeigh & Taylor 2020.) Kuritusväkivallan tai pyhien kirjoitusten hyödyntäminen syyllistämällä, häpeällä tai lapsen hallinnan kontrollilla aiheuttaa uudelleentraumatisoitumista. (Hanmer & Robinson 2014, 606.) Yhteisötason

ympäristötekijät kuten suvaitsevaisuus väkivaltaan, sukupuolten- ja sosiaalinen eriarvoisuus yhteisössä tai palvelujen puutteet perheiden tukemiseksi lisäävät riskiä lasten huonoon kohteluun (Butchart ym. 2006, 15).

Lapsiin kohdistuva väkivalta sisältää kaikenlaisen väkivallan, joka kohdistuu alle 18-vuotiaisiin lapsiin aiheuttaen tai saattaen aiheuttaa fyysisiä vammoja tai vaarantaa lapsen hyvinvoinnin, turvallisuuden, terveyden tai emotionaalisen kehityksen. Väkivaltaa voidaan tarkastella eri tarkastelutasoilla ja jaotella väkivalta eri osa-alueisiin. Uskontoon liittyvä väkivalta sisältää sekä rakenteellista että kollektiivista yhteisötason että ihmissuhteiden välistä väkivaltaa. Uskontoon liittyvää väkivaltaa ilmenee ihmiseen itseensä, ihmisten välisellä tasolla ihmissuhteissa, väkivallan kohteena olevien sukupuolen mukaan jaoteltuna sekä väkivallan kohteena olevien väestöryhmien mukaan jaoteltuna esimerkiksi naisiin ja lapsiin kohdistuvana väkivaltana. Uskontoon liittyvää väkivaltaa esiintyy yksityisissä ja julkisissa paikoissa. Väkivalta voidaan jaotella lisäksi ilmenemismuodon mukaan muun muassa fyysiseen, henkiseen tai seksuaaliseen väkivaltaan. (Bildjuschkin, Ewalds, Hietämäki, Kettunen, Koivula, Mäkelä, Nipuli, October, Peltonen & Siukola 2020.)

Hoidon laiminlyönti ja kaltoinkohtelu tarkoittaa monia asioita. Laiminlyönti sisältää yksittäisen tai useita terveyteen, koulutukseen, emotionaaliseen kehitykseen, ravitsemukseen tai suojan ja turvallisten elinolojen järjestämiseen liittyviä alueita, jotka vaarantavat lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin. (Butchart ym. 2006, 10.) Lasten oikeuksien toteutumisen näkökulmasta väkivalta kaltoinkohteluna on yksiselitteisen merkityksellistä ja moni-ilmeistä. Se voi olla kyvyttömyyttä vastata lasten fyysisiin ja henkisiin tarpeisiin, suojella lasta vaaroilta tai saada lääkäri- tai muita palveluja, kun lasten hoidosta vastaavilla on siihen tarvittavat keinot, tiedot ja mahdollisuus palveluihin. Sekä tyttöjä että poikia koskettaa kaikenlainen väkivalta, mutta väkivallalla on usein sukupuolikomponentti. Esimerkiksi tytöt saattavat kokea enemmän seksuaalista väkivaltaa kotona kuin pojat. Henkinen kaltoinkohtelu käsittää kaikenlaisen emotionaalisen tuen ja rakkauden puutteen. Se voi ilmetä jatkuvana epätietoisuutena lapsesta ja lapsen elämästä. Kaltoinkohtelua on myös hoitajien henkinen poissaolo jättäen huomiotta pienten lasten heikot vihjeet ja signaalit tarpeistaan. Altistuminen lähisuhdeväkivallalle sekä huumeiden tai alkoholin väärinkäytölle on lasten oikeuksien kannalta kaltoinkohtelua. (Condemning Violence in 2020.) Kaltoinkohtelu ei ole köyhien vanhempien asia vaan varakkaiden vanhempien lapset tulevat myös kaltoinkohdelluiksi (Butchart ym. 2006,

10). Mikäli vanhemmilla ei ole keinoja hoitaa tai tukea lapsiaan, määritellään se hoidon epäonnistumiseksi. Määritelmää laiminlyönti käytetään, kun vanhemmilla on keinot vastata lastensa tarpeisiin mutta syystä tai toisesta näitä ei käytetä. Lasten oikeuksien yleissopimukseen viitaten henkinen väkivalta tarkoittaa lisäksi kaikenlaista pysyvien ihmissuhteiden vahingollisuutta, joissa esimerkiksi lapsien koetaan olevan arvottomia tai vain arvokkaita toisten tarpeita tyydyttäessään. Henkinen väkivalta kuvautuu psykologisena, henkisenä, sanallisena väkivaltana sekä emotionaalisenä hyväksikäyttönä tai laiminlyöntinä. Lasten oikeuksien yleissopimuksessa on kehoitus määritellä kansalliset normit koskien lasten hyvinvointia, terveyttä ja kehitystä. Näiden ehtojen turvaaminen on lasten hoidon ja suojelun perimmäinen tavoite. (Condemning Violence in 2020.)

WHO:n mukaan kolmeen neljästä lapsesta tai 300 miljoonan 2-4 vuotiaaseen lapseen kohdistuu säännöllistä fyysistä rangaistusta tai psykologista väkivaltaa vanhempien tai hoitajien taholta (Child maltreatment 2020). Lapsiin kohdistuvan väkivallan tekijöitä voivat olla vanhemmat ja muut perheenjäsenet, hoitajat, ystävät, tuttavat, tuntemattomat, viranomaiset kuten opettajat, sotilaat, poliisit ja papit, työnantajat, terveydenhuollon työntekijät tai muut lapset (Butchart ym. 2006, 7).

Lapsiin kohdistuvan väkivallan haitalliset seuraukset ovat pitkäaikaisia ja monisyisiä vaikuttaen sekä lapsiin että perheisiin. Lapsiin kohdistuvan väkivallan seurauksena on lisääntynyt riski aikuisena väkivallan kohteeksi joutumiseen ja väkivallan tekemiseen, masennukseen, tupakointiin, liika lihavuuteen, korkean riskin seksuaaliseen käyttäytymiseen, tahattomiin raskauksiin tai alkoholin ja huumeiden käyttöön. Riski sydänsairauksiin, syöpään, itsemurhiin ja sukupuoliteitse tarttuviin infektioihin on edellä mainittujen käyttäytymis- ja mielenterveysvaikutusten kautta osoitettu. Epätasa-arvo koulutuksessa, taloudelliset vaikutukset, mielenterveyden hoito, lasten hyvinvoinnin ja pidemmän aikavälin terveystaloudelliset vaikutukset ovat myös vaikutusta lapsiin kohdistuvasta väkivallasta. Yhteisöjen tai yhteiskuntien ominaisuuksia, jotka lisäävät lapsiin kohdistuvan pahoinpitelyn riskiä on muun muassa sellaiset sosiaaliset tai kulttuuriset normit, jotka edistävät tai ylistävät väkivaltaa toisiaan kohtaan, tukevat ruumiillisen rangaistuksen käyttöä, vaalivat perinteisiä, jäykkiä sukupuolirooleja tai heikentävät lasten asemaa suhteessa vanhempiin. (Child maltreatment 2020; Lillsunde ym. 2019.) Euroopan komission (2017) mukaan uskonnollisten ääriliikkeiden lisääntymisen myötä lapset ovat alttiita väkivallalle ja traumaattisille tapahtumille, fyysisille ja mielenterveyshaasteille niiden estäessä normaalin lapsen kehityksen (Euroopan komissio 2017 mukaan McLeigh & Taylor 2020).

Lapsiin kohdistuvan väkivallan ennaltaehkäisy vaatii monenlaisia lähestymistapoja. Väkivallan tunnistaminen on useissa tutkimuksissa esiin tuleva osatekijä ennaltaehkäisyn kannalta. Väkiältä ilmiönä on kontekstissa sekä kulttuuriin että uskontoihin. Uskonnolliset merkitykset voivat liittyä osatekijänä väkivallan ilmentymiseen. Väkivallan ilmentymisellä on merkityksiä, joiden katsotaan liittyvän Jumalan tahtoon. Uskonnolliset merkitykset tai vanhat kulttuurilliset tavat eivät kuitenkaan oikeuta käyttämään minkäänlaista väkivaltaa lapsia kohtaan. Kaltoinkohtelu tai hoidon laiminlyönti kuuluvat osana väkivallan ilmiötä. Näiden ymmärtämiseen laajasti tarvitaan ilmiöstä kertovaa tietoisuuden lisäämistä ja koulutusta. (Hanmer & Robinson 2014, 606.) Väkivallan aiheuttamat seuraukset ja terveysvaikutukset tunnetaan laajojen tutkimuksien valossa. Peltolan ym. (2019, 367) mukaan lapsen seksuaalisen väkivallan jälkiseuraukset ovat erittäin haitalliset. Ne voivat vaikuttaa vuosikymmeniä. Osa uhreista ei tule täysin toiminta- ja työkykyiseksi koko elämänsä aikana. Gilbert ym. (2009), Cassiers ym. (2018), D'Elia ym. (2018) & Herzog (2018) vahvistavat tutkimusnäytöllään käsityksen mahdollisista myöhemmistä psykiatrisista, neurologisista ja immunologisista haittavaikutuksista. (Peltola ym. 2019, 367.)

Lasten oikeuksien suojelun epäämisen kustannukset ovat valtavia ja mahdottomia hyväksyä. Suoria kustannuksia ovat terveydenhuolto-, laki-, oikeus- ja sosiaalipalvelut sekä vaihtoehtoinen hoito. Välillisiin kustannuksiin sisältyy mahdollinen pysyvä haitta tai mielenterveyden hoidon kustannukset. Väkivallan vaikutukset ulottuvat myös uhrin elämänlaatuun. Koulutuksen keskeyttäminen tai lopettaminen sekä tuottavuuden menetys ilmentyvät lapsen tulevaisuudessa. Rikosoikeusjärjestelmälle aiheutuu kuluja väkivaltaa kokeneiden lasten tekemien rikosten seurauksena. Kokonaisuudessaan lapsiin kohdistuvan väkivallan kustannukset ovat valtavat. (Condemning Violence in 2020.)

2.5 Yhteinen näkemys lasten suojelemiseen lasten oikeuksien kautta

Uskonto ja uskonnolliset instituutiot ovat merkittävä osa yhteisöjä ympäri maailmaa. Uskonnollisten yhteisöjen osallistuminen väkivallan vähentämiseen on ensiarvoisen tärkeää. On virhe sulkea pois uskonto ja sen instituutiot väkivallan torjuntatyöstä ja ennaltaehkäisystä keskittymällä vain uhkatekijöihin. (Hanmer & Robinson 2014, 607 & McLeigh & Taylor 2020.) Luottamus, keskinäinen kunnioitus, yhteinen näkemys ja jaetut arvot ovat keskeisimmät kompetenssit onnistuneen uskonnollisen yhdyskunnan ja viranomaisten välisen yhteistyön edellytyksenä (Hanmer & Robinson 2014, 607).

Uskonnollisilla johtajilla on vaikutusvaltaa ja arvostusta yhteisöissään. Uskonnolliset johtajat ja uskonnolliset yhdistykset voivat olla merkittäviä muutoksentekijöitä vaikuttamalla asenteisiin ja käyttäytymiseen (Faith and Children's Rights 2020). Uskonnollisilla yhteisöillä ja uskoon perustuvilla järjestöillä on arvojensa, auktoriteettiasemansa ja laajan verkostonsa kautta kriittinen rooli lapsiin kohdistuvan väkivallan hiljaisuuden katkaisemisessa, lasten suojelemisessa ja tukipalveluihin ohjaamisessa (Chaiban 2017).

Laaja joukko lapsia työssään kohtaavia ammattilaisia veloitetaan tekemään lastensuojeluilmoituksen. Suomessa uskonnollisilla yhdyskunnilla on ilmoittamisvelvollisuus poliisille ja lastensuojeluun lapsiin kohdistuvassa väkivallassa (L 13.4.2007/417). Uskonnollisten yhdistysten johtajilla on vaikutusmahdollisuuksiensa vuoksi hyvät mahdollisuudet puolustaa positiivisia sosiaalisia normeja. Heidän osallistumisensa lapsiin kohdistuvan väkivallan ennaltaehkäisemiseen voi olla merkittävää. He voivat toimia vaikuttamalla positiiviseen kasvatukseen. Arvojen edistäminen ja hengellisyys joka tukee lasten yleistä kehitystä ja hyvinvointia uskonnollisten periaatteiden ja oikeudellisen kehyksen sisällä voi olla tehokasta haitallisten käytäntöjen ennaltaehkäisemisessä. (Miuamoto 2017.)

Global Network of Religions for Children (GNRC) on maailmanlaajuinen verkosto lasten oikeuksien ja hyvinvoinnin turvaajana. GNRC:n jäsenet koostuvat maailman suurimmista uskonnoista ja monista muista hengellisten perinteiden jäsenistä. Arigatou International on uskonnollisuuteen perustuva voittoa tavoittelematon organisaatio CNRC:n sisällä, joka rakentaa lapsille kaikilla elämänosa-alueilla parempaa maailmaa. Maailmanlaajuinen vakava pandemia, COVID-19 on tällä hetkellä poikkeuksellinen ja merkittävä, jonka torjumiseen on käytettävä kaikki mahdolliset keinot. GNRC on esittänyt, Arigatou Internationalin toteuttamana, keinoja yhdistää Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksien yleissopimuksen (CRC) kanssa uskonnollisten yhdyskuntien toiminnan positiivisten vaikutusten opettamista lapsille ja nuorille. Perheenjäsenten hyvinvoinnista huolehtimiseen, positiivisen kielenkäytön, kärsivällisyyden, empatian ja myötätunnon osoittamiseen toisilleen pyhien kirjoitusten näitä kohtia lainaten. (Faith in action for Children 2020.) Samansuuntaisesta ajatuksesta on kyse kanadalaisessa tutkimuksessa. Monet uskonnot rakentuvat osittain väkivaltatarioiden kautta illuusiolla pahan katoamisesta. Parhaimmillaan taas uskonnossa tavoitteena on välittää viestiä siitä kuinka hyvä vallitsee maailmassamme. Uskonnossa on kuitenkin käytetty väärin esimerkkeinä keinoja kuten taistelua, aggressiota ja aseiden käyttöä strategisina aseina ja voimana hyvän saavuttamiseen. Saman informaation tulkitseminen oikeanlaiseen, nykyaikaiseen ja

tarkoituksenmukaiseen kontekstiin on tarpeen. (Craig ym. 2018.) Uskonnollinen tulkinta tulisi sopeuttaa lasten sosioemotionaalisen kehittymisen tasolle. Sosioemotionaalisia taitoja on mahdollista kehittää ja taitojen oppiminen ja opettaminen interventioilla, jotka perustuvat näyttöön on vaikuttavuutta pidemmällä aikavälillä (Karjalainen 2019, 145-153). Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksien yleissopimus (CRC) kiinnittää huomiota uskonnollisten yhdyskuntien mahdollisuuden opettaa terveellisiä ja ennaltaehkäiseviä rutiineja COVID-19 torjumiseksi. Samaa voidaan odottaa lasten, nuorten ja vanhempien tietoisuuden lisäämisestä väkivallan kysymyksissä, väkivallan ennaltaehkäisemisen keinoista sekä toimintamalleista väkivallan epäilytilanteissa. Väkivallan preventiivinen koulutus digimedian aiheuttaman väkivallan kysymyksiin vanhempien tietoisuuden lisäämisellä ruutuajasta, medioiden sisällöstä ja tietoinen yhdessäoloaika keskustellen ja jakaen kokemuksia on mainittu CRC:n tarkoittamina väkivallan ehkäisykeinoina. Yleinen uskonnollisten yhdyskuntien jäsenten avoimuus ja tietoisuuden lisääminen toistensa tilanteista mahdollistaa tuen, tietojenvaihdon ja oikeanlaisen avun piiriin ohjautumisen. Virtuaalisten uskonnollisten tilaisuuksien järjestäminen, konkreettinen ruoka-, lääke-, hygienia- ja desinfektioaineapu ovat uskonnollisten yhdyskuntien johtajien mahdollisuuksia auttaa lapsia ja heidän perheitään edistämään hyvinvointiaan, syrjimättömyyttä, leimautumista ja samalla ennaltaehkäisemään väkivaltaa. Lasten ja nuorten kuunteleminen ja heidän huolenaiheidensa huomioiminen, toimintaan mukaan ottaminen ja heidän ikäryhmäänsä kiinnostavien sisältöjen jakaminen verkkomedian kautta yhteisössään on tukevaa ja kannustavaa toisiaan kohtaan. Toimien ja keinojen tarkoitus on suojella lapsia uskonnollisissa yhdyskunnissa. (Faith in action for Children 2020.)

WHO on esittänyt terveydenhuollon tarjoajille ohjeet väkivallan ja kaltoinkohtelun tunnistamiseen sekä näyttöön perustuvaa tietoa ensivaiheen tukeen. Ohjeissa korostuu lasta tukeva viestintä, turvallisuuden arviointi, vuorovaikutus, välitön lääketieteellinen sekä psykososiaalinen tuki, lääketieteellinen tutkiminen ja dokumentointi. (WHO Guidelines for 2019.)

Suunnitelmat väkivallan ehkäisemiseksi ja riskin vähentämiseksi tulevaisuudessa valitaan menetelmistä, joista lapset ja perhe hyötyvät. Vanhemmuuden koulutus ja terapeuttiset toimenpiteet kuten osallistuminen päihdeohjelmiin, mielenterveyden hoitaminen, avioliittoneuvonta tai yhteiskunnan konkreettinen tuki vanhemmille ja yhteisöille tai pysyvät perhesuhteet ja korkealaatuiset hyvinvointipalvelut, yhteiskunnan tasa-arvoisuus sekä lapsia suojelevien lakien vahvistaminen auttavat suojaamaan lapsia väkivallalta. (Karjalainen 2019, 146 & Andell ym. 2019, 156-157.)

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (THL) on kuvannut kolmannen sektorin mahdollisuuksia palveluntuottajina lapsiin kohdistuvan väkivallan palvelupolkujen kehittämisessä. Järjestöillä on paljon väkivaltaerityistä osaamista sekä uhrin että tekijöiden palveluissa. Yhteistyön ja integroinnin varmistaminen palveluntarjoajien välillä on taattava. (Laajasalo 2020, 173.) Yhteistyökäytänteiden ja hoitoon ohjaamisen palvelupolut tulisi olla luotuna, jolloin se mahdollistaa lapsien ja nuorien yhdenvertaisen avun- ja tuensaannin koko suomessa (Aronen, Hakulinen, Kettunen, Korpilahti, Lillsunde & Tupola 2019, 43). Uskonnollisilla yhdyskunnilla on laajat verkostot ja niiden käyttäminen lapsiin kohdistuvan väkivallan torjunnassa on tehokasta ja tarkoituksenmukaista viestien ja resursien jakamiseksi ja muutoksen puolustamiseksi (McLeigh & Taylor 2020).

Lasten maailmanlaajuinen uskonnollinen järjestö Global Network of Religions for Children (GNRC) kehottaa vahvistamaan maiden hallituksia rahoituksen järjestämisessä ja toimintaohjeiden laatimisessa lasten ja naisten perheväkivallan tilanteiden korjaamiseksi (Faith in action for Children 2020.) Suomen hallitus on laatimassa Lanzaroten yleissopimuksen kansallisista täytäntöönpanosuunnitelmaa yhteistyössä järjestöjen kanssa lapsiin kohdistuvan seksuaalisen väkivallan ehkäisemiseksi ja sen kohteeksi joutuneiden palveluista. Lisäksi hallitus on huolehtimassa Istanbulin sopimuksen toimeenpanosta ja laatimassa naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelman. Tavoitteena on lisätä uhrien tukipalveluita, lisätä turvakotien paikkamääriä ja resursointia Euroopan neuvoston edellyttämälle tasolle. (Hallitusohjelma N.d. .) Sosiaalisen turvallisuuden lisäämiseksi heikoimmassa asemassa oleville perheille verkostoituminen ja taloudellinen tuki ovat väkivaltaa ennaltaehkäisevää toimintaa. Uskonnollisilla yhdyskunnilla on mahdollisuuksia tarjota tiloja palvelukeskuksiksi yhteiskunnan tilojen loppuessa. (Faith in action for Children 2020).

Lapsiin kohdistuva väkivalta on monitahoinen ongelma. Kansanterveyden näkökulmasta nelivaiheinen lähestymistapa väkivallan ehkäisemiseksi on vaikuttavaa. Systemaattinen tiedonkeruu lapsiin kohdistuvan väkivallan laajuudesta, ominaisuuksista ja seurauksista sekä riskitekijöiden ja suojaavien tekijöiden tunnistaminen, väkivaltaa estävien toimenpiteiden systemaattinen laaja käyttöönotto sekä näyttöön perustuvien toimenpiteiden tietoisuuden lisääminen kustannusvaikutusten arvioinnilla vähentävät lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa. (Preventing violence against 2021.)

Väkivallan ja rikollisuuden ehkäisy on myös useiden eri hallinnonalojen välistä yhteistyötä. Kansanterveyden laaja-alaista kehittämistä varten Suomessa toimii Kansanterveyden neuvottelukunta.

Kansaterveyden neuvottelukunnan tehtävänä on hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen sekä toimia neuvoa antavana toimikuntana terveydenhuollon ja sosiaalihuollon ulkopuolella. MSAH-strategian sosiaali- ja terveystieteellisiä painopistealueita ovat muun muassa uhrilpalvelujen kehittäminen ja väkivallan torjunta, lapsiin kohdistuvan väkivallan tunnistaminen ja henkilökohtaista autonomiaa rikkovien rikosten ehkäisyn vahvistaminen. Valtion hallinnon toimintasuunnitelma Kansallinen toimintasuunnitelma väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ehkäisemiseksi on osa-alue, jonka tavoitteena on väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ääriliikkeiden toiminnan estäminen. Äärimmäisen väkivallan ehkäisy on tärkeää sosiaalisen yhteydenrakentamisen ja turvallisuuden kannalta sekä yksilöiden että yhteisöjen kannalta. Ääriliikkeiden lisääntynyt näkyvyys yhteiskunnassa lisää pelotetta ihmisille olla käyttämättä perustuslaillisia oikeuksiaan kuten sanavapautta tai liikkumisvapautta. Euroopan unionissa on havaittu, että ääriliikkeisiin liittyvien ilmiöiden ja uhkien havaitseminen, torjuminen tai tutkiminen eivät riitä. Tarvitaan myös ehkäisyä. Kansainvälinen yhteistyö tukee kansallisia ja paikallisia pyrkimyksiä estää väkivaltaa. Ideologisesti motivoitunut väkivalta aiheuttaa turvattomuutta ja vahingoittaa sosiaalista harmoniaa enemmän kuin yksittäinen väkivallan teko. Väkivallan pelko ja uhka kohdistuu uhrien lisäksi, perheisiin, ystäviin ja koko väestöryhmiin tavoitteena jopa hyökkäys demokraattista järjestelmää vastaan. Ennaltaehkäisyn tavoitteena on suostutella henkilö luopumaan ideologisesti perustellun väkivallan käyttämisestä ja estää väkivaltaisesti radikalisoituneiden ryhmien muodostumista. Uskonnolliset yhteisöt toimivat ruohonjuuritasolla voiden vahvistaa ihmisten osallistumista, sosiaalista vuorovaikutusta ja hengellistä elämää. He voivat tukea toisiaan ja auttaa toisiaan toimimaan väkivaltaa vastaan uskonnon nimissä. (Mankkinen & Ewvaraye 2016.)

Uskonto on ollut vuosisatojen ajan paitsi rauhan ja oikeudenmukaisuuden puolestapuhuja, myös alistamisen ja väkivallan väline. Tarvitaan uskontodialogiaa viranomaistoimintaan liittyvissä kysymyksissä ja ihmisoikeussopimusten täytäntöönpanossa määrittämään ihmiskunnan yhteisvastuuta lasten suojelemisessa.

3 Kehittämistyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimustehtävä

Tutkimuksellisen kehittämistyön tavoitteena on tuottaa tietoa suomalaisten uskonnollisten yhdyskuntien lasten suojelun toimintamallin käyttöönottamiseen ja kehittämiseen liittyvistä osatekijöistä. Tarkoituksena on kuvata ensivaiheessa asiantuntijoiden käsityksiä lasten suojelun toimintamallin osatekijöistä ja luoda toimintamalli.

Toisessa vaiheessa tarkoituksena on pilotoida lasten suojelun toimintamallin käyttöönottoa uskonnollissa yhdyskunnissa tai uskonyhteisöissä. Tavoitteena on tunnistaa uskonnollisten yhdyskuntien tai uskonyhteisöjen käyttöön kehitetyn toimintamallin onnistuminen, tunnistaa toimintamalliin käyttöön liittyvät esteet ja arvioida millä edellytyksillä toimintamalli toimisi paremmin.

Kehittämistehtävänä on löytää keskeiset osatekijät, tarpeet, ideat, resurssit ja kriittiset haasteet ja ilmiöt, jotka tulee huomioida uskonnollisten yhdyskuntien tai uskonyhteisöjen lasten suojelun toimintamallissa.

4 Toteutus

Tutkimuksellinen kehittämistyö on toteutettu yhteistyössä Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Aihealue on muodostunut Väkivallaton lapsuus 2020-2025 -toimenpidesuunnitelman kokemusasiantuntijaosion pohjalta. Kehittämistyön aihealueen selkiytyessä opinnäytetyöntekijä otti yhteyttä Sosiaali- ja terveysministeriön edustajaan. Yhteistyön hyväksymisen jälkeen kehittämistyön integroiminen 92. toimenpiteen tavoitteeseen on edennyt prosessimaisesti (ks. liite 1). Kehittämistyön asiantuntijaohjausryhmänä on toiminut Sosiaali- ja terveysministeriöstä Pirjo Lillsunde, Marjo Malja ja Susanna Hoikkala sekä Terveystieteiden- ja hyvinvointilaitokselta Ulla Korpilahti ja Taina Laajasalo sekä yliopettaja Sirpa Tuomi Jyväskylän ammattikorkeakoulusta. Ensimmäinen kokous Teams -viestintä- ja yhteistyöalustalla aloitti kehittämistöiminnan tammikuun 29.1.2021. Aloituskokouksessa määriteltiin ennakkotiedot uskonnollisten yhdyskuntien toimintamallista. Lasten suojelu uskonnollisissa yhdyskunnissa tuli olla laaja-alaista, ei vain viranomaistoimintaa. Mallin tuli olla geneerinen, kaikille yleispätevä. Linkitys uskonnollisiin

yhteisöihin tulisi selvittää. Ohjeistukset lain ja sopimusten puitteissa valtiovallan taholta olivat olemassa. Barnahus toiminta on käynnistynyt suomessa suurimmissa yliopistokaupungeissa. Yksilöllinen lastensuojelun ilmoitusprosessi on olemassa. Tiedot antoivat suuntaa teoreettiskäsitteelliseen viitekehykseen. Kick-off -kokouksesta saatiin viitetietoja kirjallisuudesta, joihin tuli perehtyä sekä suorittaa Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen hallinnoima Barnahus -verkkokoulu. Kehittämistyön tutkimusperustaksi muodostui nelikenttämalli, jossa metatieto, asiantuntijatieto, kokemusasiantuntijatieto sekä toimintaympäristö muodostavat kehittämistyön tutkimuksellisen tason. Keskeisenä käsikirjana ja lähtökohtana kehittämistyössä on Väkivallaton lapsuus-toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020-2025 Osa II.

4.1 Tutkimuksellinen kehittäminen

Opinnäytetyö toteutettiin tutkimuksellisena kehittämistyönä. Käsitteet, niiden määrittely ja käsitteiden käytön ymmärtäminen lasten suojelun kontekstissa uskonnollisiin yhdyskuntiin on osoittautunut tarpeenmukaiseksi prosessin eri vaiheissa. Tutkimuksellisen kehittämistyön monimenetelmäisyys on antanut mahdollisuuksia kehittämistyön vaiheittaiseen etenemiseen suunnitelman mukaisesti ja riittävän nopeasti tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi. Triangulaatio nähdään tuloksien todellisuuteen sitomisen metodiksi ja sekä määrällinen että laadullinen metodi kertovat samasta metodologisesti yhteismitallisesta sosiaalisesta todellisuudesta eri asioita (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Kehittämistyössä halutaan etsiä ja luoda systemaattisesti tuotettua tietoa lasten suojelun toimintamallin kehittämiseen. Kehittämistyössä lait ja asetukset, kokemusasiantuntijatieto, asiantuntijatieto sekä tieteellinen tieto ja haastattelut tuovat eri osa-aloilta aineistoa. Laaja-alainen aineiston hankinta antaa vankempaa perusteltua pohjaa sensitiiviselle aiheelle. Näyttöön perustuvalla tiedolla voidaan myös luoda laajemmin käyttöön otettavia toimintatapoja (Holopainen, Korhonen & Siltanen, 2017). Metodologian ja metodien valitseminen huolellisesti avaakin todellisia mahdollisuuksia uuden tiedon tuottamiseen poistaen samalla rajoitteita suhteessa todellisuuteen ja toisiin tutkimuksiin (Sarajärvi & Tuomi, 2018). Lasten suojelun toimintamallin kehittäminen vaatii useampaa lähestymistapaa. Kehittämistoiminnan tuella tutkimusavusteisella lähestymistavalla saadaan yleistettävämpää ja käyttökelpoisempää tietoa. Myös teoreettiset oletukset ja menetelmät voivat olla laajempia. (Toikko & Rantanen 2009, 32.) Ontologian ja epistemologian valitseminen on yhteistyötä, joka muuttuu ja täsmentyy kehittämishankkeen aikana. Laadullisen tutkimuksen piirissä ei ole yksiselitteistä yhteistä näkemystä ontologian ja epistemologian sisällyttämisestä laadulliseen tutkimukseen. (Sarajärvi & Tuomi, 2018.) Tässä kehittämistyön vaiheessa

empirismi eli kokemusajattelu vaikuttaa menettelytavaltaan uuden tiedon luomiseen ja vanhan tiedon täsmentämiseen nykyaikaiselta ja perustellulta tieteellisen tutkimuksen järjestelmälliseen arviointiin. Lisänä rationalismin kautta reflektointi ja näkemys uuden tiedon kautta luotaviin päätelmiin ovat taustasuuntana. Menetelmäkirjallisuudessa käsite havaintojen teoriapitoisuus on tutkimuksen lähtökohtana vaikuttaen tutkimuksen tuloksiin. Havaintojen teoriapitoisuuteen vaikuttaa yksilön käsitys ilmiöstä, merkitykset ilmiön ympärillä ja tutkimusmenetelmät, jotka ovat tutkijan valittavissa (Mt. 2018). Tutkimuksellisessa kehittämistoiminnassa usean toimijan verkottuminen ja yhdessä oppiminen ovat oleellista (Toikko & Rantanen, 34).

Metodologian valitseminen kehittämistyön tarpeisiin ja todellisuuden hahmottamiseen, jossa saataisiin mahdollisimman relevanttia tietoa käsiteltävästä aiheesta ja mitä metodeja käytetään päämäärän saavuttamiseksi edellyttää sekä laadullisen tutkimuksen että tutkimuksellisen kehittämisen menetelmiä. Tutkimuksellisessa kehittämistoiminnassa kehittämistoiminta määrittää tutkimuksen reunaehdot. Kehittämistoiminnassa oleellista on, kenen näkökulmasta kehittämistä perustellaan. (Toikko & Rantanen 2009, 22.) Kehittämistyössä yhteistoiminta, asiantuntijat ja makrotason toimijoiden käsitykset otetaan huomioon. Osallisuuden huomioiminen, vaikutusmahdollisuuden huomioiminen yhteiskunnassa sekä eri sektorien ja hallinnonalojen rajoja ylittävä integroituminen on edellytyksenä yhteisöllisten muutosten hallintaan. (Guile & Griffiths 2001 & Engeström 2006 mukaan Jämsä 2014, 17.) Käytännöstä nousseiden ongelmien ratkaisemiseen tarvitaan myös kehittämistoiminnan tutkimuksellista luonnetta. Kehittämistoiminnan tarkoituksena on luoda tutkimuksen avulla lisää käsitteistöä, jolla on laajempi konteksti yhteiskunnallisessa keskustelussa. (Toikko & Rantanen 2009, 22-23.)

4.2 Ensivaiheen kehittämistyön aineisto ja sen keruu

Kehittämistyön aineistoa on kerätty systemaattisesti. Tiedontuotannon tarkoituksena on ollut ohjata kehittämistä toivottuihin tuloksiin (Rantanen & Toikko, 2009, 119-121). Ensivaiheen haastatteluissa käytettiin harkinnanvaraista asiantuntijaotantaa. Asiantuntijahaastattelut (n=4) suoritettiin Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen ja Sosiaali- ja terveysministeriön alan johtaville asiantuntijoille. Asiantuntija-aineistoa lisättiin (n=3) Poliisihallituksen ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntijoiden kuulemisilla. Harkinnanvarainen otanta ja suunnitelma tiedon kumuloidumisesta ja käyttökelpoisuudesta olivat osa suunniteltua prosessia. Kehittämistyön aineistoa

muodostui Teams -kokouksista, yhteistyöpalavereiden muistiinpanoista, Väkipallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelman spesifistä sisällöstä sekä lastensuojelun lainsäädännöstä mukaan lukien kansainväliset Suomen valtion ratifioimat sopimukset. Asiantuntijahaastatteluajankohdat oli varattu ja sovittu Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön koordinaattorin toimesta. Samat varaukset oli muutettu kehittämistyöntekijän henkilökohtaisiksi kokouksiksi Teamsillä ennen haastatteluja. Asiantuntijahaastatteluiden järjestys oli muodostettu organisoidusti ja siten, että edellisen haastattelun analysoitu aineisto oli lisätty seuraavan haastattelun kontekstuaaliin. Aineistoa ja analysointia muodostui organisoidusti yhtäaikaaisesti. Kaksi päivää ennen haastattelua lähetettiin etukäteisinformaationa käsitteellisteoreettinen viitekehys, yksi merkittävä kansainvälinen tutkimus referoituina sekä tutkimusperusta haastateltavalle Powerpoint -esitysgraafikkaohjelmalla. Lisänä alustava toimintamallisisältö ja haastattelukysymykset käsitteellisteoreettisen viitekehysten, kansainvälisten tutkimuksien, Väkipallaton-toimenpidesuunnitelman sekä koordinaattorin kanssa käytyjen ohjauskokouksien aineistoista. Ensimmäinen asiantuntijahaastattelu aineistoinen alkoi ohjata toimintamallin kehittämistä tarkoituksenmukaiseen suuntaan. Keskustelutyyppinen ja avoin haastattelu yhdessä menetelmänä, osoittautuivat luontevaksi aineistokeruumenetelmäksi. Kaikkien asiantuntijahaastatteluiden etukäteissuunniteltu orientaatioperusta oli strukturoitu laaja-alaiseksi. Haastattelukysymykset olivat muodostuneet lapsiin kohdistuvan väkivallan ilmiön, lasten oikeuksien sekä hoitoonohjauksen ympärille. Haastattelut etenivät aihealueesta toiseen ilman haastattelijan voimakasta ohjailua. Haastattelun aikana ei täysin kyetty kokoamaan ja suuntaamaan haastattelua suunniteltuun, kysymysten mukaiseen suuntaan jokaisessa haastattelussa. Kysymykset olivat kuitenkin relevantteja tarkoitukseen peilaten. Haastateltavien asiantuntijuus, korrektius ja eettisyys vuorovaikutuksessa haastattelijaan ylitti odotetun ja tavoitellun informaation saannin. Asiantuntijoiden kollegiaalisuus, ymmärrys, pitkämielisyys ja ohjaustyyppinen vuorovaikutus olivat keskeistä suhteessa haastattelijaan. Aineistoa kumuloitui jokaisesta haastattelusta riittävästi toimintamalliversion kehittämiseksi seuraavaa haastattelua varten. Haastattelurunko muotoutui siis jokaisessa haastattelussa omanlaisekseen. Toisen haastattelun päätteeksi muodostui lasten suojelun viranomaisintegraatio uskonnollisen yhdiskunnan ja viranomaisten välillä. Etukäteismateriaali lähetettiin kaksi päivää ennen haastattelua. Teams-haastattelu ei ollut yllättävästä syystä mahdollinen, joten se vaihdettiin puhelinhaastatteluksi. Kolmannen haastattelun materiaali lähetettiin kaksi päivää ennen haastattelua. Kolmannen haastattelun aineistosta eriytyi Barnahus -lastentalon integroiminen toimintamalliin. Neljännessä haastattelusta ilmeni kansanterveyden näkökulmasta prevention muodostaminen ja tarkennetut lapsien oikeuksiin liittyvät kansainväliset sopimukset.

4.3 Aineiston analyysi

Aineiston analyysiprosessi kuvataan mahdollisimman tarkasti. Tämä lisää tutkimuksen luotettavuutta (Elo & Kyngäs 2007, 112). Haastattelut litteroitiin. Litteroitua aineistoa kertyi 21 sivua rivivälillä 1. Aluksi aineistoa käsiteltiin osittain abduktiivisesti eli teoriaohjaavasti. Samanaikaisesti aineiston kehittyessä analyysirunkoon, aineiston analyysissä käytiin osittain sekä induktiivistä että deduktiivista sisällönanalyysiä. Asiantuntijahaastatteluaineistoa tyypiteltiin jokaisen litteroidun haastattelun jälkeen alustavasti värikoodein tunnusomaisimpien lausumien ja määritelmien muodossa alustaviksi toimenpiteiksi kick-off tilaisuuden analyysirungon mukaan; uskonyhteisön toimivaltaan kuuluvat lausumat tai määritelmät, viranomaisten toimivaltaan kuuluvat lausumat tai määritelmät ja samaa tarkoittavat. Aineiston analysointia tehtiin yhtäaikaisesti aineiston keräämisen aikana, jotta saatiin aina seuraavaan haastatteluun haastattelurunko. Seuraavassa vaiheessa litteroiduista teksteistä koodattiin ja tallennettiin manuaalisesti tunnusomaisia lausumia tai määritelmiä sijoittaen ne analyysirunkoon - uskonyhteisöjen laajaan toimivaltaan, rajoitettuun toimivaltaan sekä lakisääteisiin toimintoihin. Manuaalista sijoittelua suoritettiin sekä lausumien tai määritelmien samankaltaisuuksien että eroavaisuuksien perusteella. Etukäteissuunnittelu aineiston sijoittamisesta analyysirunkoon lisää kehittämistyön luotettavuutta (Elo, Kanste, Kyngäs, Kääriäinen & Pölkki 2011, 147). Analyysirungon alustavista toimenpiteistä muodostettiin kuusi uskonnollisia yhdyskuntia ja viranomaistoimintaa yhdistävää osa-aluetta: lasten oikeus suojeluun eli laki ja oikeusperusta, sitoutuminen, tietoisuuden lisääminen, viestintä, konkreettinen apu ja erityisyksymys. Tutkimuskirjallisuuden mukaan strukturoitua analyysimatriisia käytettäessä on mahdollista valita ne tiedot, jotka sopivat luokittelukehykseen tai vaihtoehtoisesti, jotka eivät sovi luokittelukehykseen niitä voidaan käyttää luomaan omia käsitteitään induktiivisen sisällön analyysin periaatteiden pohjalta (Elo & Kyngäs 2007, 112). Analyysirunkoon sijoitetuista lausumista syntyi ennaltaehkäisy A, jonka toimenpiteet tarkoittavat kick-off -tilaisuuden uskonnollisten yhdyskuntien laajaa toimintavaltaa. B, väkivaltaepäilytilanne, jonka toimenpiteet tarkoittavat laajaa uskonnollisten yhdyskuntien toimivaltaa ja lakisääteisiä toimintoja. C, jälkihoito, jonka toimenpiteet tarkoittavat viranomaistoimintaa ja rajoitettua uskonnollisen yhdyskunnan toimivaltaa. Neljän asiantuntijahaastattelun jälkeen aineistosta muodostettiin Exceliin erillinen alustava toimintamallimatriisi. Aineiston kumuloituessa uusien toimijoiden aineistoista, analyysirunkoon lisättiin edelleen lausumia ja määritelmiä. Neljän asiantuntijahaastattelun jälkeen alustava toimintamallimatriisi lähetettiin koordinaattorin toimesta Poliisihallituksen poliisiasiantuntijan kommentoitavaksi. Tämä aineisto lisättiin vasta ensimmäisen ohjauskokouksen jälkeen. Ohjausryhmän 1. kokous oli

suunnitellusti 19.3.2021 Teams välitteisesti. Kokouskutsun liitteeksi lähetettiin alustava toimintamallimatriisi sekä aiheen kokoava Powerpoint -esitys. Kokouskutsun lähetti opinnäytetyön koordinaattori. Ohjausryhmäkokoukseen osallistuivat kick-off -tilaisuuden asiantuntijat sekä oppilaitoksen edustus. Esitelty alustava toimintamalli sisälsi toimenpiteet, toimivallan ja ehdotukset viranomaistahon integraatiosta. Toimintamallin tarkoitus ja tavoitteet selkiytyivät alustavien toimenpiteiden matriisiin sijoittamisen jälkeen. Ymmärrys toimintamallin kokonaisuudesta sai kehiksen (ks. kuvio 1.)

TOIMINTAMALLIN TAVOITTEENA LASTEN OIKEUKSIEN TOTEUTUMINEN

VAIKUTTAA SIIHEN, ETTÄ YMMÄRRETÄÄN LAPSIIN JA NUORIIN KOHDISTUVAA VÄKIVALTA

- VAKAVANA ONGELMANA
- PUUTTUMISEEN TULEE SUHTAUTUA TEHOKKASTI JA HARKITSEVASTI

AUTTAA KEHITTÄMÄÄN VÄKIVALTAONGELMAA EHKÄISEVIÄ RAKENTEITA JA TOIMINTATAPOJA

EDISTÄÄ KOORDINOITUA JA TAVOITTEELLISTA YHTEISTYÖTÄ VIRANOMAISTEN KANSSA

EDISTÄÄ ENNALTAEHKÄISEVÄÄ JA VARHAISTA TUEN HAKEMISTA USKONYHTEISÖN SISÄLLÄ JA VIRANOMAISILTA SEKÄ RIITTÄVÄN PITKÄÄ TUKEA VOIMAANTUMISEN SAAVUTTAMISEKSI

2

Kuvio 1. Kehitettävän toimintamallin tarkoitus ja tavoitteet

Ohjausryhmän ja väliraporttikokouksien tavoitteena oli lisätä tietoa ja eri näkökulmia toimintamallin kehittämiseen. Ohjausryhmäkokousten aineisto lisää kehittämistyön luotettavuutta ja antaa monipuolisemman kuvan toimintamalliin sisältyvästä aineistosta (vrt Menetelmät N.d). Ohjausryhmäkokouksessa alustava toimintamalli esiteltiin Teamsissa. Toimintamallin versiossa ehdotettiin Barnahus-lastentalon mukaista koordinaattoria tai erityisasiantuntijaa yhteydenrakentamiseen uskonnollisten yhdyskuntien ja viranomaisten väliseen yhteistyöhön. Kehittämistyössä Barnahus-henkilöksi kutsuttu uskonnolliset yhdyskunnat tunteva erityisasiantuntija olisi toiminut Barnahus-lastentalossa. Barnahus-henkilön tehtävänä olisi ollut koulutus ja uskonnollisten erityiskysymysten aiheuttaessa väärinymmärryksiä yhteydenrakentaminen viranomaistoiminnan ja uskonnollisen yhdyskunnan välillä. Barnahus-henkilö olisi voinut tarvittaessa jalkautua auttamaan ja konsultoimaan

myös yksittäisiin väkivaltaepäilytilanteisiin erityisasiantuntijuutta vaativissa tilanteissa. Barnahus-henkilö olisi toiminut pilotointivaiheessa olevassa, mutta hyväksi todetussa ja toimivassa Barnahus-lastentalossa. Barnahus-henkilön koulutuksen vaatimustason olisi tullut olla ylempi korkeakoulutus sen eettisesti erittäin vaativan asiantuntijatyön edellytysten mukaisesti. Edellytyksenä olisi ymmärrys sekä uskonnollisten yhdyskuntien että viranomaistoiminnan korkeatasoisesta, empaattisesta ja dialogiaan perustuvasta kompleksisuudesta, koordinaatiosta ja moniviranomaisyhteistyöstä. Ehdotettu alustava toimintamalli ei ollut asiantuntijaohjausryhmän mukainen malli lopullisesta toimintamallista Barnahus-henkilön osalta. Tämä oli hyväksyttävä, sillä kehittämistoiminnan arvioinnin tehtävänä on suunnata kehittämistoiminnan prosessia ja tuottaa uutta tietoa (Rantanen & Toikko 2009, 61). Toimenpiteiden koostaminen oli muilta osin onnistunut. Tietoja analysoidessa on noussut esiin useita mielenkiintoisia seikkoja, jotka eivät reaalisesti liity tutkittavaan aiheeseen. Kehittämistehtävän pitäminen mielessä on olennainen osa kuuluen osana ymmärtää sisällönanalyysia (Elo & Kyngäs 2007, 114).

Ensimmäisestä ohjausryhmän kokouksesta saadun aineiston analysoinnin jälkeen alustavan toimintamallin kehittämisen uudeksi toimijaksi pyydettiin Terveyden- ja hyvinvoinninlaitokselta perusterveydenhuollon neuvola-asiantuntijatahoa (n=1). Etukäteismateriaalina lähetettiin alustava toimintamallimatriisi. Yhteisessä Teams-kokouksessa THL:n asiantuntijan kanssa täsmennettiin tiedontarvetta ja aineistonhankintaa tavoitteena siirtää toimintamallin viranomaistoimintaa erikoissairaanhoidon painotteisuudesta perusterveydenhuoltopainotteisemmaksi. Saatu viitetieto kirjallisuudesta käytiin perusteellisesti läpi ja saadut lisäaineistot analysoitiin ja lisättiin toimintamallimatriisiin. Alustavasta toimintamallista poistettiin Barnahus-henkilö saadun ohjauksen ja aineiston analyysin jälkeen. Alustavaan toimintamallimatriisiin muokattiin vastuu ja viranomaisyhteistyökumppanit.

Toimintamallin Exceliin muodostui kaksi erillistä taulukkoa. Taulukko A-osassa kuvataan toimenpiteitä ja toimivaltaa. Taulukko B-osassa kuvataan vastuita ja viranomaisyhteistyötä. Väliraporttitilaisuuteen 29.3.2021 kutsuttiin kick-off-tilaisuuden läsnäolijoiden lisäksi Poliisihallituksen asiantuntija sekä lisäasiantuntija Terveyden ja hyvinvoinninlaitokselta (n=7). Etukäteismateriaalina kaikille kokouskutsun saaneille lähetettiin sähköpostin liitteenä koordinaattorin toimesta muutoksin päivitetty alustava toimintamalli ja agenda kokoukseen. Väliraporttitilaisuuden Teams välitteinen dialogi oli onnistunutta. Toimintamallin käsitteleminen laajasti eri asiantuntijoiden toimesta toi vielä

uutta täsmennettyä aineistoa. Tilaisuus äänitettiin ja litteroitua aineistoa kertyi 17 sivua rivivälillä 1. Aineisto analysoitiin keräämällä uudet ilmaisut ja lausumat ja lisättiin matriisiin. Konsensus alustavan toimintamallin toimivuudesta löytyi. Alustava toimintamallimatriisi lähetettiin vielä ohjauskierrokselle ohjausryhmän jäsenille sähköpostilla. Pyyntönä oli tehdä korjaukset suoraan punaisella Excel-matriisiin. Tämän jälkeen oppilaitoksen ohjaava opettaja hyväksyi alustavan toimintamallin. Yksi asiantuntija lähetti korjausehdotukset sanamuotoihin liittyen. Nämä muutokset korjattiin. Toimintamallin katsottiin olevan käyttökelpoinen toisen vaiheen kyselyä varten.

4.4 Eettisyys

Kehittämistyön aiheesta ei suoraan löydy kansallista tutkimusta. Kansainväliseen kirjallisuuteen, sopimuksiin ja lakeihin perehtyminen antoi valtuutuksen rakentaa toimintamallia. Uskonnollisten yhdyskuntien ja uskonyhteisöjen kuvaaminen objektiivisesti tasolla, jossa kaikki toimenpiteet ovat geneerisiä mahdollistuu tukeutumalla maailman suurimpien uskontojen tärkeimpinä pidettyihin yhteisiin periaatteisiin lapsen ja perheen asemasta ja oikeuksista. Geneerinen malli ei reaalisesti ole riittävän herkkä eri uskonnollisten yhdyskuntien ja uskonyhteisöjen kontekstiin kuvaamaan kaikkea tapahtuvaa lasten suojelua niiden piirissä. Oikeusperusta ja lasten oikeudet antavat lähtökohdan. Käsitteiden määrittäminen on antanut merkityksellisen luottamuksen osoituksen ohjausryhmältä sensitiivisen aiheen käsittelyssä. Käsitteiden esittelemisen ohjauskokouksissa sisällysluettelon muodossa loi varmuutta kehittämistoimintaan. Toimeksiantajan koordinaattorin esittämät aloitteet taustatoimijoilta on otettu huomioon kehittämistyön aikana. Niistä on keskusteltu kehittämissyöryhmässä. Myös kaikki opinnäytetyöntekijän aloitteet on käsitelty kehittämissyöryhmässä. Aiheista on löytynyt konsensus. Teams -kokousten hyväksyminen on ollut osoituksena haastatteluihin osallistumisen hyväksymisestä. Tämän voidaan katsoa olevan eettisesti oikea toimintatapa suostumuksesta haastatteluun (Hyvä tieteellinen käytäntö 2012). Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön koordinaattori on esitellyt tutkimuksen tarkoituksen ja tavoitteet ennen asiantuntija-haastatteluita ja uskonnollisten yhdyskuntien tai uskonyhteisöjen kyselyitä.

Väliraporttitilaisuudessa varmistettiin tutkimuslupa-asioiden olevan asianmukaiset. Toimintamallin käyttöönoton pilotoinnin kohderyhmänä oleville uskonnollisille yhdyskunnille informoitiin tutkimuksellisen kehittämistyön tutkimuksesta ja halukkuudesta osallistua toimintamallin Teams -esittelyyn ja kyselyyn. Kyselyiden viestiosiossa esiteltiin tutkimus ja sen eettinen lähtökohta. Henkilökohtainen Teams -esittely toimintamallin sisällöstä ja riittävän pitkä keskustelu alustavan

toimintamallin muodostumisesta ja sen käyttökelpoisuudesta uskonnollisten yhdyskuntien tai uskonyhteisöjen käyttöön toimivat alkuinformaationa ennen heille suunnattuja kyselyjä.

5 Lasten suojelun toimintamalli uskonnollisille yhdyskunnille

Tutkimuksellisen kehittämistyön tuotoksena on syntynyt toimintamalli. Kehittämistyö on tapahtunut toimijoiden yhteistyössä. Tärkeimmät toimintamallin periaatteet ovat lasten oikeus suojeluun, sitoutumisen merkitys väkivallan tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn sekä lapsiin kohdistuvan väkivallan epäilytilanteessa tarkoituksenmukaisten lasten ja perheiden oikeudellisten, suojelullisten ja hoidollisten tarpeiden tunnistaminen ja niiden integroiminen viranomaistoimintaan organisoinnin, viestinnän, tietoisuuden lisäämisen ja konkreettisen avun keinoin (ks. liitteet 2 ja 3).

5.1 Käsitteistö toimintamallissa

5.1.1 Lasten oikeudet ja lasten suojelu kaikenlaiselta väkivallalta

Lasten suojeleminen on kaikkien aikuisten tehtävä kaikissa ympäristöissä (L 8.4.1883/361). Maailman suurimpien uskonnollisten ryhmien keskeiset ja yhteiset pääperiaatteet ovat elämän pyhyys, ihmisarvo, keskinäinen riippuvuus, yleismaailmallisuus, oikeuksien jakamattomuus, syrjimättömyys ja tasa-arvoisuus (Faith in action for Children 2020). Lasten suojeleminen ja väkivallattomuus kaikissa ympäristöissä on kaikkien aikuisten tehtävä (Peruskirja YK N.d.). Lasten oikeuksien tunteminen ja toteuttaminen ovat useimpien maailman uskonnollisten ryhmien pääperiaatteena (Faith in action for Children 2020). Minkäänlainen väkivalta, ei edes vähäinen ole hyväksyttävää. Toistuvuus, vakavuus ja aikomus vahingoittaa lasta eivät ole väkivallan määritelmän perusteita. Lapsilla on ehdoton oikeus ihmisarvoon sekä fyysiseen ja psyykkiseen koskemattomuuteen. Sosiaaliset tai oikeudelliset määritelmät eivät millään tavalla saa heikentää näitä lasten oikeuksia. Lasten oikeuksiin ja lasten suojelemiseen kuuluu valtion velvollisuutena varmistaa sellaiset olosuhteet ja toimenpiteet, jotka varmistavat aikuisten kunnioittavan ja lasten oikeudet sisältävän hoidon, ohjauksen ja kasvatuksen. (Condemning Violence in 2020.)

5.1.2 Uskonnollinen yhdyskunta ja uskonyhteisö

Toimintamallissa uskonnollisilla yhdyskunnilla tai uskonnollisilla yhteisöillä tarkoitetaan samaa, useista henkilöistä tai perheistä muodostuvaa yhteisöä. Näillä on uskontoon kuuluvaa tai perustuvaa tai uskonnolle ominaista ja hengellistä tai muuta toimintaa. Uskonto on näiden elämässä tärkeällä sijalla. Toimintamallissa tarkoitetaan uskonnollisella yhdyskunnalla tai uskonnollisilla yhteisöllä kaikkia uskonnollisia ryhmiä tai tahoja, joilla on toimijoita tai uskonnollista toimintaa Suomessa. Toimintamallissa se tarkoittaa myös uskonnollista yhdyskuntaa tai organisaatioita, jotka eivät itse määrittele itseään uskonnoiksi tai ole uskonnollisia yhdyskuntia Suomen lain edellyttämässä tarkoituksessa. Lasten suojelun toimintamalli on uskontoon tai hengelliseen toimintaan liittyvien kaikkien toimijoiden geneerinen, yleispätevä malli. Toimintamalli ei ole aikaan tai paikkaan sidottu. Uskonnollinen yhdyskunta, uskonyhteisö tai uskonnollinen yhteisö ovat näiden ryhmien samaa tarkoittavaa kontekstia toimintamallissa.

5.1.3 Toimenpiteet

Toimenpide kuvaa uskonnollisen yhdyskunnan tai -yhteisön jäsenen ja viranomaisen suorittamaa tekoa väkivallan estämiseksi, muuttamiseksi tai asian edistämiseksi siten, että sekä lasten, perheen ja viranomaisten oikeudet että velvollisuudet toteutuvat. Toimenpiteet ovat muodostuneet tutkimuksellisen kehittämistyön tutkimustuloksista ja aineistoista. Toimenpiteet ovat selkeitä, jotta ne ovat käyttökelpoisia ja sovellettavissa eri uskonnollisiin ryhmiin. Toimenpiteet sisältävät väkivallan ehkäisy- ja reagointimenetelmiä, jotka ovat toisiaan vahvistavia, näyttöön perustuvia ja kustannustehokkaita pitkällä aikavälillä. Väkivallaton lapsuus 2020-2025-toimenpidesuunnitelman näyttöön perustuvat interventiot lukeutuvat toimenpiteiden sisältöön.

5.1.4 Toimivaltuudet uskonnollisissa yhdyskunnissa

Toimivaltuudella tarkoitetaan kaikkia uskonnollisen yhdyskunnan tai uskonyhteisön toimijoiden, viranomaisen tai toimielimen säädökseen tai sääntöihin perustuvia oikeuksia tai velvollisuuksia toimia väkivallan estämiseksi tai sen aiheuttamien jälkiseurauksien hoitamiseksi. Toimivaltuus on uskonnollisen yhdyskunnan toimielimen tai viranomaisen oikeudellista valtaa päättää jostakin asiasta. Pyrkimyksenä on sisällyttää toimintamallin toimenpiteet kollektiiviseen eli yhteisöjä koskevaan sääntöjen mukaiseen toimintaa tai ei sääntöjen mukaiseen toimintaa mikäli sellaisia ei

ole, ottaen huomioon kaikkien uskonnollisten yhdyskuntien tai uskonyhteisöjen toimijoiden ja viranomaisen aseman. Reaaliset toimivaltuudet uskonnollisissa yhdyskunnissa tai uskonyhteisöissä toteutuvat oikeudellisen kehyksen, uskonnollisen yhdyskunnan oman organisaatorakenteen, niiden tehtävien ja opillisten kysymysten mukaan. Toimivalta koskettaa kaikkia uskonnollisen yhdyskunnan toimijoita. Lasten suojeleminen on kaikkien aikuisten tehtävä kaikissa ympäristöissä. Toimintamallissa oikeusperustaa julkisen tehtävän tai julkisen vallankäytön kontekstissa ei ole selvitetty.

5.1.5 Viranomaisten toimivalta toimintamallissa

Perustuslaki ja siihen sisältyvät perusoikeudet turvaavat loukkaamattoman ihmisarvon, yksilön vapaudet, oikeudet sekä edistää oikeudenmukaisuutta yhteiskunnassa (L 11.6.1999/731). Lapsen etu on otettava ensisijaisesti huomioon kaikissa sosiaalihuollon toimissa. Toimenpidevaihtoehtojen ja ratkaisujen tulee turvata lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi. Lapsen tulee saada ymmärtämystä sekä iän ja kehitystason mukainen huolenpito. Tehtävänä on turvata turvallinen kasvuympäristö ja ruumiillinen sekä henkinen koskemattomuus sekä itsenäistyminen ja kasvaminen vastuullisuuteen. (30.12.2014/1301.) Terveystieteiden tutkimuskeskuksen tarkoituksena on edistää ja ylläpitää väestön terveyttä, hyvinvointia, työ- ja toimintakykyä sekä sosiaalista turvallisuutta. Tarkoituksena on kaivata terveyseroja sekä toteuttaa yhdenvertaista saatavuutta, laatua ja potilasturvallisuutta. Asiakaskeskeisyys on kirjattu lakiin omana kohtanaan. Niin ikään lain tarkoituksena on parantaa perusterveydenhuollon toimintaedellytyksien vahvistamista, terveydenhuollon toimijoiden, kunnan eri toimialojen välistä sekä muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisessä. (L 30.12.2010/1326.) Viranomaisten toimintavaltuudet ja toimivalta ulottuu yksityisten henkilöiden tai yhteisön sisälle, kun niillä on henkilön oikeudelliseen asemaan vaikutuksia. Viranomaisten, virkamiesten ja muiden julkista tehtävää hoitavien on noudatettava lakia ja täytettävä velvollisuutensa. Julkisessa tehtävässä viranomaisen toimivalta määräytyy virkatehtävän mukaan. Uskonnollisissa yhdyskunnissa toimintavaltuudet ja viranomaisen toimivalta muodostuu kolmen eri lainsäädäntöperustan kautta. Uskonnonvapauslain lisäksi ortodoksisesta kirkkoa sääntelee erityislaki, laki ortodoksisesta kirkosta. Evankelisluterilaista kirkkoa sääntelee uskonnonvapauslaki, perustuslaki ja kirkkolaki. Katolisen kirkon oikeudellinen asema määräytyy pelkästään uskonnonvapauslain perusteella. Yhteistä kaikille uskonnollisille yhdyskunnille on uskonnonvapauslaki. Ajatuksen-, uskonnon- ja omantunnon-

vapaus uskonnollisilla yhdyskunnilla mahdollistaa vapaan uskonnonharjoittamisen ja opilliset kysymykset. (Pajuoja n.d. 311-312.) Lasten oikeuksien puolustaminen on kaikkien yhteinen asia. Uskonnollisen yhteisön toiminnan ja viranomaistoiminnan selkeän rajan hahmottaminen on lasten suojelemisen näkökulmasta ongelmallista. Lasten oikeuksien tuntemisen kautta löydetään selkeä toimintalinja, joka tekee lapsesta suojelemisen kohteen kaikille. Se on toimintamallissa lähtökohdiana.

5.1.6 Kansanterveydellinen preventio

Kansanterveystyön tavoitteena on tarjota suurin terveyshyöty suurimmalle osalle ihmisistä (The public health 2021). Interventioille on perinteisesti ominaista kolme ehkäisyä tasoa. Primaaripreventio eli ensisijainen ennaltaehkäisy on yleinen tai kohdennettu lähestymistapa, jolla pyritään estämään väkivalta ennen sen syntymistä. Tarkoituksena on vahvistaa suojaavia tekijöitä ja mahdollisten riskitekijöiden tai väkivallasta johtuvien oireiden tunnistamista varhain lapsen eri toimintaympäristöissä. (Lillsunde ym. 2019, 19.) Tähän voi sisältyä pyrkimykset muuttaa asenteita esimerkiksi väkivallan vastaisilla kampanjoilla ja väkivaltaa estävien toimenpiteiden käyttämisellä. Sekundaaripreventio eli toissijainen ennaltaehkäisy sisältää lähestymistavat, joissa keskitytään vähemmän vastauksiin väkivallasta ja estetään väkivallan uusiutuminen tai toistuminen. Esimerkkejä sekundaaripreventiosta ovat sairaalahoito, ensiapu tai sukupuolitautilien hoito raiskauksen jälkeen tai puuttuminen riskitekijöihin kuten alkoholinkäyttöön. Tertiääripreventio on korkea-asteen ennaltaehkäisyä, joka sisältää lähestymistavat, joissa keskitytään pitkäaikaishoitoon väkivallan takia ja hoidetaan väkivallasta johtuvia ongelmia kuten kuntoutus ja uudelleen traumatisoituminen ja yritetään vähentää traumaa tai vähentää traumaan ja väkivallasta liittyvää pitkäaikaista vammaisuutta ja estää kuolema. Ongelmaa käsitellään väkivallan seurauksena. Esimerkkejä tertiääripreventiosta ovat mielenterveyden hoito ja tuki, turvakodit ja oikeudellinen tukeminen. (Raimondi, 2019; Kirk, Loguke, Terry & Watterson 2017.) Terveyden edistäminen ja ehkäisevä työ voi sisältää myös promotiivisia piirteitä ja sen merkitys on riskitekijöihin puuttumista ja sairauden ehkäisyä laajempaa. Yhteisiä merkityksiä on olemassa ja tuloksen kannalta lähestymistavat eivät kilpaile keskenään. Terveyden edistäminen on kaikkien yhteinen asia yhteiskunnassa. Terveydenhuollon asiantuntijoilla on merkittävä rooli prevention puolestapuhujana. Asia on iso ja laaja. (Halkoaho, Matveinen & Pietilä 2010, 241-242.) Lapsiin kohdistuvan väkivallan promootion ja prevention tavoitteena on se, että lapset, nuoret ja perheet eivät koe väkivaltaa eivätkä käytä sitä on-

gelmanratkaisukeinona (Bildjuschkin, Kettunen, Laajasalo & Mäkelä 2019, 126). Kansanterveydellisestä näkökulmasta altistamalla suurin osa väestöstä väkivallan ensisijaisten ennaltaehkäisyn toimenpiteille ne vähentävät ja ehkäisevät väkivaltaa väestötasolla (Violence prevention 2021).

5.1.7 Ennaltaehkäisy

Ennaltaehkäisyn laajan merkityksen ymmärtäminen kansanterveydellisestä näkökulmasta on perustana lapsiin kohdistuvan väkivallan vähenemisessä. Toimintamallin ennaltaehkäisyn toimenpiteet muodostavat perusrungon lasten suojelun toiminnalle. Sosiaali- ja terveysministeriön ja Maailman terveysjärjestön (WHO) suosituksissa korostetaan väkivallan ennaltaehkäisyä (Lillsunde ym. 2019, Violence against children 2021). Regilion for Peace (2020) pitää valtion velvollisuutena toteuttaa ensisijaisesti primaari- ja sekundaaritason ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä ja menetelmiä niiden pitkän ajan vaikuttavuuden vuoksi. (Condemning Violence in 2020).

Näyttöön perustuvat menetelmät, joissa huomioidaan laaja ymmärrys riskitekijöistä ja mittarit riskinarviointia varten ovat vaikuttavimpia. Prevention tehokkuus menetelmän valinnalla, suunnitellulla ja toteuttamisella tulee olla mitattavissa. Useissa maissa on lastensuojelujärjestelmä, jossa lastensuojelu on viranomaistaholla. Lastensuojelun toimintavalta ja resurssit eivät riitä vastaamaan moniin riski- ja suojaaviin tekijöihin. Ennaltaehkäisyä pyritään hoitamaan lastensuojelun kautta ja uhreille tarkoitettuun palveluun. Tämän korjaamiseksi WHO on esittänyt monialaista yhteistyötä, jonka päätavoitteena on lapsiin kohdistuvan kaikenlaisen väkivallan ja kaltoinkohtelun ehkäisy. Kaikkien kansalaisyhteiskunnan toimijoiden ja yhteisöjen mukanaolo on välttämätöntä kattavan vaikutuksen saamiseksi. Lasten kaltoinkohtelun ennakoiva tunnistaminen erilaisissa ympäristöissä vaikuttaa riskitekijäanalyysiin. Lapsiin kohdistuvan väkivallan ja kaltoinkohtelun taustalla olevien syiden vähentäminen, riskitekijöiden tunnistaminen ja suojaavien tekijöiden vahvistaminen vähentää lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa. Vahvan oikeudellisen lähestymistavan käyttämisen tavoitteena on selkeä viesti vanhemmille ja muille perheenjäsenille, että lapsiin kohdistuva väkivalta ja kaltoinkohtelu eivät ole hyväksyttäviä. Tällä voi olla myös ennaltaehkäisevä vaikutus. Lapsiin kohdistuva väkivalta ei ole perheen sisäinen asia. Tältä osin lain tehtävä on muuttaa sosiaalisia normeja. Kansanterveyden näkökulmasta lailla on mahdollista vaikuttaa lasten kaltoinkohteluun liittyviin riskitekijöihin. Lapsiin kohdistuvan väkivallan ennaltaehkäisyn yksi tärkeimmistä elementeistä on reagointi tehokkaasti. Tietoisuus tehokkaasta toiminnasta, lapsiin kohdistuvan väkivallan

estäminen ja uhrien ja perheiden hoitopalvelut mukaan lukien lastensuojelu ovat tärkeimpinä pidettyjä lähestymistapoja. (Butchart ym. 2006.)

Väkivallaton lapsuus 2020-2025 -toimenpidesuunnitelman interventiot turvataidoista ja vanhemmuuden tuesta sekä Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen väkivallan koulutusmateriaalit integroituvat toimintamalliin. Toimintamallissa väkivallan tunnistaminen on ensisijaista. Turvataitokasvatuksessa sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen tukeminen, turvataidot, kehotunne- ja seksuaaliskasvatus ovat keskeisinä tavoitteina. Vanhemmuuden tuen interventioiden osalta vertaistuki, rakentava vuorovaikutus, tunteista puhumisen taidot, kasvatuksen johdonmukaisuus ja rauhoittumiskeinot sekä perhepalvelut ovat tärkeimpiä menetelmiä, ja niitä voidaan käyttää kaikkien toimintamallin toimenpiteiden käsikirjana ja koulutusmateriaalina. Tenhunen (2019) esittelee useita WHO:n raportteja ja tutkimuksia, jotka sisältävät seksuaaliväkivaltaa ennaltaehkäiseviä toimia. Toisaalta Tenhunen viittaa Mikton ja Butchart´n (2019) tutkimuksiin, jotka ottavat huomioon luotettavan tutkimustiedon puuttumisen seksuaalirikosten ennaltaehkäisyssä. Tavoite seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisyssä on vahvistaa väkivallalta suojaavia tekijöitä. Ennaltaehkäisyn menetelminä Tenhunen kuvaa esimerkiksi Schwarzin mallia, joka sisältää keskusteluita vanhempien kanssa muun muassa vanhemmuustaidoista, lasten altistumisesta mediaväkivallalle, lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta ilmiönä, keskusteluita nuoren kanssa ja kohdennettua tunne- ja turvataitokasvatusta. Terveystuonhenkilökunnan koulutuksen lisäämisellä ja tietämyksen parantamisella mahdollistetaan väkivallan uhrien tunnistaminen ja sensitiivinen käsitteleminen. (Mts. 285-287.)

5.2 Toimintamallin tarkoitus ja tavoitteet

Toimintamalli muodostaa kehyksen sisältäen toimenpiteet, koordinaation, vastuutahon, viranomaisyhteistyökumppanin sekä prevention tasot toimenpiteille. Tavoitteena on väkivallan ja sen uusiutumisen ennaltaehkäisy lasten suojelun ja lasten oikeuksien edistämisen kautta. Toimintamallin tausta-ajatuksena on käsitys lapsen elämän pyhyydestä, ainutkertaisuudesta, arvokkaana ja tasavertaisena yksilönä oman kehitystasonsa mukaan. Toimintamallin tarkoituksena on vaikuttaa siihen, että ymmärretään lapsiin ja nuoriin kohdistuvan väkivallan olevan ongelma. Väkivaltaan tulee puuttua harkitsevasti ja tehokkaasti. Toimintamalli auttaa kehittämään väkivaltaongelmaa ehkäiseviä rakenteita ja toimintatapoja. Toimintamalli edistää koordinoitua ja tavoitteellista yhteistyötä viranomaisten kanssa. Se edistää ennaltaehkäisevää ja varhaista tuen hakemista

uskonnollisissa yhdyskunnissa ja viranomaisilta sekä riittävän pitkää tukea voimaantumisen saavuttamiseksi. Päämääränä on lasten oikeuksien edistäminen ja toteutuminen uskonnollisissa yhdyskunnissa tai uskonnollista toimintaa harjoittavilla toimijoilla perheiden tavallisessa ja turvallisuudessa arjessa.

Pääosan toimenpiteistä muodostavat ennaltaehkäisytoimenpiteet. Niissä uskonnollisten yhdyskuntien tai uskonnollisten yhteisöjen toimijoilla ja viranomaisilla on laaja toimivalta. Kehittämistyön tutkimustulosten mukaan aidot toimintamahdollisuudet väkivallan vähentämiseksi ovat isommat toimimalla ennaltaehkäisevästi. Toimintamallissa tätä toteutetaan esimerkiksi valitsemalla väkivaltaa ennaltaehkäisevät toimenpiteet kuten turvataitokasvatus lapsille. Aikuisille kohdennettuja ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä ovat esimerkiksi tietoisuuden lisääminen väkivallasta koulutuksella. Toimintamalliin sisältyy viranomaisten integroituminen ja kumppanuudet eri toimenpiteisiin. Viestinnän toimenpiteisiin sisältyy vuorovaikutusta kahdensuuntaisesti. Se ilmenee viranomaisten ja uskonnollisen yhdyskunnan jäsenten välisenä ja uskonnollisen yhdyskunnan sisällä tapahtuvana vuorovaikutuksena ja viestintänä. Toimintamallissa tietoisuuden lisääminen ja herkistyminen väkivallan ilmiölle toimii koulutuksellisenä osiona. Toimintamallin konkreettinen apu tarkoittaa esimerkiksi lastenhoitoapua tai taloudellista tukemista sekä uskonyhteisön että viranomaisten antamana. Toimintamallin käyttökelpoisuuden uskonnollisissa yhdyskunnissa tai uskonnollisissa yhteisöissä määrittää sitoutuminen toimintamallin toimenpiteisiin. Lapsiin kohdistuvassa väkivaltaepäilytilanteessa on aina keskeistä tunnistaa ilmoitusvelvollisuus.

5.3 Toimintamallin rakenteen, koordinaation ja toimivallan muodostuminen

Toimintamallin informaatio näyttäytyy monen suuntaisena. Uskonnollisen yhdyskunnan tai uskonnollisen yhteisön lasten suojelun toimintamallin ydinrakenne, koordinaatio ja toimivalta muodostuu toimenpiteistä kontekstiin A1-A15 ja B1-B6, erikseen ja yhdessä sekä C1-C7 soveltuvien osien. Rakenne sisältää toimenpiteet, vastuutahon ja viranomaisyhteistyökumppanin. Viranomaisten toimivalta A, B ja C sisältää myös uskonnollisen yhdyskunnan tai uskonnollisen yhteisön väkivaltatilanteen jälkihoiton. Toimintamalli sisältää kansanterveydelliset prevention tasot: primaari-, sekundaari- ja tertiääritasot. Primaaritason toimintaa kuvaavat, väkivaltaa ennaltaehkäisevät toimenpiteet ovat A1-A15. Sekundaaritason toimintaa eli väkivaltaepäilytilannetta ja lakiin perustuvaa ilmoitusvelvollisuutta uskonnollisessa yhdyskunnassa kuvaavat toimenpiteet ovat B1-B6. Tertiääritason toimintaa eli väkivallan aiheuttamaa jälkihoitoa kuvaavat toimenpiteet esitetään C1-

C7 (ks. taulukko 1). Preventiivisesti kaikessa uskonyhteisön toiminnassa voidaan käyttää soveltuvin osin kaikkia toimenpiteitä. Tertiääritason ne toimenpiteet, jotka eivät ole sovellettavissa uskonyhteisöjen toimivaltuuksiin on kuvattu ei-asioina.

Taulukko 1. Toimintamallin toimivalta ja toimenpiteet muodostuminen

A. Ennaltaehkäisyn mahdollisuudet uskonyhteisössä: uskonyhteisöllä laaja toimivalta	B. Väkivaltaepäilytilanne, lakiin perustuva ilmoitusvelvollisuus uskonyhteisössä: Laki ja kansainväliset sopimukset edellyttävät toimia	C. Viranomaiset hoitaa perheen kriisiä, uskonyhteisössä jälkihoitovaihe: uskonyhteisöllä rajoitettu toimivalta
Primaaripreventio = A	Sekundaaripreventio = B	Tertiaaripreventio = C
A1 A2 A3 A4 A5 A6 A7 A8 A9 A10 A11 A12 A13 A14 A15	B1 B2 B3 B4 B5, B6 usk. yhd. voi soveltaen käyttää toimenpiteitä A1-A15	C1 C2 C3 C4 C5 C6, C7 usk.yhd. voi soveltaen käyttää toimenpiteitä A1-A15 ja B1-6

Taulukko 1. Toimivalta ja toimenpiteet muodostuminen.

5.4 Toimintamallin käyttöönotto

Toimintamallin käyttöönotto organisointi mahdollistuu perustamalla erillinen lasten suojelun toimielin jokaiseen uskonnolliseen yhdyskuntaan tai uskonyhteisöön, toimenpide A1. Lasten suojelun toimielimeen valitaan ammattihenkilö kyseisestä uskonnollisesta yhdyskunnasta tai uskonyhteisöstä, esimerkiksi sosiaali-, terveys- tai opetusalan ammattilaisesta, toimenpide A2. Ammattihenkilöjohtoisella toiminnalla toteutetaan muita uskonnollisen yhdyskunnan tai uskonyhteisön tärkeinä pitämiä ja valitsevia toimintamallin toimenpiteitä. Lasten suojelun toimielimen tehtävänä on laatia lasten suojelun toimintamalli koskien kaikkia toimijoita edustamassaan uskonnollisessa yhdyskunnassa. Lasten suojelun toimintamallin tulee sisältää toimet lakisääteisille ilmoituksille väkivaltaepäilytilanteessa, ennaltaehkäisevä toiminta ja jälkihoito. Toimenpiteet valitaan A3-A15, B1-B5 ja C1-C5 ja kirjataan toimintamalliin. Toimenpide B1 velvoittaa kaikkia ihmisiä ilmoitusvelvollisuuteen lapsiin kohdistuvan väkivallan epäilyissä. Kirjallinen lasten suojelun toimintamalli mahdollistaa sitoutumisen, yhtenäisen tiedon saannin ja tiedon levittämisen uskonnollisessa yhdyskunnassa. Toimintamalli tulee laatia sekä paikallisen tason että valtakunnallisen tason uskonnollisiin yhdyskuntiin, uskonyhteisöihin ja kirkkoihin.

Lasten oikeus suojeluun ja lasten etu kaikissa tilanteissa ovat lasten oikeuksien kautta peruslähdekohdat toimintamallin rakenteessa. Ennaltaehkäisevissä toimenpiteissä (A1-A15) uskonnollisten yhdyskuntien toimijoilla ja viranomaisilla on merkittävän suuri mahdollisuus vaikuttaa lasten suojelemiseen väkivallalta ennaltaehkäisevästi. Yhteistyö ja viranomaistyön tukeminen toimivat kahdensuuntaisesti ennaltaehkäisyn toimenpiteissä. Viranomaiset toimivat (A1-A15), (B1-B5) ja (C1-C5) toimenpiteissä uskonnollisen yhdyskunnan suuntaan viranomaisten lakisääteisten edellytysten mukaisesti. Yksittäisessä väkivaltaepäilytilanteessa yhteistyö ja tiedonvaihto on yhdensuuntaista tietosuojan vuoksi. Väkivallan kohteeksi joutunut lapsi ja perhe ovat vahvan oikeudellisen, suoje- lullisen ja hoidollisen suojan turvassa. Yhteistyö tai tietojenvaihto uskonnollisen yhdyskunnan las- ten suojelun toimielimen ammattihenkilön ja viranomaisten välillä voi tulla mahdolliseksi vain uh- rin tai hänen perheensä pyynnöstä tietosuojan vuoksi. Viranomaisten laaja toimivalta perustuu lakiin. Julkisen vallan tehtävänä on turvata ihmisoikeuksien ja perusoikeuksien toteutumista, puo- lustaa oikeusvaltiota, demokraattista järjestelmää ja käyttää niitä keinoja, joita perus- ja ihmisoi- keudet sallivat. Lapsen ja perheen yhteistyö lastensuojelun, poliisin ja terveydenhuollon kanssa on lakiin ja perusoikeuksiin perustuvaa. Lapsella tai perheellä on laaja tiedonsaanti oikeus, oikeus pal- veluntarpeen arviointiin ja terveydenhuollon hoidon tarpeen arviointiin. Kahdensuuntainen yhteis- työ mahdollistuu avoimen viestinnän keinoin muun muassa jakamalla tietoa uskuntoon liittyvistä ominais- tai erityispiirteistä, jolloin viranomaisten ymmärrys lisääntyy auttaa ja tukea näihin liitty- vissä kysymyksissä.

Toimintamallin rakennetta muodostettaessa toimivallan rajauksena uskonnollisen yhdyskunnan toiminnan ja viranomaistoiminnan välillä olivat perustuslailliset oikeudet toimia. Epäily lapseen koh- distuvan väkivallan tilanteesta uskonnollisessa yhdyskunnassa sekä toimintavaltuudet ja vastuut tilanteeseen liittyen koostuvat sekä oikeudellista että viranomaisyhteistyön yhteisestä arvoperus- tasta ja ovat sitä integroiva konteksti toimintamallin lasten suojelemisessa.

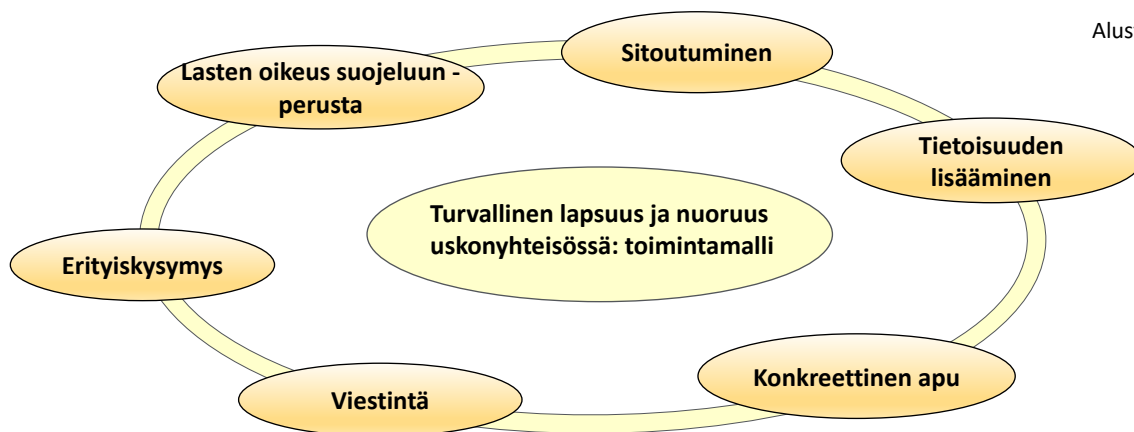
5.5 Toimintamallin toimenpiteiden muodostuminen ja integraatiot

Toimintamallin toimenpiteet ovat muodostuneet asiantuntija-aineiston integroiduista lausumista yhdessä tietopohjan kanssa. Asiantuntija-aineistot analysoituna muodostivat kuusi aluetta, jotka ovat lähtökohtana toimenpiteille ja viranomaisyhteistyön määrittymiselle (ks. kuvio 2).

Lasten suojelun toimintamalli uskonyhteisöille - osa-alueet

Alustava

22.4.2021

4

Kuvio 2. Toimintamallin käsitteelliset osa-alueet

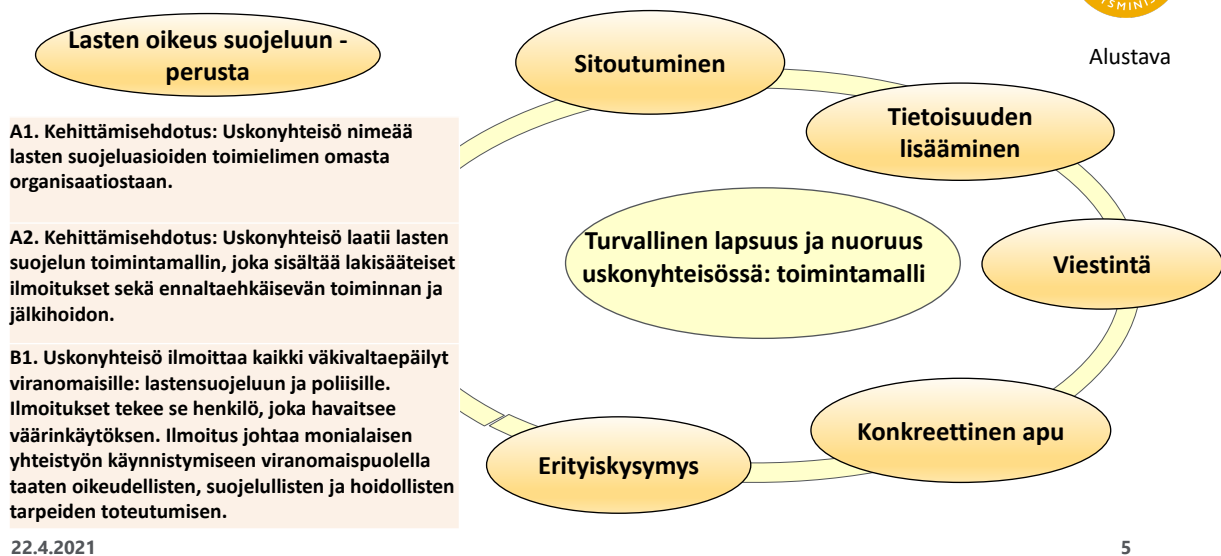
5.5.1 Oikeus suojeluun väkivallalta

Tutkimuksellisen kehittämistyön yksiselitteinen tutkimustulos oli jokaisen lapsen oikeus turvalliseen ja väkivallattomaan lapsuuteen. Näiden edistämiseksi ja toiminnan suuntaamiseksi uskonyhteisö nimeää lasten suojeluasioiden toimielimen omasta organisaatiostaan, toimenpide A1 (ks. kuvio 3). Lasten suojelun toimielimen tarkoituksena on auttaa uskonyhteisöjä -rakentamaan mahdollisesti jo olemassa olevaa ja yhdistämään nykyiset lasten suojelutoimensa tarkoituksellisesti toimintamallin toimenpiteisiin, integroiden ja kohdistuen niitä väkivallan ilmoitusmenettelyihin ja ennaltaehkäisyn toimenpiteisiin. Lasten suojeluasioiden toimielin valitsee minimissään yhden uskonyhteisön sosiaali-, terveys- tai opetusalan ammattilaisen johtamaan toimintaa.

Tarkoituksena on, että uskonnollisen yhdyskunnan valittu ammattihenkilö suorittaa Barnahus-verkkokoulun. Barnahus-verkkokoulun tavoitteena on antaa keinoja tunnistaa lapsiin kohdistuva

väkivalta ja keinoja väkivaltaepäilytilanteessa (Barnahus-verkkokoulu 2021). Koulutuksen jälkeen ammattihenkilö(t) laatii kirjallisen lasten suojelun toimintamallin, joka sisältää tiedot lakisääteistä ilmoitusvelvollisuudesta sekä ennaltaehkäisevästä toiminnasta ja jälkihoidosta paikallisen sosiaali-, terveys- ja poliisitoimen viranomaisten kanssa yhteistyössä ja yhdessä hyväksyen toimintamallin. Uskonnollisen yhdyskunnan lasten suojelun toimintamalliin kirjataan selkeä toimintaohje lastensuojeluilmoituksen tekemisestä ja käytänteistä. Lisäksi toimintaohjeeseen lisätään uskonnollisen yhdyskunnan oman valitun ammattihenkilön yhteystiedot sekä sosiaalityön ja terveydenhuollon palveluiden yhteystiedot.

Lasten suojelun toimintamalli uskonyhteisöille - osa-alueet

Kuvio 3. Toimintamallin ensisijaisesti käytöön otettavat toimenpiteet

Tutkimuksin on osoitettu muun muassa ammattihenkilöiden vaikuttavuutta muuttaa uskonyhteisöjen toimintaa ja olla ohjaamassa ja auttamassa lasten väkivallattomuutta rakentavassa mallinnuksessa (Craig ym. 2018). Tutkimuksellisen kehittämistyön tutkimustulosten mukaan lapsiin kohdistuvassa väkivaltaepäilytilanteessa on ensisijaista ilmoittaa asiasta lastensuojeluun ja poliisille. Kansainvälisen tutkimustiedon mukaan nykyään suuri osa uskonyhteisöjen johtajista tekevätkin lakiin perustuvat ilmoitukset lapsiin kohdistuvasta väkivallasta. He ovat tietoisia väkivallasta ja tarkkailevat perheitä. Syy epärointiin ilmoitusten tekemisessä on huoli perheiden syyttämisestä väärin perustein. Pelkona on perheiden työntäminen pois uskonyhteisön toiminnasta. Syynä on

myös tiedon puute viranomaisyhteistyön koordinaatiosta. (Harder, Huckins, Gabel & Olson O'Neil, 2010.) Toimintamalli antaa selkeän yhteisen sitoutumisen mallin ja ymmärryksen viranomaistoinnin ja uskonnollisten yhdyskuntien palveluiden roolista ja tehtävästä lasten väkivallan ehkäisyyn tähtäävässä toiminnassa. Uskonnollisten yhdyskuntien suojarakenteiden edistäminen lasten oikeuksien toteuttamiseen on useimpien uskonnollisten yhdyskuntien oman toiminnan lähtökohtana (vrt Craig ym. 2018).

Tutkimuksellisen kehittämistyön tulokset osoittavat, että lapset voivat kokea monenlaista väkivaltaa. Toimenpiteen B1 velvoittavuus ulottuu kaikkiin aikuisiin. Uskonnollisen yhdyskunnan jäsenet ilmoittavat kaikki väkivaltaepäilyt viranomaisille: lastensuojeluun ja poliisille. Ilmoitukset tekee se henkilö, joka havaitsee väärinkäytöksen. Lastensuojeluilmoituksen taustalla voi olla monenlaisia syitä. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (2021) kuvaa ilmoituksen tarpeellisuutta seuraavien tilanteiden johdosta:

Lapsen tarpeiden laiminlyönti, lapsen heitteillejätto, pahoinpitely tai seksuaalinen hyväksikäyttö, tai niiden uhka, puutteet hoidossa tai huolenpidossa, lapsen huoltajan päihde- tai mielenterveysongelmat, jaksamattomuus, oman hoidon laiminlyöminen, arjen tukiverkon puute, jos se vaarantaa lapsen hyvinvoinnin, lapsen oma päihdekäyttö, mielenterveysongelmat, rikoksilla oireilu tai itsetuhoisuus, vanhemman ja lapsen väliset vakavat vuorovaikutusongelmat, jatkuva koulunkäynnin laiminlyönti, lapsen suhteeton vastuu perheen arjesta esimerkiksi vanhemman sairauden vuoksi, heikko taloudellinen tilanne joka vaarantaa lapsen huolenpidon tai kehityksen.

Tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksien mukaan ilmoitukset poliisille ja lastensuojeluun varmistavat lapsen kokonaisvaltaisen ja puolueettoman tilanteen arvioinnin. Ilmoitus johtaa monialaisen yhteistyön käynnistymiseen viranomaispuolella taaten oikeudellisten, suojellisten ja hoidollisten tarpeiden toteutumisen. Poliisilla on esitutkinnan johtajana oleellinen rooli hoitoprosessien alkuun saattajana. Lastensuojelulaki edellyttää myös kokonaisvaltaista tilanteenarviointia ja moniammatillisen asiantuntijaryhmän asiantuntijuuden käyttämistä (13.4.2007/417). Terveydenhuoltolaki velvoittaa antamaan lapselle tarvittavat tutkimus,- hoito- ja terapiapalvelut (L13.4.2007/417). Toimintamallissa viranomaisyhteistyökumppani määrittää ensisijaisesti poliisiviranomainen ja lastensuojelun ja niiden konsultaation kautta neuvolaan tai koulu- tai opiskeluterveydenhuoltoon.

Useissa kunnissa on käytössä Lastenasiain talon LASTA-malli (LASTA-malli 2021). Väkivaltaa kokenut lapsi ja perhe ohjautuu mallin mukaisesti lasten suojelemisen kohteeksi. LASTA-mallissa lapsesta ja perheestä kootaan systemaattisesti merkittäväksi arvioituja taustatietoja. Tietojen tarkoituksena on ensivaiheessa poliisin ja lastensuojelun lakisäätteisten tehtävien kartoittaminen sekä toisessa vaiheessa päätös monialaisen viranomaisyhteistyön aloittamisesta taaten lapsen etu. LASTA-toiminnan tärkeimmät periaatteet ovat lapsen oikeus kasvaa vapaana väkivallasta ja kaltoinkohtelusta sekä lapsen oikeus saada vaikuttaa siihen, miten häntä kohdellaan viranomaistoimintoja toteutettaessa. LASTA-mallissa on oleellista lapsen yksilöllinen, juuri hänen tilannettaan koskevien asioiden erityinen huomioinen. Nopea ja systemoitu toiminta viranomaisilla ja riittävän tehokas yksittäisen lapsen asioiden käsitteleminen auttaa lasta saamaan mahdollisimman hyvän hoidon. Mallissa yhden lapsen ja mahdollisten sisarusten asioita käsitellään puoli tuntia viikossa. (Mäkelä & Sinkkonen 2017, 3, 13-15.) Mahdollisimman monien palveluiden saaminen samasta lapsiystävällisestä paikasta kehittyi vuosina 2019-2023 toteutettavan Barnahus-hankkeen myötä. Barnahus-hankkeessa LASTA-mallia laajennetaan vastaamaan eurooppalaisia Barnahus -standardeja. Suomessa toimii Barnahus-yksiköitä viisi tällä hetkellä. Näiden kehittämistä suunnataan muun muassa lasten ja nuorten oikeuspsykiatristen/-psykologisten yksiköiden toiminnan monialaistamiseen. Barnahus-hankkeessa tehostetaan lapsiin kohdistuvien väkivaltaepäilyjen selvitysprosesseja sekä väkivaltaa kokeneiden lasten tukea ja hoitoa. (Barnahus-hanke 2021.)

Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitos ohjeistaa seikkaperäisesti lastensuojeluilmoituksen tekemisessä. Lastensuojeluilmoitus tehdään ensisijaisesti lapsen asuinkunnan sosiaalitoimistoon. Mikäli tilanne on virka-ajan ulkopuolella tai muutoin kiireellinen tai ei tiedetä lapsen asuinkuntaa puhelinsoitto hätäkeskukseen 112 on oikea tapa tehdä lastensuojeluilmoitus. Mikäli ilmoitusvelvollisuus aiheuttaa epävarmuutta sosiaalitoimistosta voidaan kysyä neuvoa ilman lapsen henkilöllisyyden paljastamista. Tärkeintä on ottaa yhteyttä sosiaalihuollon ammattilaisiin ja antaa heidän arvioida tilanteen kiireellisyyttä ja mahdollisia jatkotoimenpiteitä. Ilmoitusta tehtäessä ei kannata olettaa jonkun toisen tehneen ilmoitusta vaan uusi ilmoitus voi auttaa ammattilaisia kartoittamaan tilannetta paremmin. (Lastensuojeluilmoitus 2021.) Maailmanlaajuinen tieto on olemassa lapsiin kohdistuvan väkivallan ilmoittamisesta ja sen positiivisesta merkityksestä lapsen auttamiseksi tilanteessa. Unicef, ECPAT International ja Regilions for Peace ohjeistaa yhteisessä oppaassaan ilmoittamaan kaikista väkivaltatapauksista viranomaisille (A strong moral compass 2017).

Ilmoittamismenettelyissä uskonnollisten yhdyskuntien opillisten kysymysten sivuuttaminen lapsiin kohdistuvassa väkivallassa tulee olla mahdollista lapsen edun ja lastensuojelun tarpeen arvioimiseksi ja toteuttamiseksi. Kaikilla uskonnollisilla yhdyskunnilla tulee olla sama lähtökohta lapsen aseman etuoikeutetusta asemasta suojeluun ja oikeuksiin sekä itsemääräämiseen kehitystasoaan vastaavasti. (Rippisalaisuus 2021). Lasten pahoinpitely on edelleen erittäin arkaluontoinen ja tunnepitoinen aihe eikä siitä ole helppo keskustella yksityisesti eikä julkisesti (Krug 2006). Luottamus viranomaisten toimintakykyyn sekä uhrin että tekijän oikeudenmukaisessa kohtelussa oikeusvaltiossa tulee olla peruslähtökohtana lapsiin kohdistuvan väkivallan poistamisessa. Ilmoitusvelvollisuuden tietoisuuden lisäämisellä ja oikeasuhtaisella viranomaistoiminnan integraatiolla on mahdollista saavuttaa väkivallan vähentämistä. Luottamus, keskinäinen kunnioitus, yhteinen näkemys ja jaetut arvot ovat keskeisiä elementtejä uskonnollisten yhdyskuntien ja viranomaisten välisen kumppanuuden rakentamisessa (Hanmer & Robinson 2014, 607). Butchart'in ja muiden (2006) mukaan varhainen ja harkitseva puuttuminen lapsiin kohdistuvan väkivallan tilanteissa on monille ammattilaisillekin huolta aiheuttavaa. Kyse on siitä mitä voi tapahtua itselle, lapsille ja perheille kun puututaan mahdolliseen väkivaltaepäilytapaukseen. Mäkelä ja Sinkkonen (2017, 30) ovat tutkineet LASTA-mallin moniammatillista viranomaisyhteistyötä ja todenneet puutteet väkivalta- ja seksuaalisen hyväksikäytön epäilyn tilanteissa. Terveystieteiden ja sosiaalityöntekijöiden lisäkoulutus on ensiarvoisessa asemassa (Butchart ym. 2006). Barnahus-hanke kehittää muun muassa monialaista yhteistyötä, osaamista ja palvelupolkuja lapsen edun varmistamiseksi ja vastaamaan eurooppalaisia Barnahus-standardeja (Haldorsson 2017, 51-52, 57-58). Systemiset esteet eivät saata esteeksi väkivallan ilmoittamisessa. Väkivallan varhainen havaitseminen ja siihen puuttuminen auttavat suojelemaan lasta. (Butchart ym. 2006, vrt Systeminen toimintamalli lastensuojelussa 2021). Lasten oikeus suojeluun perustuu lakeihin ja kansainvälisiin sopimuksiin. Tärkeimmät niistä ovat lait L 66/1991, 361/1983, Yleissopimus lapsen oikeuksista L 60/1991 sekä L 53/2015 Istanbulin sopimus ja L 88/2011 Lanzaroten sopimus. Ilmoittamismenettelyiden oikeusperusta ja velvoittavuus sisältyy lakeihin L 13.4.2007/417 25 § (12.2.2010/88), 21.5.1999/621, L 30.12.2014/1301 35§, L 13.4.2007/417 33§.

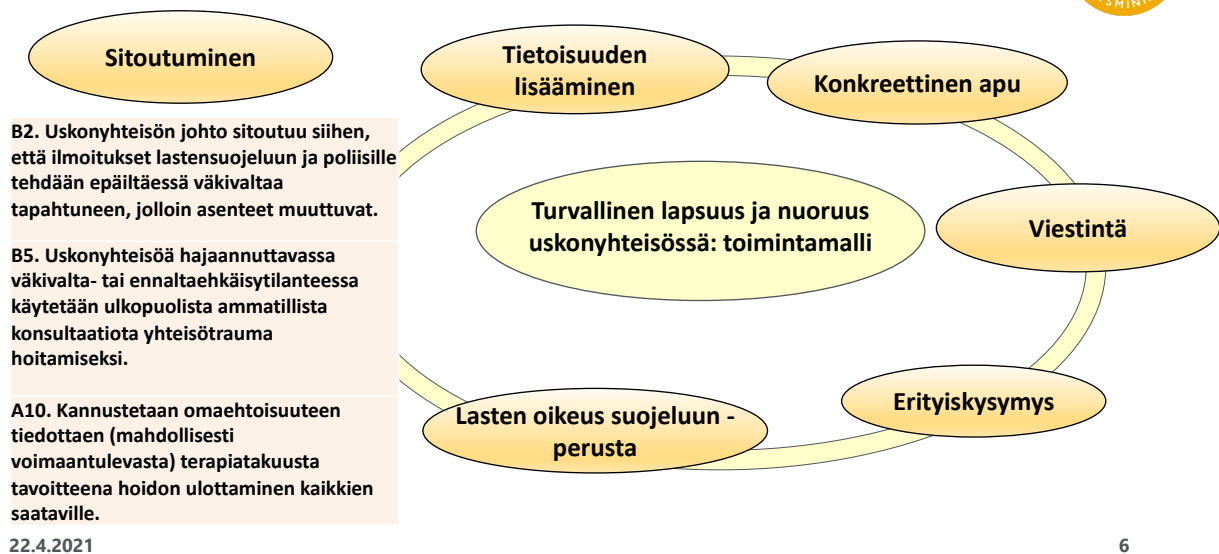
5.5.2 Sitoutuminen

Tutkimuksellisen kehittämistyön tutkimustuloksista ilmenee, että tavoite pitkällä aikavälillä on asenteiden muuttuminen ja sitoutuminen, oppiminen sekä tahto muutokseen. Näyttöön perustu-

vat, Väkivallaton lapsuus 2020-2025 -toimenpidesuunnitelman mukaiset periaatteet väkivallan vähentämiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi toimivat käsikirjana. Uskonnollisten yhdyskuntien johtajien suostumus ja sitoutuminen toimintamallin mukaisiin toimenpiteisiin auttaa muuttamaan asenteita ja käyttäytymistä (ks. kuvio 4). Ohjelmien ja toimenpidesuunnitelmien tavoitteena on löytää keinoja pienentää tai lieventää uhrien ja tekijöiden elämään liittyviä riskejä sekä vahvistaa suojaavia tekijöitä (Preventing violence against 2021). Sitoutuminen muodostaa positiivista yhteydenrakentamista uskonnollisen yhdyskunnan ja oikeudellisesti vastuussa olevien viranomaistoimijoiden kanssa. Toimintamalli kirjallisena lisää sen uskottavuutta, vastuullisuutta ja jatkuvuutta.

Lasten suojelun toimintamalli uskonyhteisöille - osa-alueet

Alustava

6

Kuvio 4. Väkivaltaepäilytilanteeseen liittyvät toimenpiteet

Kansainvälisen tutkimustiedon valossa nähdään, että uskonnon tuomien positiivisten vaikutusten esiintuominen lasten elämässä ja sen ymmärtäminen ja integroiminen lastensuojelun asiantuntijoiden kontekstiin luo perustan syvempään ja vivahteikkaampaan hyötyyn lapsiin kohdistuvassa väkivallan ilmiössä. Uskonnollisten yhdyskuntien johtajien sitoutuminen ja motivoituminen auttaa vähentämään väkivaltaa yhteistyössä viranomaisten kanssa. Valtavan suuri moraalinen ja hengellinen vaikutusvalta sekä laajat verkostot antavat uskonyhteisöille erityisaseman lasten suojelemissen. Uskonnolliset johtajat, tutkijat ja kouluttajat voivat olla erityisasemassa muuttaessaan haitallisia asenteita ja käyttäytymismalleja lapsiin kohdistuvassa väkivallassa. Yhteisöissä, joissa

tavoitteena on väkivallan ja kaltoinkohtelun vähentäminen tehokkuus perustuu aitoon uskonnolliseen vakaumukseen ja hyvien käytäntöjen suojaamiseen. Uskonnon kokonaisvaltainen luonne tarjoaa tällöin myös mahdollisuuden yhteistyöhön lastensuojelualan viranomaisten kanssa. Uskonnollisen yhdiskunnan on myös mahdollista auttaa väkivaltaa kohdanneita ilman leimaamista ja syrjintää, joka auttaa lasten suojelemisessa. (Hanmer & Robinson 2014, 601-603). Sosiaalinen ja kulttuurinen normisto vaikuttaa merkittävästi lasten kaltoinkohteluun. Usein niillä oikeutetaan lapsiin kohdistuva väkivalta. Näin ollen pelkkä oikeudellinen uudistus ei riitä väkivallan vähentämiseen vaan lasten aseman vahvistaminen, väkivaltarangaistukset, sukupuoliroolit ja perheen yksityisyyteen liittyvät normit pitää olla mukana muuttumassa. (Butchart ym. 2006, 37.) INSPIRE -seitsemän strategiaa lapsiin kohdistuvan väkivallan lopettamiseen -ohjelmassa nämä ovat keskeisessä asemassa (Violence against children 2020, Seven strategies for 2016). Poliittisiin ratkaisuihin tuleekin sisällyttää selkeä väkivallattomuuden sanoma, jota täydentää arvojen kuvaus (Craig ym. 2018).

Toimenpiteeksi (B5) muodostunut uskonyhteisötraumakysymys on vaikea ja sensitiivinen. Se ilmentyminen aineistossa esiintyi muodossa, jossa koko uskonnollinen yhdiskunta on joutunut lapsiin kohdistuvan väkivallan kysymyksissä sekaannukseen. Uskonnollisen yhdiskunnan sekä sisäinen että ulkoinen viestintä on ollut vajavaista. Kokonaisia sukuja on riitaantunut ja hajonnut. Kehittämistyön tulosten mukaan yhteisötrauman hoitaminen ei kuulu uskonnolliselle yhdiskunnalle. Uskonyhteisöä hajaannuttavassa väkivaltatilanteessa käytetään ulkopuolista ammatillista konsultaatiota yhteisötrauman estämiseksi ja hoitamiseksi. Viranomaisyhteistyökumppaneiksi Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos kouluttaa eri tahot kriisitilanteita varten. Toimintamallia uskonnollisen yhteisön yhteisötrauman hoitamiseksi ei ole vielä olemassa.

Kansainvälistä kollektiivisen yhteisötrauman tutkimustietoa tarkastellessa ilmenee, että useinkaan traumaattisten kokemusten jälkeen ei tiedosteta niiden jälkiseurauksia ja pitkän ajan vaikutuksia hyvinvointiin ja turvallisuuden tunteeseen. Yksittäisten ihmisten turvallisuuden tunteen järkkyminen ja ymmärrys siitä, että maailma ei välttämättä ole turvallinen paikka vaan se sisältää epävarmuustekijöitä runsaasti ja tahdonvapauden tunteet ovat usein harhakuvia vaatii turvallisuuden tunteen palauttamiseen sopeutumiskykyä, ihmissuhteita, hengellisiä ja sosiaalisia verkostoja sekä ymmärrystä, että niihin voidaan vaikuttaa. (Anisman, Asokumar & Matheson 2020.) Koko uskonyhteisöä koskettavissa ja hajaannuttavissa väkivaltatilanteissa ulkopuolisen konsultaation käyttäminen on viisasta. Anisman`n ja muiden (2020) mukaan kollektiivinen trauma ja siitä selviytyminen

on perustana seuraavalle sukupolvelle tunnistaa yksilölliset ja kollektiiviset vahvuudet. Turvallisuudentunteen palautuminen on resilienssin perustana. McLeigh'n ja Taylorin (2020) mukaan uskon-yhteisöjen omia traumanhoitokäytänteitä on olemassa, jotta todellinen hyväksyminen ja sovinto yhteisössä voidaan saada aikaan. Niiden tarkoituksena on pitää uskonyhteisöt tervetulleina ja parantavina paikkoina (Emt.) Lasten altistaminen aikuisten hengellisiä yhteisöjä koskeviin traumakemusten käsittelyihin uskonnollissa yhdyskunnissa on lasten oikeuksien näkökulmasta lasten kaltoinkohtelua, väkivaltaa ja lasten oikeuksien vastaista toimintaa (vrt Muita lapsiin kohdistuvan n.d.). Hengellisten ja uskonopillisten asioiden erottaminen ammatillista hoitoa vaativista väkivaltaan liittyvistä traumaista vaatii asiantuntijuutta ja niiden hoitamisen paikka ei ole uskonnollinen yhteisö vaan terveydenhuolto. Tietoisuuden lisääntyessä sosiaalisten olosuhteiden edistämällä voidaan tulevaisuudessa oppia tunnistamaan ja hyödyntämään ne yhteiset voimavarat, joita monissa uskonnollisissa yhdyskunnissa ja uskonyhteisöissä on paljon olemassa.

Tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksista käy selväksi, ettei uskonnollisessa yhdyskunnassa tai uskonyhteisössä akuutin tai traumaperäisen stressihäiriön hoito yksilötasollakaan kuulu uskonnollisten yhdyskuntien tehtäviin (C2). Niihin tarvitaan asianmukaisen koulutuksen saanut ammattilainen. Yksilötasolla tällaiseen tilanteeseen voidaan joutua uskonnollisessa yhdyskunnassa esimerkiksi turvattomuuden tunteen tai yllättävän järkyttävän tilanteen uhatessa merkityksellisyyden ja oikeudenmukaisuuden tunnetta. Tällaisessa tilanteessa lasten suojelun toimielimen ammattihenkilö ohjaa tarvittaessa perusterveydenhuoltoon hoidon tarpeen arviointiin. Useimmiten traumaattisille tapahtumille altistunut kuuluu oman ja luontaisten omien sosiaalisten verkostojen avun piiriin. On varmistettava, että altistunut saa yhteyden perheeseensä ja auttamisverkostoihin. (vrt Traumaperäinen stressihäiriö 2020.)

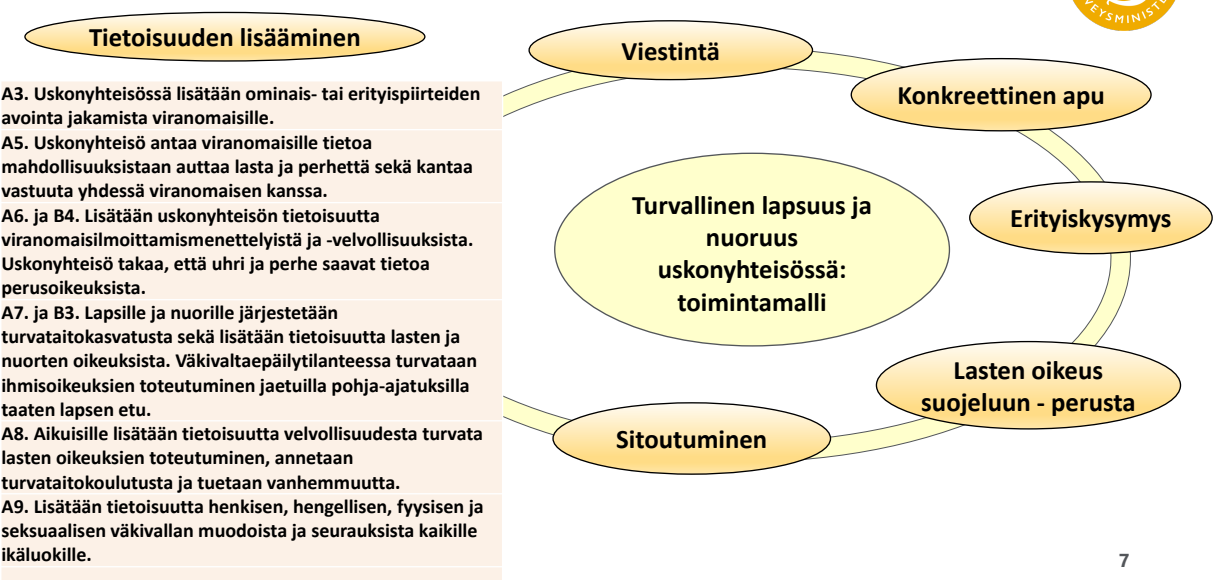
Toimenpiteeksi tutkimuksellisen kehittämistyön aineistosta muodostunut uskonnollisten yhdyskuntien yksittäisten henkilöiden tietoisuuden lisääminen mahdollisesta terapiatakuusta mahdollistaa kaikkien henkilöiden yhdenvertaisen hoitoon pääsyn, joka sisältyy perusoikeuksiin (A10). Uskonnolliset yhdyskunnat voivat kannustaa jäseniään omaehtoisuuteen tiedottaen mahdollisesti voimaantulevasta terapiatakuusta. Viranomaistaho, johon uskonnollisen yhdyskunnan lasten suojelun toimielimen ammattihenkilö tai yksittäinen henkilö on ensisijaisesti yhteydessä, on neuvola tai koulu- tai opiskeluterveydenhuolto. Sosiaali- ja terveysministeriön tarkoituksena on parantaa ja

lisätä näyttöön perustuvaa hoitoa perusterveydenhuollon palveluissa siten, että mielenterveyspalvelujen saatavuus ja saavutettavuus perustasolla parantuvat. Valmistelu terapiatakuusta on käynnissä (Mäntyranta & Vormo n.d).

5.5.3 Tietoisuuden lisääminen

Tietoisuuden lisääminen (A3) viranomaisille uskonyhteisöjen ajatuksen-, omantunnon- tai uskonnonvapautteen, opillisiin kysymyksiin tai muihin kulttuurillisiin kysymyksiin liittyvistä ominais- tai erityispiirteistä edistää avointa ja kunnioittavaa yhteydenpitämistä (ks. kuvio 5). Uskonyhteisön antama avoin tieto mahdollisuuksistaan auttaa lasta ja perhettä sekä kantaa vastuuta yhdessä viranomaisen kanssa lisää luottamusta ja auttaa lasten suojelemisessa. Yhteistyö toteutetaan poliisin, sosiaalitoimen/lastensuojelun, neuvola, koulu- tai opiskeluterveydenhuollon kanssa yhteistyössä yhteisesti sovitulla tavalla. Lapsen edun toteutuminen lasten oikeuksien sopimuksen periaatteiden toteutuminen on yhteinen tavoite.

Lasten suojelun toimintamalli uskonyhteisöille – Alustava osa-alueet

Kuvio 5. Väkivallatonta kulttuuria edistävät ennaltaehkäisyn toimenpiteet

Koulutuksella lisätään uskonnollisten yhdyskuntien ja uskonyhteisöjen tietoisuutta erilaisista viranomaisten omista viranomaisilmoittamismenettelyistä ja velvollisuuksista väkivaltaepäilytilanteissa

ja perheiden osallisuudesta (A5). Uskonnollisen yhdyskunnan tai uskonyhteisön mahdollisuutena ja tehtävänä on antaa väkivallan uhreille ja perheille riittävästi tietoa perusoikeuksista muun muassa heidän tarvitsemiensa palvelujen oikeudenmukaisessa ja tasavertaisessa saamisessa (A6). Toimenpidettä (B4) sovelletaan samaan aikaan (A6) kanssa väkivaltaepäilytilanteessa. Tilanteessa on erityisen tärkeää huomata ja osoittaa lapsen asema. Uskonyhteisöjen ja viranomaisten jaetut pohja-ajatukset perus- ja ihmisoikeuksien toteuttamisessa ovat lähtökohtana toiminnassa lapsen etua tarkasteltaessa (A7). Toimenpidettä (B3) sovelletaan yhdessä toimenpiteen (A7) kanssa väkivaltaepäilytilanteessa. Toimenpiteiden (A6-A9) toteuttaminen on mahdollista uskonyhteisön ammattihenkilön saaman THL:n/Barnahusin koulutuksen hyväksymisen jälkeen. Koulutusta voidaan toteuttaa THL:n toimesta yhteisinä koulutuspäivinä eri uskonyhteisöille sovitusti.

Turvataitokasvatuksen ja tietoisuuden lisääminen lasten ja nuorten oikeuksista auttaa lapsia ja nuoria puolustautumaan väkivaltaa vastaan. Uskonyhteisön tehtävänä on yhdessä viranomaisten kanssa tukea ja puolustaa lasta sekä perhettä lasten oikeuksien toteutumiseen. Turvataitojen opettaminen ei suoraan poista väkivaltaa, mutta lasta se auttaa pyytämään apua ja ymmärtämään oikeuksiaan (Ahola 2019, 427.) Uskonyhteisöjen aikuisille tietoisuus velvollisuuksista lasten oikeuksien turvaamisessa, turvataitokoulutus, vanhemmuuden tukeminen esimerkiksi kotiin annettavina palveluina voivat vähentää väkivaltaa.

Väkivallaton lapsuus 2020-2025-toimintasuunnitelmassa kuvataan turvataitokasvatuksen tavoitteet. Jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus tuntea olevansa turvassa. Niin ikään turvataitokasvatukseen sisältyy Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelmassa sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen tukeminen, turva turvataidoilla ja turvallinen kehotunne- ja seksuaalikasvatus. (Kalland, Tenhunen, Andell, Ylenius-Lehtonen, Lajunen, Karjalainen, Cacciatore & Porras 2019, 141-179.) Turvataitokasvatuksella vahvistetaan lasten ja nuorten omaa kehitystä ja kasvua laaja-alaisesti (Turvataitokasvatus 2021). Yhteistyökumppanina neuvola, koulu- tai opiskeluterveydenhuolto tai uskonyhteisön ammattihenkilö, joka on saanut THL:n/Barnahusin hyväksymän koulutuksen toimivat laadukkaan koulutuksen toteuttajina. Uskonnollisten yhdyskuntien tai uskonyhteisöjen ammattihenkilöille THL:n koulutus toteutetaan sovitusti yhteisinä koulutuspäivinä.

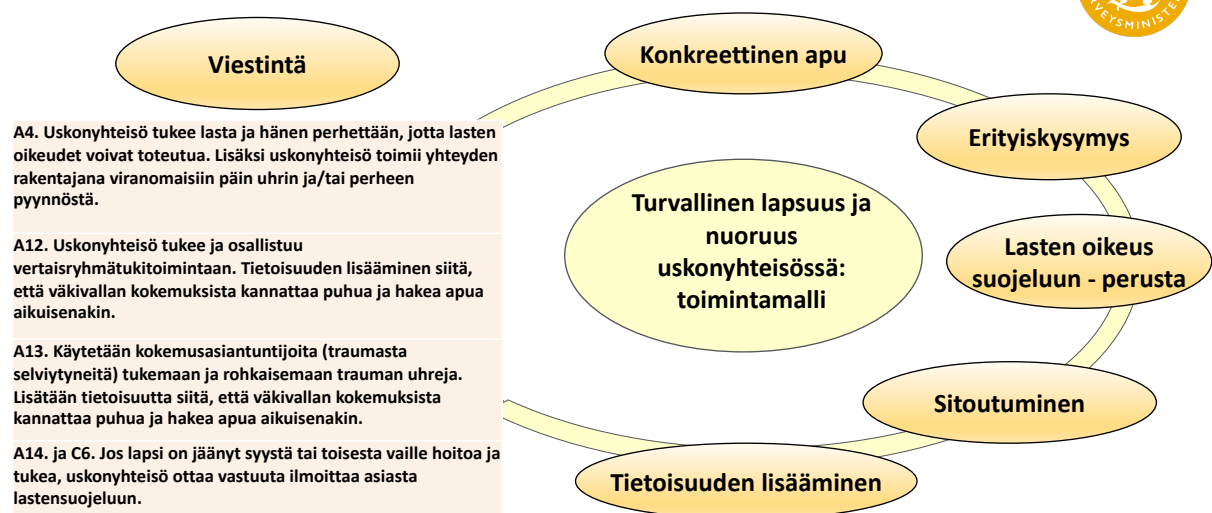
Tietoisuuden lisääminen henkisen, hengellisen, fyysisen ja seksuaalisen väkivallan muodoista ja seurauksista kaikille ikäluokille on uskonyhteisöjen lasten suojelun toimielimen ammattihenkilön

toiminnan yksi tärkeimmistä suosituksista. Uskonyhteisöille suunnatun koulutuksen tärkeimpänä tavoitteena on tunnistaa väkivallan monimuotoisuus ja sen vahingollisuus lapsille ja perheille. Neuvola, koulu- tai opiskeluterveydenhuolto tai uskonyhteisön ammattihenkilö, jotka ovat saaneet THL:n/Barnahusin hyväksymän koulutuksen toimivat kouluttajina. Ammattihenkilöiden koulutus toteutetaan yhteisinä koulutuspäivinä eri uskonyhteisöille sovitusti. Uskonyhteisön ammattihenkilö tai terveydenhuollon ammattihenkilö käyttävät Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen tuottamaa väkivaltakoulutuksen materiaalia uskonyhteisöjen kouluttamisessa. Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020-2025 Osa II toimii myös käsikirjana koulutuksessa. Kaikki perusmateriaalit löytyvät Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen www-sivustoilta. Mikäli uskonyhteisössä ei ole toimivaa lasten suojelun toimielintä, tietoisuutta voidaan lisätä esimerkiksi kunnallisen terveydenhoitajan suorittamana kaikille uskonyhteisön toimijoille edellä kuvatuin edellytyksin.

5.5.4 Viestintä

Tutkimuksellisen kehittämistyön tutkimustuloksissa viestintä ja yhteistyö uskonnollisen yhdiskunnan sisällä ja viranomaistoiminnan sisällä sekä yhteinen yhteistyö edellä mainittujen kesken ovat merkittävässä asemassa. Yhteistyön avoin ja rehellinen kommunikaatio, keskinäinen luottamus ja kunnioittaminen sekä lasten etu ovat keskeisenä yhteisenä tavoitteena (ks. kuvio 6).

Lasten suojelun toimintamalli uskonyhteisöille - osa-alueet

22.4.2021

8

Kuvio 6. Yhteistyötä, dialogia ja vuorovaikutusta edistävät toimenpiteet

Yhteistyön mahdollisuutena on edistää väkivallalta suojaavien tekijöiden ja joustavuuden lisäämistä erilaisten lasten hyvinvointia vahvistavien toimintamallien avulla (Hanmer & Robinson 2014, 602). Tietoisuuden lisääminen yhdessä lasten oikeuksien tuntemuksen kanssa auttaa suojelemaan lapsia väkivallalta. Väkivallan ilmiölle herkistyminen ja tietoisuuden lisääminen turvataitokoulutuksella lisää terveiden ja turvallisten ihmissuhteiden edistämistä. (Iivonen 2019, 100 & Tenhunen 2019, 285-287). Viestinnän mahdollisuuksilla voidaan vaikuttaa lasten oikeuksien edistämiseen lapsiin kohdistuvassa väkivallassa ja sen ennaltaehkäisyssä. Olennaista on tiedon ja informaation välittäminen mutta myös yhteisen ymmärryksen tuottaminen lapsen ja perheen edusta (A4). Tämän toteuttaminen sekä uskonnollisessa yhdyskunnassa että viranomaistoiminnassa on ensiarvoisen tärkeää. Uskonyhteisöjen lasten suojelun toimielimen tehtävänä on olla auttamassa ja tuke-
massa väkivaltaa kohdannutta lasta ja perhettä toimien positiivisena mallina ja yhteydenrakentajana viranomaisiin päin (vrt Craig ym. 2018). Toimintamallissa näitä voidaan toteuttaa sekä koulutuksellisin keinoin tietoisuuden lisäämisellä että konkreettisesti tekemällä yhdessä asioita.

Mikäli lapsen tilanne ei ole parane ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen jälkeen ja tilanteeseen ei lastensuojelun toimin ole pureuduttu riittävästi on uskonnollisen yhdyskunnan vastuullista ottaa yhteyttä lastensuojeluun uudelleen (A14 ja C6). Myös toimenpidettä (A4) sovelletaan kaiken aikaa tietosuoja huomioiden. Toimenpide C6 kuvaa tilannetta, jossa lapsi on viranomaisten hoidossa. Tällöin hoitoprosessiin ei osallistuta uskonyhteisön aloitteesta vaan lapsen/perheen pyynnöstä sosiaalitoimi järjestää yhteisen palaverin. Uskonnollisen yhdyskunnan rakentaessa tiiviin verkoston lapsen arkiympäristössä uskonnollisen yhdyskunnan antama tuki lapselle ja perheelle voi olla merkittävää. Se antaa jo olemassa olevat toimivat, terveet ja tavanomaiset tukiverkostot.

Vertaisryhmätukitoiminta ja kokemusasiantuntijat avaavat toivon näkökulmaa, että väkivallasta voi selviytyä (A 12 ja A13). Vertaistuen tärkeimmät elementit ovat kertominen ja kuunteleminen. Vertaistuki on monimuotoista. Sen avulla saadaan tietoa, tukea ja toivoa tulevaisuuteen. Vertaistukijana toimiminen antaa ja saa merkityksellisyyden tunteen auttamisesta, jolla on tervehdyttäviä vaikutuksia omaan tilanteeseen. (Vertaistalo n.d. .) Väkivallan epäilytilanne, väkivallan uhriksi joutuminen tai perheen tilanne lapseen kohdistuvan väkivallan tilanteessa on sensitiivinen. Väki-
valtaan liittyy moni-ilmeisiä syy-yhteyksiä ja tekijöitä, joiden oireet voivat ilmetä heti tai vasta vuosien päästä välittömästi väkivaltatapahtumasta. Matheson ym. (2007) mukaan selviytymisstrategiana

emotionaalisten reaktioiden hallitseminen auttaa yksilöä erityisesti niissä tilanteissa, joissa on hallitsemattomia stressitekijöitä mukana. Tilanteessa voi tarvita muiden sosiaalisessa tukiverkostossa olevien apua. Kun koettuun stressiin liittyvät ongelmat ovat suhteellisen rajoitettuja, käyttäytymisen selviytymisstrategian onnistunut käyttöönotto on tehokasta. Toisaalta jos selviytymisstrategiassa epäonnistuu, se voi edesauttaa olosuhteiden huonontumista. Ongelmanratkaisukyky, emotionaalinen ilmaisu ja välttämiskäyttäytyminen ovat yhdessä tai erikseen toimivia keinoja stressitekijöistä riippuen. Sosiaalisen tukiverkoston tuki on tärkeä mutta väärinkäyttöä voi tapahtua. Tutkimuksen mukaan esimerkiksi lähisuhdeväkivaltilanteessa oleva nainen voi hakea sosiaalista tukea saadakseen tietoja, joiden avulla hän voi hallita tilannettaan tai poistua tilanteesta tai hän voi hakea tukea välttääkseen ajattelemasta esimerkiksi kotona kokemaansa väkivaltaa. Cutronan ja Russel'n (1990) sekä Rinin ja Dunkel Schetter'n (2010) mukaan sosiaalisen tukiverkoston henkilöiden lukumäärällä ei niinkään ole merkitystä vaan sen saatavuudella ja sen todellisella kyvyllä auttaa. Tukihenkilön tulee osata tarjota oikeanlaista tukea ja osata ohjata ammattiavun piiriin. Zautran (2014) mukaan yhteisöjen vertaistuki on tehokasta sosiaalisen turvaverkon rakentamiselle. Vertaistuki ja vapaaehtoistyö väkivaltaa kokeneiden naisten eheytyessä edistää pitkäaikaista resilienssiä ja hyvinvointia. (Anisman, Asokumar & Matheson 2020.)

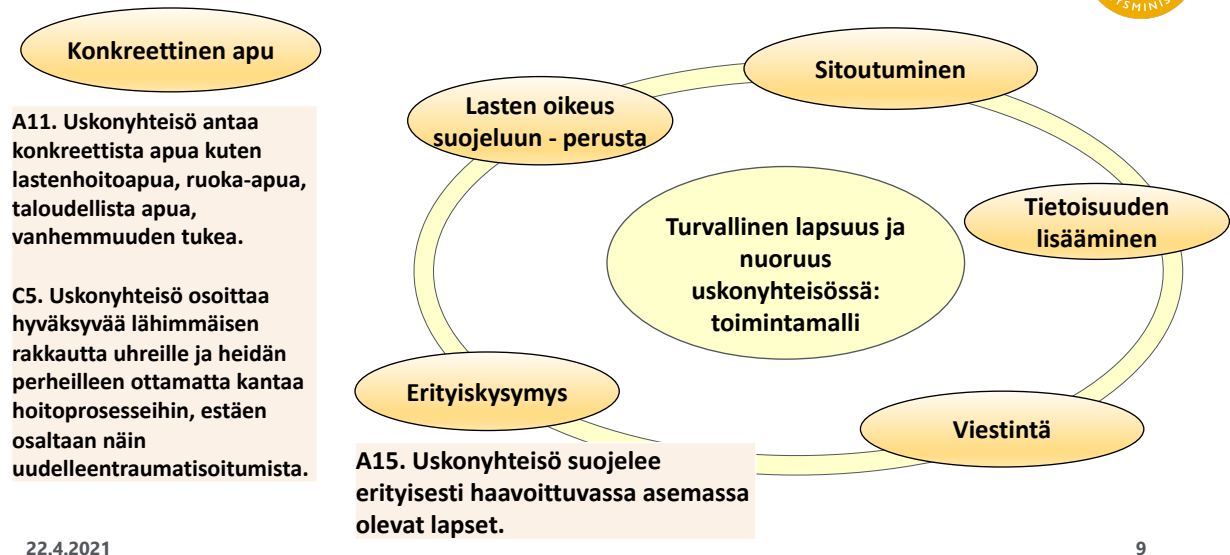
Tutkimuksin on osoitettu, että resilienssi voi heijastaa parantumista sairaudesta, joka muutoin johtaisi sairastumiseen. Ungar'n (2008) ja Allen'n ym. (2014) mukaan resilienssi sisältää mukautumisprosessin, muutoksen ja jopa kasvun mahdollisuuden (Anisman ym. 2020.) Anisman ja muiden (2020) mukaan useimmiten resilienssiä tarkastellaan jatkumona, jossa haavoittuvuus ja sietokyky ovat vastakkaisissa päissä. Tälle jatkumolle sijoittuvat sekä sairauksien tietty geeniperimäalttius ja erityisen stressaavat kokemukset että kokemukset toiminnoista jotka antavat mahdollisuuden toimia edellämainittuja riskitekijöitä vastaan. Lisäksi sosiaalinen suhde tai erityiset selviytymistaidot voivat antaa riskialttiille henkilölle mahdollisuuden kestää stressaavia kokemuksia lievittäen siten sairauksia. Kääntöpuolena tälle on se, että yksikin yksinkertainen haaste voi tehdä tehottomaksi lukuisat muut suojaavat tekijät vastauksena tiettyyn haasteeseen. Yksilöiden subjektiiviset tulkinnot tapahtumista, heidän emotionaaliset reaktionsa, resurssit ja taidot, joilla he käsittelevät tapahtumista selviämistä lisättyinä biologiset muutokset auttavat ymmärtämään mikä tekee yksilöistä alttiita stressitekijöiden kielteisille vaikutuksille ja prosessille, joka edistää resilienssiä. Jatkuvien vakavien stressitekijöiden pitkäaikainen haitallinen vaikutus on sairastuttava. Samalla tavalla esimerkiksi välttävä selviytyminen voi lyhyellä aikavälillä on tehokasta mutta mahdollisesti heikentää sellaisen avun saamista, jota tarvitaan pitkäaikaisen stressitekijän poistamiseksi ja parantumiseksi.

Resilienssi muodostuu useista erilaisista ulottuvuuksista, jotka esiintyvät useilla elämänalueilla ja ajan kuluessa kohdattuihin haasteisiin. Tutkimuksen mukaan on houkuttelevaa ehdottaa, että opittu stressitekijän hallittavuus lisää resilienssiä. Tällainen opittu joustavuus saattaa kuitenkin johtaa tilanteeseen missä yksilöt lopettavat ponnistelut oman elämänsä kohtalon määrittämiseksi ja etsivät ratkaisuja muista keinoista kuten päihteiden käytöstä. Ysseldyk 'n(2009) mukaan samalla tavalla käy toistuvasti anteeksiantamisen suhteen. Tuloksettomat ponnistelut tilanteen muuttamiseksi johtavat anteeksiannon väärinkäyttämiseen. (Anisman ym. 2020.) Tarkoituksenmukaista on käyttää traumaperäisen stressihäiriön hoidossa ammatillisia hoito-, tuki- ja kuntoutuspalveluita yhdessä vertaisryhmämuotoisten toimintojen kanssa parhaimman paranemisen ja hoitotuloksen aikaansaamiseksi (Traumaperäinen stressihäiriö 2020).

5.5.5 Konkreettinen apu ja erityiskysymys

Uskonnollisilla yhdyskunnilla ja yhteisöillä on mahdollisuuksia konkreettisen avun antamiseen väkivaltaa kohdanneille lapsille ja heidän perheilleen (Hanmer & Robinson2014, 603.) Väkivallaton lapsuus 2020-2025-toimenpidesuunnitelmassa esitellään yhteistyökumppaniksi uskonnollisista yhteisöistä evankelis-luterilainen kirkko. Se antaa esimerkiksi perheneuvontaa maksuttomasti pariterapiana tai eropalveluita koko Suomessa (Hakulinen, Korpilahti, Koulu, Nikupeteri, Riihonen & Säävälä 2019, 221.) Toimenpiteessä (A11) kuvataan uskonnollisten yhteisöjen konkreettisen avun antamisen muotoja (ks. kuvio 7). Tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksista selviää, että lastensuojeluilmoituksen vastaanottamisen jälkeen sosiaalitoimi voi tarvittaessa ottaa yhteyttä uhrin tai perheen pyynnöstä ja luvalla uskonnollisen yhteisön lasten suojelun toimielimen nimettyyn ammattihenkilöön. Tarkoituksena on järjestää yhteistoimintapalaveri, jossa kartoitetaan sosiaalitoimen, uskonyhteisön ja perusterveydenhuollon mahdollisuuksia auttaa lasta ja perhettä mahdollisimman tarpeenmukaisesti konkreettisen avun keinoin. Sama tilanne ja yhteistyökumppanuus on mahdollinen myös toimenpiteen (A15) tapauksissa.

Lasten suojelun toimintamalli uskonyhteisöille - Alustava osa-alueet

Kuvio 7. Konkreettiset keinot

Toimenpiteen (C5) tarkoituksena on kiinnittää huomiota lasten ja perheiden tarpeeseen yhteisölliseen toimintaan ja osallisuuteen väkivallasta huolimatta. Toimenpide sijoittuu tertiäripreventioon. Tilanteessa uskonnollinen yhteisö ei ota itse kantaa hoitoon vaan voi osoittaa hyväksyvää lähimmäisen rakkautta uhrille ja hänen perheelleen ja antamalla konkreettista apua. Lasten oikeuksien yleissopimuksen mukaan apu ilman suojelemista vaarantaa lapsen hyvinvoinnin ja kehityksen. Lasten suojeleminen ja keskittyminen lakiin riittämättömällä hoidolla ja seurannalla voi johtaa vakavaan ja elinikäiseen vaurioon lapsen terveydelle ja kehitykselle. (Butchart ym. 2006.) Hoitopolkujen koordinaation ja sosiaalipalveluiden saatavuuden varmistaminen on viranomaisten lakisääteinen tehtävä. (Systeminen toimintamalli lastensuojelussa 2021). Butchart'n ja muiden mukaan useiden eri alojen toiminta on vain yhtä hyvää kuin sen heikoin elementti. WHO:n väkivallan ennaltaehkäisyn ohjelmissa on kaksi pääteemaa: vanhemmuuden tukiohjelmat sekä tukipalvelut lapsiperheille, joilla väkivaltaa voidaan tutkitusti vähentää. Tämä asettaa velvoitteet lakisääteisten palveluiden toteuttamiselle tasa-arvoisesti sekä paikallisesti että kansallisesti.

Viranomaistoiminnan ehkäisevä lastensuojelu on tarkoitettu lapsille ja nuorille, joilla ei ole lastensuojelun asiakkuutta, ja joiden hyvinvointia tukemalla ehkäistään lastensuojelun asiakkuus (L 30.12.2014/1301.) Neuvolatoiminta ja kouluterveydenhuolto tavoittaa kaikki alaikäiset lapset ja

vanhemmat. Niiden merkitys yhteistyössä uskonnollisiin yhteisöihin ja lastensuojeluun on oleellinen. Tutkimustulosten mukaan neuvola voi olla salassapitovelvollisuutta rikkomatta yhteydessä lastensuojeluun lasten suojelemiseksi. Lasten fyysisen väkivallan ja kaltoinkohtelun tunnistaminen perusterveydenhuollossa sekä ilmoittamismenettelyt moniammatillisesti aloittavat lapsen oikeudellisten, suojelullisten, hoidollisten tarpeiden toteutumisen. WHO:n mukaan kaikki toimenpiteet, joilla perheen stressiä vähennetään parantamalla sosiaalista ja fyysistä ympäristöä sekä laaja kattavuus erityistarpeiden huomioon ottamisesta vähentää lapsiin kohdistuvaa kaltoinkohtelua (Butchart ym. 2006, 40).

6 Toisen vaiheen kyselyn toteuttaminen

Toisessa vaiheessa tutkimuksellisessa kehittämistyössä tarkoituksena oli pilotoida lasten suojelun toimintamallin käyttöönottoa uskonnollissa yhdyskunnissa tai uskonyhteisöissä. Tavoitteena oli tunnistaa uskonnollisten yhdyskuntien tai uskonyhteisöjen käyttöön kehitetyn toimintamallin onnistuminen, tunnistaa toimintamalliin käyttöönottoon liittyvät esteet ja arvioida millä edellytyksillä toimintamalli toimisi paremmin.

Toimintamallin toimenpiteiden tärkeyttä ja käyttöönottamista, sitoutumista toimintamallin käyttöönottoon sekä viranomaisyhteistyökumppanin sopivuutta tai onnistumista selvitettiin kvantitatiivisella kyselytutkimuksella. Kvantitatiivinen tutkimus on empiiristä tutkimusta, jolla voidaan selvittää muun muassa ilmiöihin tai ratkaisumalleihin liittyviä mielipiteitä, tottumuksia ja asenteita, mutta ei niinkään niiden syitä. Tyypillisesti aineistonkeruumenetelmänä käytetään lomake- ja internet-kyselyjä. Kysely on mahdollista kohdistaa suoraan niille, joista halutaan kerätä tietoa. Toisen vaiheen tutkimusaineiston valinnassa päädyttiin strategiseen valintaan. Aineisto perustuu harkinnanvaraiseen näytteeseen uskonnollista yhdyskunnista tai uskonyhteisöistä ja niiden toimintaympäristöön läheisesti liittyvä yksi toimija. Kehitetty uskonnollisten yhdyskuntien tai uskonyhteisöjen toimintamalli oli tutkimus- ja asiantuntija-aineistolähtöinen sekä kokemusasiantuntijätiedon perustalta vaiheistetusti kehitetty malli. Kyselytutkimusta varten tarvittiin uskonnollisten yhdyskuntien tai uskonyhteisöjen kontekstiin liittyviä toimijoita. Kysely suunnattiin Uskontojen uhrin tukiryhmälle, koska se oli osallisena Väkivallaton lapsuus 2020-2025 -toimenpideohjelman koke-

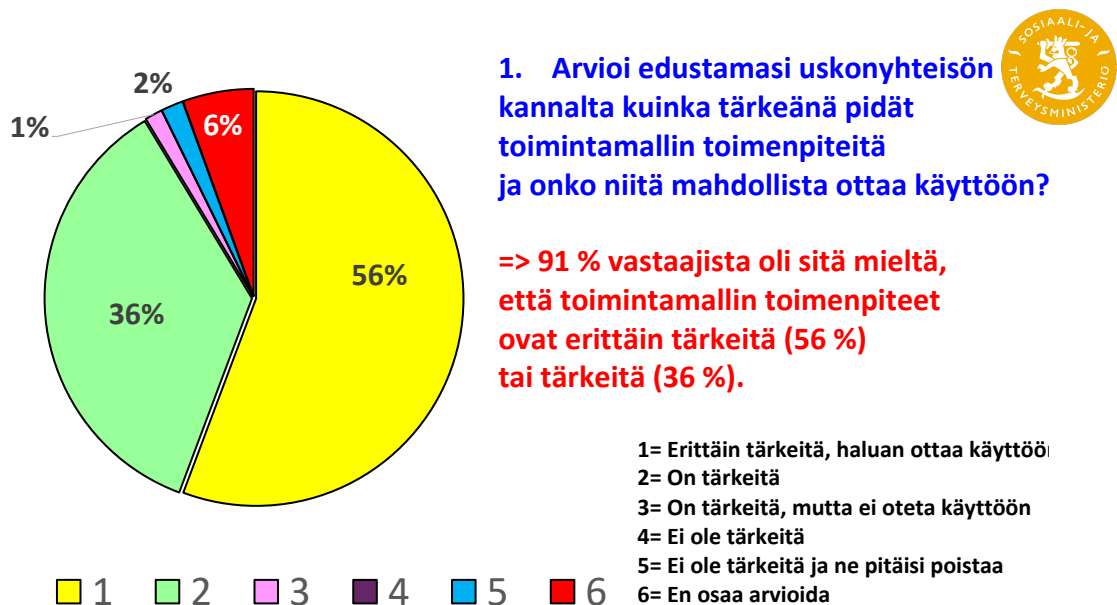
musasiantuntijasisällön yhtenä kirjoittajana. Lisäksi neljään anonyymiin uskonnolliseen yhdyskuntaan tai uskonyhteisöön otettiin koordinaattorin toimesta ensin sähköpostiviestillä yhteyttä kysyen halukkuutta osallistua kyselyyn. Seuraavaksi kyselyyn halukkuutensa ilmaisseet kontaktoitiin puhelimitse kertomalla tarkemmin tutkimuksen tarkoituksesta ja tavoitteista yleisellä tasolla. Uskonnollisten yhdyskuntien tai uskonyhteisöjen kontaktoidut tahot luovuttivat johtavassa asemassa olevien jäsentensä sähköpostiosoitteet, jotka toimivat osoituksena suostumuksesta kyselyyn. Kyselytutkimuksen informaatioksi lähetettiin sähköpostilla Powerpoint-esitys, jossa esiteltiin toimintamallin pääkohdat. Seuraavaksi Teams-esittelyn tavoitteena oli lisätä tietoa ja herättää ajatuksia toimintamallista ja toimintaympäristöstä. Kyselyssä ensikäden tiedon saamista toimintamallin tärkeydestä, toimenpiteisiin sitoutumisesta ja käyttöönottoon liittyvistä ajatuksista ja kokemuksista pidettiin erittäin tärkeänä ja merkityksellisenä. Riittävän pitkä keskustelu alustavan toimintamallin muodostumisesta ja sen käyttökelpoisuudesta uskonnollisten yhdyskuntien tai uskonyhteisöjen käyttöön toimivat alkuinformaationa ennen heille suunnattuja kyselyjä. Ilman henkilökohtaista Teams-esittelyä etukäteisinformaation vaarana olisi voinut olla suunnitella tai vaihtaa vastauksia siten kuin oletetaan kohdeyhteisön vastaavan. Johtohenkilöiden kuitenkin oletetaan vastaavan yhteisönsä yhteisiä intressejä edustaen. Johtajan omaa käsitystä pidetään oleellisena muutettaessa yhteisön asenteita. Toimintamallin esittely ja keskustelu muodostui jokaisen uskonnollisen yhdyskunnan tai uskonyhteisön kohdalla omanlaisekseen. On perusteltua kysyä, esiteltiinkö toimintamalli kaikille täysin samalla tavalla. Dialogia esittelijän ja kyselyyn osallistuvien kesken Teams-esitysten aikana oli aidon kiinnostuksen sävyttämää. Keskustelu oli kunnioittavaa ja avointa. Toimintamallista annettiin kehittämissuhteita. Yksittäisen vastaajan anonymiteettisuojan turvaamiseksi neljän uskonnollisen yhdyskunnan tai uskonyhteisön sähköpostiosoitteet tulivat suoraan opinnäytetyöntekijälle. Kyselyiden viestiosiossa on ollut lyhyt esittely tutkimuksesta ja sen eettisyydestä. Kysely lähetettiin Teams-esittelyn aikana ja siihen oli mahdollista vastata 24 tuntia. Tutkittavien kohtelu ja huomiointi oli asianmukaista (Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen 2019).

6.1 Kyselyaineiston analysointi ja tulokset

Webropol-kyselyt lähetettiin neljään eri uskonyhteisöön (n=33). Vastausprosentti oli 50 %. Sama kysely lähetettiin Uskontojen uhrin tuki ry:lle (n=7). Kyselyssä oli neljä suljettua ja viisi avointa kysymystä, joiden katsottiin täydentävän toisiaan. Vastausten lukumäärä on pieni, joten tarkkaa tilastollista data-analyysiä toimintamallista ei ole tehty. Aineistoon sisältyy neljän uskonnollisen yhteisön vastaukset. Avointen vastausten analysoinnissa on mukana kaikki kyselyyn osallistuneet. Kyselyn strukturoidut vastaukset havainnollistetaan graafeina. Avoimet vastaukset esitetään kuviossa ja sanallisina tuloksina.

6.1.1 Toimenpiteiden tärkeys ja mahdollisuudet ottaa käyttöön

Uskonnollisten yhteisöjen vastaajista 91 % piti toimintamallin kaikkia toimenpiteitä erittäin tärkeinä tai tärkeinä ja 56 % vastaajista pitää mahdollisena ottaa toimintamalli käyttöön uskonyhteisössään (ks. Kuvio 8).

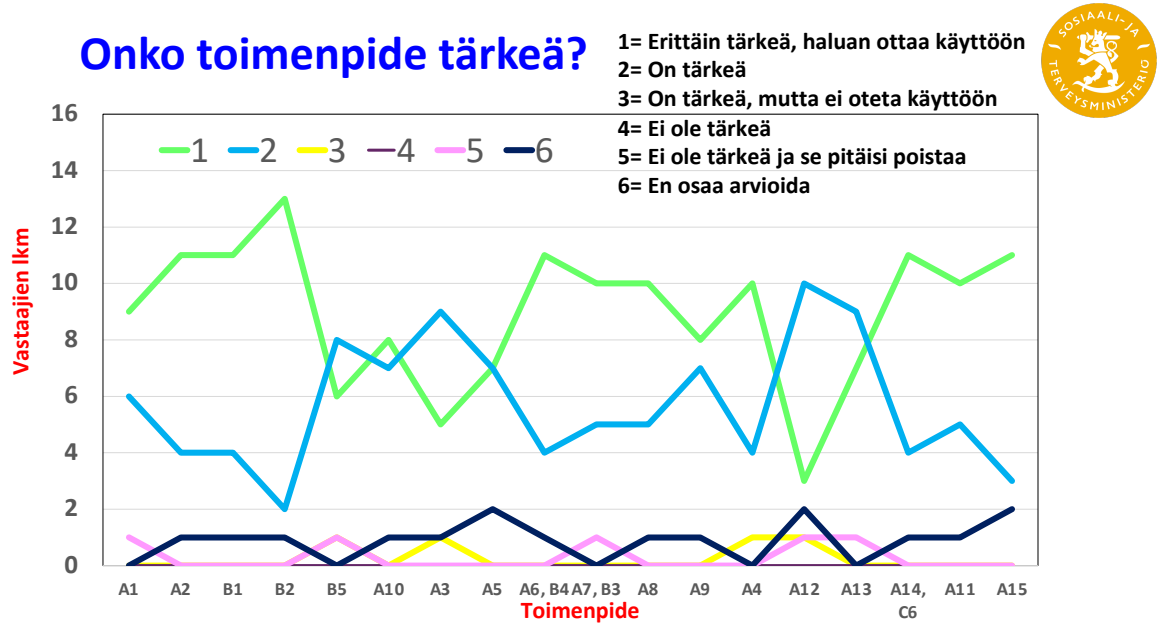
12.5.2021

4

Kuvio 8. Toimintamallin tärkeys ja mahdollisuudet ottaa käyttöön

Yksittäisistä toimenpiteistä yli 75 % uskonyhteisöjen johtohenkilöiden vastaajista pitää erittäin tärkeänä ja haluaa ottaa käyttöön uskonyhteisössään toimenpiteen (B2): Uskonyhteisön johto sitou-

tuu siihen, että lastensuojeluilmoitus ja ilmoitus poliisille tehdään epäiltäessä väkivaltaa tapahtuneen, jolloin asenteet muuttuvat (ks. kuvio 9).

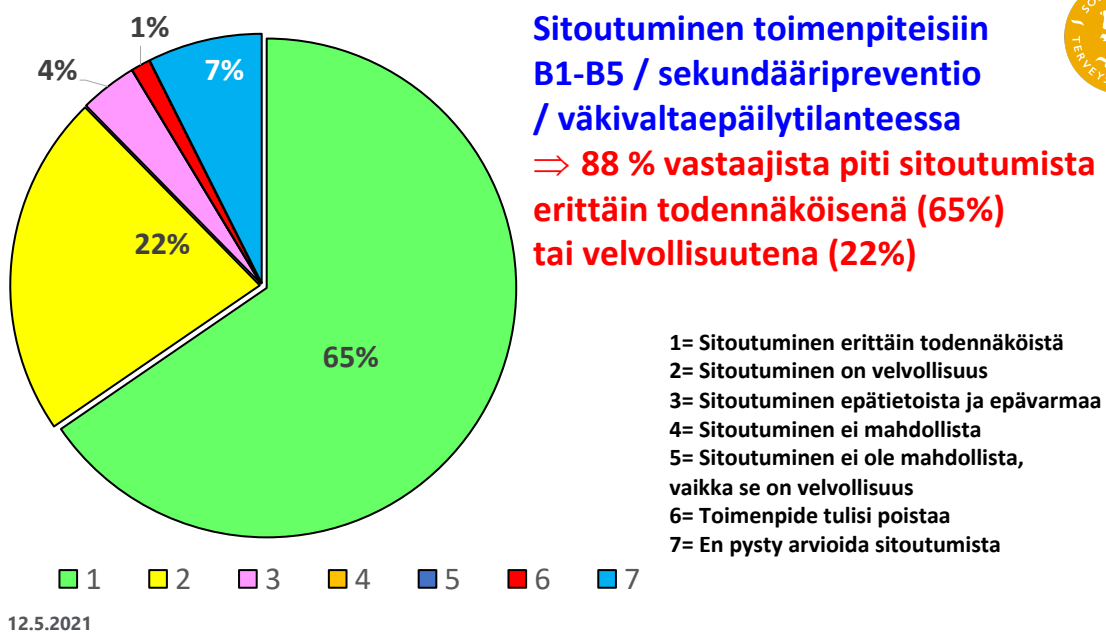
12.5.2021

5

Kuvio 9. Toimenpiteiden tärkeys

6.1.2 Toimenpiteisiin sitoutuminen

Uskonnollisten yhteisöjen vastaajat pitivät 88 % erittäin todennäköisenä (65 %) tai velvollisuutena (22 %) sekundääriprevention toimenpiteitä (B1-B5). Tilanne kuvaa väkivaltaepäilytilanne ja sitoutumista toimenpiteisiin (B1-B5). Uskonnollisten yhteisöjen vastaajista yli 75 % piti sitoutumista toimenpiteeseen (B3) erittäin tärkeänä. Uskonyhteisö turvaa ihmisoikeuksia jaetuilla pohja-ajatuksilla lapsen edusta. Ihmisen elämän pyhyys, ihmisarvo, keskinäinen riippuvuus, yleismaailmallisuus, oikeuksien jakamattomuus, syrjimättömyys ja tasa-arvoisuus (ks. kuvio 10).

Kuvio 10. Sitoutuminen lakisääteisten ja kansainvälisten sopimusten mukaisesti

6.1.3 Yhteistyökumppanin sopivuus

Uskonyhteisön johtohenkilöiden vastaajista 82% pitivät viranomaisyhteistyökumppania sopivana seuraavissa määritellyissä toimenpiteissä: toimintamallin läpikäynti, väkivaltaepäilytilanteessa, väkivaltaepäilytilanteen toimijoiden koulutuksessa, väkivaltatietoisuuden lisäämisessä, vertaistoiminnan vetäjien kouluttamisessa, kokemusasiantuntijoiden vetäjien kouluttamisessa ja konkreettisen avun tilanteissa (ks. taulukko 2).

Taulukko 2. Viranomaisyhteistyön sopivuus valituissa toimenpiteissä

<u>4. Arvioi edustamasi uskonyhteisön mahdollisuuksia viranomaisyhteistyöhön seuraavien toimenpiteiden kautta.</u>	<u>Yhteistyö seuraavissa tilanteissa</u>	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>	<u>6</u>
Toimintamalli tulee tehdä ja yhdessä käydä läpi paikallisten viranomaisten kanssa.	Toimintamallin läpikäynti	13	0	1	0	1	2
Väkivaltaepäilytilanteessa yhteistyökumppanit: Poliisi, sosiaalitoimi/lastensuojelu, neuvola, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto.	Väkivaltaepäilytilanteessa	16	0	0	0	0	0
Koko uskonyhteisöä koskevassa väkivaltatilanteessa yhteistyökumppani: THL/Barnahus on kouluttanut eri tahot kriisitilanteita varten.	Väkivaltaepäilytilanteen toimijoiden koulutus	12	0	0	0	2	2
Väkivaltatietoisuuden lisäämisessä yhteistyökumppanit 1) Neuvola, koulu- tai opiskeluterveydenhuolto. 2) Uskonyhteisön ammattihenkilö joka on saanut THL:n/Barnahusin hyväksymän koulutuksen.	Väkivaltatietoisuuden lisäämisessä	15	0	0	0	0	1
Uskonyhteisöjen vertaistoiminnan vetäjät on kouluttanut perusterveydenhuollon taho tai THL/Barnahus.	Vertaistoiminnan vetäjien kouluttamisessa	11	0	2	0	0	4
Uskonyhteisöjen kokemusasiantuntijatoiminnan vetäjät on kouluttanut perusterveydenhuollon taho tai THL/Barnahus.	Kokemusasiant. vetäjien kouluttamisessa	10	0	2	0	0	5
Uskonyhteisön antaman konkreettisen avun yhteistyökumppani: Sosiaalitoimi /lastensuojelu järjestää yhteistoimintalaverin, jossa on mukana neuvola, koulu- tai opiskeluterveydenhuolto. Uskonyhteisön lasten suojelun toimiin voi olla mukana uhrin tai perheen pyynnöstä.	Konkreettisen avun tilanteissa	13	1	1	0	1	0

Taulukko 2. Viranomaisyhteistyön sopivuus

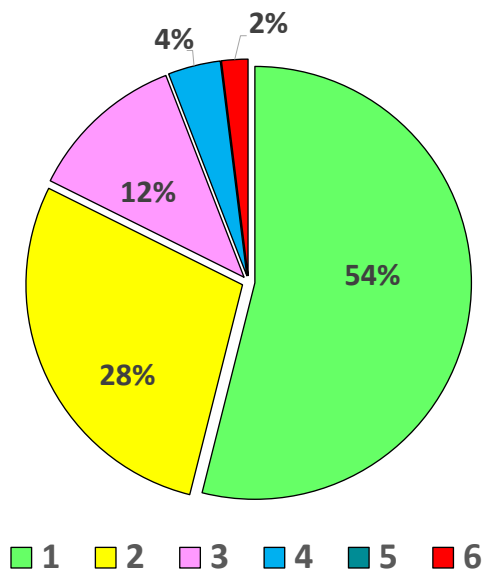
6.1.4 Viranomaisyhteistyön rajaamisen onnistuminen

Viranomaisyhteistyön onnistuminen tertiäriprevention toimenpiteissä eli uskonyhteisön rajoitetun toimivallan tilanteissa 82% vastaajista pitää toimenpidettä ja rajausta onnistuneena. Toimenpiteet, joihin tässä vastattiin (ks. taulukko 3 ja kuvio 11).

Taulukko 3. Tertiäriprevention toimenpiteet

Väkivallan kohteeksi joutuneen lapsen ja perheen hoito- ja palvelusuunnitelman laatimisen turvaaminen ja toteutuminen sekä sen seuranta ei kuulu uskonyhteisölle.
Traumanhoito yhteisö- tai yksilötasolla ei kuulu uskonyhteisöille.
Väkivallan uhrin ja tekijän kohtaamisessa tulee huomioida, että turvallisuutta ei saa vaarantaa, sillä uhri voi olla traumatisoitunut. Kohtaaminen voi traumatisoida häntä lisää.
Väkivallan tekijät ohjataan hoitoon. Heidän hoitamisensa ei kuulu uskonyhteisölle.
Uskonyhteisö osoittaa hyväksyvää lähimmäisen rakkautta väkivallan uhreille ja heidän perheilleen ottamatta kantaa hoitoprosesseihin, estäen osaltaan näin uudelleentraumatisoitumista.
Jos väkivallan kohteeksi joutunut lapsi on jäänyt syystä tai toisesta vaille hoitoa ja tukea, uskonyhteisö ottaa vastuuta ilmoittaa asiasta lastensuojeluun.

Taulukko 3. Tertiäriprevention toimenpiteet, uskonnollisella yhteisöllä rajoitettu toimivalta. Viranomaisilla velvoite väkivaltaa kohdanneen hoidosta

12.5.2021

Viranomaisyhteistyön onnistuminen / Tertiääripreventio
 ⇒ **82 % vastaajista piti viranomaisyhteistyötä onnistuneena rajoitetun toimivallan tilanteissa**

1=toimenpide/rajaus on onnistunut ja se voidaan ottaa käyttöön
 2=toimenpide/rajaus on onnistunut ja se vaatii tietoisuuden lisäämistä
 3=toimenpide/rajaus on onnistunut ja se vaatii sujuvaa yhteistyötä uskonyhteijä ja viranomaistoimijoiden kanssa
 4=toimenpide/rajaus ei ole onnistunut
 5=toimenpide tulee poistaa
 6=en halua arvioida

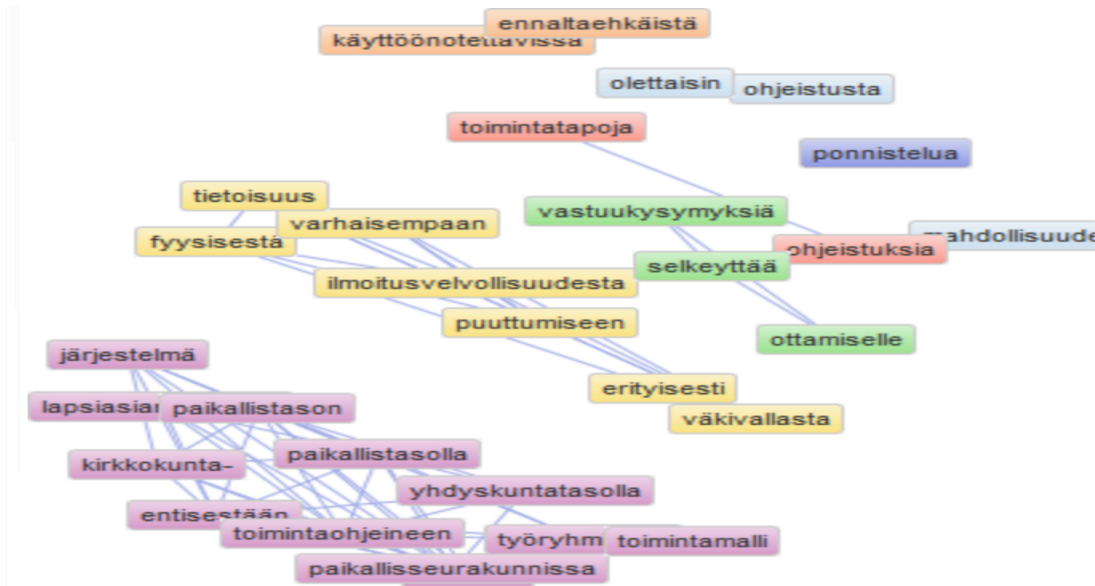
12

Kuvio 11. Toimintamallin tertiääritason toimenpiteiden ja viranomaiskumppanin välinen yhteistyö

6.1.5 Toimintamallin kvalitatiivisen aineiston analysointi ja tulokset

Avoimien kysymysten sanallisten vastauksien analysointi aloitettiin laadullisen tutkimuksen metodologian kvantifioinnilla. Tutkimuksen tarkoitukseen vastaten ja kuvaten, mitkä ovat toimintamallin mahdollisuudet uskonyhteisössä, uhat ja käyttöönoton esteet, vahvuudet toimintamallin käyttöönotossa sekä heikkoudet toimintamallin käyttöönotossa saatiin osittain laskemalla. Tällä tavoin tuloksina esitettävät päätelmät eivät perustu vain tuntumaan (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Aineiston analysointiin käytettiin Webropolin Text-Mining automaattiohjelmää. Analysoinnissa sanapilven taustavärit ja sanojen välissä olevat viivat kertovat mitkä sanat esiintyvät useimmiten yhdessä. Sanojen välinen etäisyys toisistaan kertoo sanojen yhteydestä (Webropol 3.0 Analytics). Sanapilvestä on muodostettu uudelleen ja uudelleenlukemisen jälkeen merkitykselliset kokonaisuudet palvelemaan kehittämistehtävää.

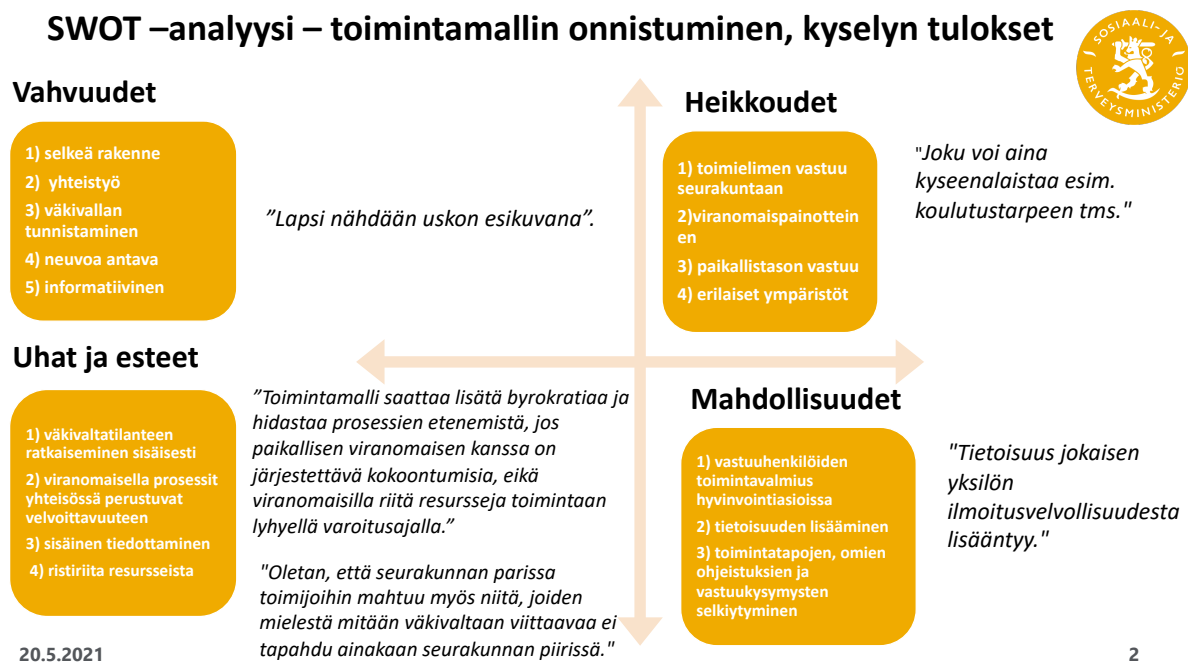
Esimerkkinä aineiston analyysistä kuviossa 12 esitetyn sanapilven muodostavat sanat, jotka esiintyvät usein samoissa vastauksissa. Esimerkissä analysoidaan toimintamallin mahdollisuuksia käyttöönottamiseen uskonnollisessa yhteisössä. Seuraavaksi sanoista on muodostettu ilmaisu, joka kuvautuu toimintamallin kontekstiin.

Kuvio 12. Aineiston analysointi esimerkki

6.1.6 Toimintamallin SWOT-analyysi

Toimintamallin uskonnollisten yhteisöjen ja Uskontojen uhrin tuki ry:n kyselyn kvalitatiiviset tulokset havainnollistetaan seuraavassa kuviossa (ks. kuvio 13.)

Kuvio 13. Uskonnollinen yhteisö kyselyn kvalitatiiviset tulokset

Toimintamallin **mahdollisuudet**. Lähes kaikki vastaajat (n=18) pitivät toimintamallin käyttöönottamista mahdollisena. Yksi vastaajista epäili uskonnollisen yhteisön valmiutta kaikkien toimenpiteiden käyttöönottamiseen. Sen vuoksi yhteisö ei ehkä olisi valmis ottamaan sitä käyttöön. Muutama vastaajaa toimenpiteet velvoittavat lastensuojelulain mukaan yhteistyöhön viranomaisten kanssa. Toimintamallin tietoisuuden lisääminen ja toimintaohjeet myös paikallistason seurakuntiin ovat toimintamallin käyttöönottamisen edellytyksenä. Erityisesti tietoisuus ja ymmärryksen lisääntyminen väkivallan muodoista, ilmoittamismenettelyistä ja vastuukysymyksiä selkiytymisestä tulevat ilmi vastauksissa. Myös toimintamallin ennaltaehkäisevä vaikutus mainittiin vastauksissa. Yksi vastaaja kuvasi jokaisen yksilön henkilökohtaisen vastuun lisääntymisen merkitystä varhaisempaan

puuttumiseen väkivallan tilanteissa. Osa vastaajista näki jo olemassa olevien toimintamallien yhdessä tarkentavan ja täsmentävän ohjeistuksia ja toimintatapoja. Yksi vastaaja koki toimintamallin terävöittävän ja parantavan nykyisiä ohjeistuksia. Vastaajista muutama piti yhteistyön ja osaamisen lisäämistä uskonnollisen yhteisön sisällä toimintamallin mahdollisuutena. Sen koettiin lisäävän sekä vastuuhenkilöiden että vapaaehtoisten tietoisuutta ja toimintavalmiutta lasten ja nuorten hyvinvointiasioissa.

Vastaajista (n=14) puolet pitävät toimintamallin **uhkana** ja käyttöönoton esteenä resurssien puutteita. Uskonnollisen yhteisön omien resurssien kuten ajankäytön tai sopivien henkilöiden löytyminen toimintamallissa kuvattuihin tehtäviin. Tämän toivotaan kuitenkin olevan vain nimellinen uhka. Viisi vastaajista ei koe mitään uhkia toimintamallin käyttöönottamiselle. Vastaajista kolmasosa koki ristiriitaa lastensuojeluilmoitusten ja lastensuojeluviranomaisten resurssien välillä. Yksi vastaaja tunnisti mahdollisuuden sille, että resurssien riittämättömyyden vuoksi uskonnollinen yhteisö ottaisi viranomaistehtävien osittaisen hoitamisen uskonnollisille yhteisöille. Seuraava lainaus kuvaa ristiriitaa toimintamallin ja viranomaisten välillä:

-Toimintamalli saattaa lisätä byrokratiaa ja hidastaa prosessien etenemistä, jos paikallisen viranomaisen kanssa on järjestettävä kokoontumisia, eikä viranomaisilla riitä resursseja toimintaan lyhyellä varoitusaajalla.

Viestintä toimintamalliin sisältyvistä prosesseista oli vastaajien mielestä oleellista. Yksi vastaaja pitää toimintamallista aiheutuvia lisävelvoitteita hidasteena jo olemassa olevien lakienmukaisten ohjeiden ja käytäntöjen toteuttamiselle. Yhteisössä viranomaisten työ nähdään perustuvan velvoittavuuteen järjestettävään toimintaan nähden. Johdonmukainen ja asianmukainen tiedottaminen uskonnollisten yhteisöjen toimijoihin mahdollistaa sitoutumisen toimintamalliin.

-Oletan, että seurakunnan parissa toimijoihin mahtuu myös niitä, joiden mielestä mitään väkivaltaan viittaavaa ei tapahdu ainakaan seurakunnan piirissä. Näin ollen asianmukaista ja johdonmukaista tiedottamista käytössä olevista prosesseista tarvitaan säännöllisesti, jotta niihin sitoutuminen mahdollistuu.

Vastaajat (n=15) pitävät toimintamallin **vahvuutena** selkeää toimintamallin rakennetta. Uskonyhteisöjen ja viranomaisyhteistyön merkitys korostuu. Vastaajat näkevät viranomaisyhteistyön tuovan ryhtiä ja vahvistavan toimintamallin sisällön tärkeyttä ja vakavuutta. Usea vastaaja näkee toimintamallin laajentavan ymmärrystä väkivallasta laaja-alaisemmin. Yksi vastaaja kuvaa toimintamallin käyttöönoton vahvuutena esimerkkiä, josta suora lainaus:

-Lapsi nähdään uskon esikuvana.

Muutama vastaaja pitää toimintamallia informatiivisena. Sen avulla toivotaan, että kaltoinkohtelut tulisivat toivottavasti herkemmin esille. Väkivaltaa kohdanneiden tukipalveluihin ja hoitoon pääseminen mahdollistuu toimintamallin käyttöönottamisella.

Toimintamallin **heikkoudet**. Vastaajat (n=12) pitävät toimintamallin toimielimen vastuukysymyksiä uskonnollisissa yhteisöissä oleellisena. Vastaajat kuvaavat uskonnollisten yhteisöjen erilaisia toimijoita ja eriäviä mielipiteitä tai väkivallan tietoisuuden laatua ja koulutustarpeen kyseenalaistamista uskonnollisten yhteisöjen sisäisiksi asioiksi. Vastaajat toivovat tarkoin määritellyt yhteiset käsitteet toimintamalliin. Esimerkiksi kenen tulisi ottaa vastattavaksi yksittäinen, paikallisen tason uskonyhteisö? Tai miten erilaiset ympäristöt otetaan huomioon? Muutaman vastaajan mielestä toimenpiteet vaikuttavat olevan liian viranomaisille kuuluvia.

Toimintamallin **kehittämisehdotukset**. Vastaajat (n=14) kuvaavat toimintamallissa yhteistyön kehittämistä uskonyhteisön johdon, työntekijän ja kouluttavan tahon kanssa. Kielen tulee olla hyvin selkeää ja ymmärrettävää, jotta vältytään tulkinnanvaraisuuksilta. Termit ja käsitteet tulee olla yhdenmukaiset. Uskonyhteisöjen työntekijöiden sitoutuminen käytettyihin yhteisiin käsitteisiin vahvistaa vakiintunutta toimintaa. Kehittämisehdotuksina kuvataan tietoisuutta ja koulutusta velvoitteista ja vaatimuksista turvallisen uskonnollisen yhdiskunnan ja uskonyhteisön tai seurakunnan ohjeistuksista.

Olemassa olevat toimintamallit. Vastaajilla (n=14) on käytössä useita erilaisia toimintamalleja turvallisuusasioista. Niiden sisältönä on muun muassa tiedottaminen, koulutus, kaltoinkohtelun tunnistaminen, turvataitokasvatus ja ennaltaehkäisy. Seuraava suora lainaus kuvaa tilannetta

-Kyllä. Lastensuojelua varten on nimetty toimikunta, joka käsittelee esille tulleet asiat sekä tekee toimenpide-ehdotuksia päättävälle elimille, miten toimia eri tilanteissa (toimintamalli).

Suurin osa vastaajista toivoo toimintamallissa tärkeimpien toimenpiteiden priorisointia.

6.1.7 Johtopäätökset toimintamallin ja kyselyn tuloksista

Toimintamallin toimenpiteiden onnistuminen on yhdenmukainen uskonnollisten yhteisöjen johtajien käsitysten perusteella. Sitoutuminen toimintamallin toimenpiteisiin ja käyttöönottamiseen uskonyhteisöissä on täysin mahdollista. Menetelmänä kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimuksien käyttäminen tutkimuksellisen kehittämistyön menetelminä on mahdollistanut monipuolisemman ja luotettavamman kuvan saamista kehitettävästä aiheesta (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Uskonnollisissa yhteisöissä on paljon olemassa olevaa tietoutta lasten suojelusta. Niiden integroiminen toimintamalliin on lasten suojelun edistämisen kannalta merkityksellistä. Kvalitatiivisen asiantuntija-aineiston ja kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen uskonnollisten yhteisöjen aineistot yhdistettynä saatu tieto on laajentanut ja syventänyt kokonaisuutta (Emt). Tulosten mukaan uskonnollisten yhteisöjen nykyiset tehtävät painottuvat ennaltaehkäisyn toimenpiteisiin. Tämä oli tärkeä yhdistävä tekijä toimintamallin toimenpiteiden ja uskonnollisten yhteisöjen olemassa olevista malleista. Toimintamalli palvelee jo olemassa olevia malleja. Toimintamallin pääviesti on siinä, että uskonnollisten yhteisöjen tehtävä ei ole hoitaa sisäisesti lapsiin kohdistuvan väkivallan tilanteita, vaan ne kuuluvat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä poliisitoimen viranomaisten alaan. Lapsiin kohdistuvan väkivallan ilmoittamismenettelyiden osalta sekä toimintamallin toimenpiteet että kyselyn tulokset vahvistavat tätä käsitystä. Toimintamallissa viranomaisyhteistyökumppanin määrittely uskonnollisen yhteisön ja viranomaisten välillä on kyselyn tulosten mukaan onnistunut. Uskonnollisten yhteisöjen kehittämis ehdotuksena ollut käsitteiden määrittelemine selkeäksi tulee muun muassa näkyväksi tertiääriprevention toimenpiteiden kuvaamisessa uskonnollisten yhteisöjen näkökulmasta ei-asioina. Ei-asioina kuvatut toimenpiteet auttavat näkemään toimintamallin rakenteesta niiden selkeän toimivallan rajauksen. Kyselyssä esiin nousseet muut uskonnollisten yhteisöjen kehittämis ehdotukset sisältyvät toimintamallin organisointiin, rakenteeseen ja toimenpiteisiin.

7 Yhteenveto ja johtopäätökset

Turvallinen lapsuus uskonnollisissa yhteisöissä-lasten suojelun toimintamalli pyrkii osoittamaan ja integroimaan terveyden edistämisen väkivallan ennaltaehkäisyä kautta kansanterveyteen. Primaari- ja sekundaaripreventioon sijoittuvat toimintamallin toimenpiteet kuuluvat samalla uskonnollisten yhteisöjen ja viranomaisten yhteiseen toimivallan alueeseen. Toimintamalli toimii osallistavana tekijänä uskonnollisten yhteisöjen yhteisöllisessä prosessissa. Erityisesti lasten ja nuorten yhteisöllinen osallisuus uskonnollisten yhteisöjen toiminnassa on Arigatou International'n mukaan tärkeää lasten suojelua ja lasten oikeuksien toteuttamista (Faith in action for Children 2020).

Uskonnollisten yhteisöjen johtohenkilöille suunnatun pilotointi kyselyn tulokset vahvistavat kehitetylle toimintamallille luodun tarkoituksen ja tavoitteiden saavuttamisen. Uskonnolliset yhteisöt ovat valmiita ottamaan käyttöön Turvallinen lapsuus uskonnollisissa yhdyskunnissa tai uskonnollisissa yhteisöissä-lasten suojelun toimintamallin siinä muodossaan kuin se on heille esitetty. Yli 90 % vastaajista piti toimintamallia tärkeänä ja 56 % piti toimintamallin käyttöönottamista mahdollisena edustamassaan uskonyhteisössä. Toimintamallin viranomaisintegraation muodostuminen uskonnollisten yhteisöjen kontekstuaaliin vaikuttaa onnistuneelta. Erityisesti on huomattava, että lapsiin kohdistuvan väkivallan ilmoittamismenettelyiden osalta uskonnollisten yhteisöjen johtohenkilöt näkevät sekä toimenpiteen että viranomaisintegraation onnistuneen.

Turvallinen lapsuus uskonnollisissa yhteisöissä-lasten suojelun toimintamallin sisällyttäminen uskonnollisten yhteisöjen omaan toimintaan edistää samalla yhdessä lasten oikeuksien toteutumista ja luo lisäedellytyksiä parantaa lasten ja perheiden hyvinvointia. Toimintamallin integroiminen jo olemassa oleviin uskonnollisten yhteisöjen malleihin oli myös uskonyhteisöjen johtohenkilöiden kyselyn vastauksissa esiin tullut kehittämissuositus.

Kehitetyn toimintamallin toimenpiteiden onnistuminen käytännössä perustuu ihmisten keskinäisten suhteiden laatuun sekä uskonnollisessa yhteisössä että viranomaistoiminnan integroinnissa siihen. Toimintamallin viestinnän toimenpiteet ja uskonyhteisön johtohenkilöiden kyselyn tulokset osoittavat yhdenmukaisesti viestinnän ja yhteistyön merkitystä. Yhteistyökumppani toimintamallin tekemisessä, väkivaltaepäilytilanteessa, väkivaltatietoisuuden lisäämisessä, vertais- ja kokemusasi- antuntijakoulutuksissa sekä konkreettisen avun tilanteissa oli uskonnollisten yhteisöjen kyselyssä 78 % sopiva. Vain 1 % mielestä viranomaisyhteistyökumppani ei ole sopiva. Keskinäinen kunnioitus

ja tiedon jakaminen syventävät luottamusta luoden perustaa koordinaation onnistumiselle. Hanmer ja Robinson (2014, 608-609) kuvaavat yhteistyön onnistumista ja sitoutumista lähtökohtana lasten suojelemisen perustana. Uskonnollisten yhteisöjen tuntemus ja arvojen ymmärtäminen ovat kriittisiä elementtejä toimivien yhteistyösuhteiden luomisessa ja rakentamisessa. Lasten oikeuksien sopimus on arvoiltaan yhdenmukainen uskonnollisten yhteisöjen kanssa. Lasten oikeuksien pohjalta uskonnollisissa yhteisöissä tunnustetaan lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen, perheen ja legitiimiyden merkitys. Uskonnollisissa yhteisöissä voi olla avoimia toimijoita, jotka eivät kuitenkaan saa valtuutuksia omalta yhteisöltään. Yhteistyö tulisi aloittaa kestävältä pohjalta. Sitoutumisen rakentaminen yhteistyöhön alkaa uskottavan ja kunnioitettavan uskonnollisen yhteisön toimijan avulla. Vastuu lasten suojelemisesta väkivallalta säilyy edelleen julkisella vallalla. Uskonnollisia yhteisöjä ja viranomaistoimintaa toisiaan täydentävä sitoutuminen on kestävä ja vaikuttavaa tukea lapsille.

Uskonnollisilla yhteisöillä on merkittävä rooli lasten suojelussa lapsiin kohdistuvan väkivallan tunnistamisessa, ennaltaehkäisemisessä ja viranomaistahon välisessä yhteistyössä (Hanmer & Robinson 2014, 603). Väkivallan tunnistaminen ja väkivallan erottaminen inhimillisestä toiminnasta noussesta yksittäisestä teosta muuttuen väkivallaksi on haasteellista. Virheet tulee sallia, mutta niistä täytyy osata ottaa oppia ja muuttaa haitallisia käytäntöjä. Neitolan (2018) mukaan vanhemmilla on taitoa ja halua tehdä lasten kasvatustyö hyvin (Karjalainen 2019, 147). Turvataitokasvatuksen aloittaminen jo varhain lapsena opettaa lapsia tunnistamaan uhkaavat tilanteet ja tarjoamaan heille taitoja itsensä suojelemiseksi (Cacciatore, Kalland & Porrás 2019, 170-171, 175-176). Uskonnollisten yhteisöjen pitkäaikainen jopa elinikäinen osallisuus mahdollistaa uskonnollisissa yhteisöissä ennaltaehkäisevän väkivaltatyön tekemisen sekä integroimisen koulutuksineen osaksi yhteisöllisyyttä. Ylisukupolviset väkivaltaa ilmentävät kasvatukseen menetelmät on mahdollista katkaista uskonnollisiin yhdyskuntiin integroiduilla väkivaltakoulutuksilla. Tenhunen ym. (2019, 158-159) esittävät useiden kansainvälisten tutkimuksien tulosten perusteella turvataitokasvatuksen vaikutuksien sekä lapsille että aikuisille merkityksellisenä. Tutkimuksissa vanhempien tietämyksen ja asenteiden arvioidaan parantuneen erilaisia turvataitokasvatus ohjelmia käytettäessä.

Väkivallan tunnistaminen mukaan lukien lasten kaltoinkohtelu laaja-alaisesti auttaa ymmärtämään väkivallasta selviytymistä ja sen hoitamista erillisenä ammatillisena hoitotyönä ja sosiaalityönä il-

man uskonnollista tai hengellistä ulottuvuutta. Uskonnollisissa yhdyskunnissa tai uskonnollisissa yhteisöissä kulttuuriset käsitykset ja kompromissit yhteisön tasolla ovat tietoisuuden lisäämisen esteenä (vrt Child maltreatment 2020). Integraatio väkivallaton lapsuus 2020-2025-toimenpidesuunnitelman näyttöön perustuviin toimenpiteisiin sekä Barnahus-verkkokouluun auttaa löytämään keinoja väkivallan ennaltaehkäisyyn. Toimintamallin avulla lapsia ja vanhempia voidaan sitouttaa ja tukea väkivallattomaan asenteeseen ja kulttuuriin suuntaamisessa. Tehokas tietoisuuden lisääminen, raportointi ja palvelujen käyttö auttavat vähentämään lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa. Tutkimuksin on osoitettu, että vanhemmuuden tukemiseen on vaikuttavaa toimet ja lähestymistavat useilla tasoilla tietojen, neuvojen ja myös ammatillisen tuen avulla vähentämään väkivaltaa. Perhekeskusten monitieteellisen asiantuntijaverkoston vanhemmuuden ja parisuhteen tuen ammatillisen avun tarkoituksena on auttaa sovinnolliseen eroon tai auttaa ennaltaehkäisemään vanhemmuuden ja parisuhteen ongelmien hoidossa siten että perhesuhteet säilyvät ehjinä, jolloin ehkäistään myös väkivaltaa. (Huittinen 2019, 18.)

Tietoisuuden lisääminen, koulutus ja herkistyminen väkivallan ilmiölle lisää väkivallan tunnistamista. Väkivallan tunnistamisen jälkeen ei tarvitse olla mitään ammatillista koulutusta tai taustaa edistääkseen väkivallattoman kulttuurin edistämistä myös yhdessä uskonnollisten yhteisöjen pyhien kirjoitusten ja hengellisen sanoman kanssa. Tietoisuuden lisääminen ja koulutus edistävät myös uskonnollisten yhteisöjen käytettävissä olevien ennaltaehkäisykeinojen ja väkivallasta ilmoittamisten lisääntymistä. Ilmoittamisten lisääntyminen auttaa varsinkin niiden lasten suojelemista, jotka ovat jääneet vaille tukea ja apua. Viestintä auttaa voimaannuttamaan ja taitojen kehittämiseen. Useampien tietoisuus väkivallan muodoista ja haitallisista vaikutuksista tukahduttaa uskonnollisissa yhteisöissä ilmenevää piilevää väkivaltaa.

Toimintamallin oikeudellinen kehys on vahva. Julkisten toimijoiden ja palveluiden saatavuuden riittävyyden varmistamisella lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa saadaan vähennettyä (Butchart ym. 2006, 37). Uskonnollisten yhdyskuntien yhteisötason suojarakenteiden ja viranomaistoiminnan yhteisellä integraatiolla saadaan tehokkainta väkivallan ennaltaehkäisyä (vrt Hanmer & Robinson 2014, 608-609). Ensisijaista on sitoutuminen toimintamallin toimenpiteisiin. Uskonnollisten yhteisöjen johtohenkilöt pitivät 88 % erittäin todennäköisenä (65 %) tai velvollisuutena (22 %) sitoutumista sekundääriprevention eli (B1-B5) toimenpiteisiin. Tämä voi osoittaa asennetasolla lasten oikeuksien toteutumisen edistämistä.

Uskonnollisten yhdyskuntien tai uskonnollisten yhteisöjen väkivaltaa ennaltaehkäisevä toiminta tukee kansanterveystyötä. Tieteellinen perusta lapsiin kohdistuvan väkivallan ennaltaehkäisystä on osoitettu useilla maailmanlaajuisilla WHO:n julkaisemilla tutkimuksilla (Violence prevention: the evidence 2021). Kansallisesti näyttöä on koottu Väkivallaton lapsuus 2020-2025- toimenpidesuunnitelmaan (Lillsunde ym. 2019). Kansainvälisten tutkimusten mukaan uskonnollisilla yhteisöillä on merkittävä rooli lasten suojelussa lapsiin kohdistuvan väkivallan tunnistamisessa, ennaltaehkäisemisessä ja viranomaisten välisessä yhteistyössä (Hanmer & Robinson 2014, 603). Useiden tutkimusten Conrad-Hiebner´n ja Byram´n (2018), Gracian ja Musitan (2003), Haidt´n (2012), Koenig´n ym. (2001), Mahoneyn, Pargamne´n, Tarakeshwar´n ja Swank´n (2001), Sherkat´n ja Ellison´m (1999) mukaan uskonnolla on paljon positiivisia merkityksiä ihmisille (McLeigh & Taylor 2020). Kokemusasiantuntija näkökulma Väkivallaton lapsuus 2020-2025 -toimenpidesuunnitelmassa on ollut avaus opinnäytetyön aiheeseen. Lasten suojelemisesta uskonnollisissa yhteisöissä on lasten oikeuksien näkökulmasta ollut tarpeen tehdä suunnitelmallinen geneerinen toimintamalli. Uskonnollisten yhdyskuntien tai uskonnollisten yhteisöjen lasten suojelemisesta puuttuu kattavia tai edustavia tutkimustietoja kansallisella tasolla. Tämä on voinut estää valtiovaltaa tunnistamasta mitkä uskonnollisten yhdyskuntien piirteet ja toimet ovat tehokkaita estämään lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa. Tietolähteiden puutteita on tutkittu yksittäisten tutkimusten avulla. Lapsiin kohdistuvan väkivallan suojaavista tekijöistä tarvitaankin lisää tietoa ja ymmärrystä uskonnollisten yhdyskuntien kontekstissa. Ulkoapäin ei voida ratkaista riittävän tehokkaasti mekanismeja, joita uskonnollinen yhdyskunta tai uskonnollinen yhteisö voi tarjota jäsenilleen ja heidän lapsilleen lasten suojelemisessa. Uskonnollisten yhteisöjen omien avainhenkilöiden mukaan ottaminen yhteistyöhön yhdessä julkisten palveluiden kanssa on tällä hetkellä paras tapa lähestyä toimintamallin käyttöönottamista. Lasten oikeuksien edistäminen kaikkialla ja kaikissa ympäristöissä kaikkien aikuisten tehtävä. Tämä lähtökohta on aina sama kaikille.

Turvallinen lapsuus uskonnollisissa yhdyskunnissa tai uskonnollisissa yhteisöissä -lasten suojelun toimintamalli on kokonaisuus eettisiä perusvaatimuksia lapsiin kohdistuvan väkivallan vähentämiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi sekä viranomaistoiminnalle että uskonnollisille yhdyskunnille. Yhdistyneiden kansakuntien yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapaudesta toteutuu useimmiten monikulttuurisessa yhteiskunnassamme. Lainsäädännön toteuttaminen lasten oikeuksien edellyttämällä tavalla sitouttaa väkivallattomaan kulttuuriin suuntaamisessa. Oman kulttuurin ja eri uskontojen tunteminen lisää keskinäistä vuorovaikutusta

ja ymmärtämystä vähentäen rasismia. Oman uskonnon arvolähtökohtien pohtiminen ja tietoinen suhde omaan kulttuuriin tarjoaa mahdollisuuden arvostaa myös muita uskontoja ja kulttuureita.

Yksilö kuuluu uskonnolliseen yhteisöön organisatorisesti. Henkilökohtaisen vastuun välttäminen lapsiin kohdistuvissa väkivaltatilanteissa ei ole hengellisesti tai rikosoikeudellisesti mahdollista. Koko yhteisön ei tarvitse ottaa vastatakseen yksittäisen henkilön tekemää väkivaltarikosta ja rikosvastuuta. Uskonnollisen yhteisön tehtävänä on auttaa ja ohjata väkivallasta vastuussa oleva tekijä oikeantyyppiseen hoitoon viranomaistahon ohjaamana. Uskonnollinen yhteisö voi toimia organisaatiokulttuuria edistäen antamalla selkeitä ulkoisia toimintaohjeita. Näiden ohjeiden noudattamisesta on jokainen henkilökohtaisesti vastuussa sekä hengellisesti että oikeudellisesti. Selkeät eettiset toimintaohjeet perustuvat arvoihin ja moraaliin, joista tulee perusteltu kanta ottaa vastuuta uskonnollisen yhteisön yksittäisen jäsenen tekemään rikokseen.

Turvallinen lapsuus uskonnollisissa yhdyskunnissa tai uskonnollisissa yhteisöissä -lasten suojelun toimintamalli voi toimia osatekijänä taloudellisen arvioinnin mallia. Toimintamalli on koottu kokonaan tietokantojen, kirjallisuuden ja asiantuntija-aineiston avulla. Se on usein paras tai ainoa tapa tehdä terveystaloudellinen arvio (Kaila, Lampe, Mäkelä & Teikari 2006, 100-115). Toimintamalliin integroituu toimenpiteiden sisältöön ne interventiot, joilla on näyttöön perustuvaa vaikuttavuutta kuten esimerkiksi Barnahus -koulutukset. Barnahus perustuu näyttöön perustuviin käytäntöihin, kuten oikeuslääketieteellisiin käytänteisiin, terapiainventioihin ja lääkärin tutkimuksiin (Halldorsson 2017, 5). Toimintamallin tilastotieteelliset lähtötiedot ovat puutteelliset lapsiin kohdistuvan väkivallan tutkimustiedon puuttuessa Suomessa. Kun selvitetään väkivallan aiheuttamat kustannusvaikutukset väestötasolla toimintamallin käyttöönottoaminen voi vaikuttaa merkittävästi kustannuksiin. Primaari- ja sekundaaritason toimenpiteiden toteutuessa voidaan arvioida kustannusvaikutusten olevan merkittävää (vrt Condemning Violence 2020).

Lapsimyönteinen yhteiskunta tukee pronatalismia. Yhteiskunnan on lisättävä tukea lapsiperheille. Kansataloudellisesti lasten kasvattaminen on tärkeää työtä. Perheystävällisyys, sukupolvien välinen solidaarisuus ja sosiaalinen luottamus on lisääntynyt Covid-19 pandemian aikana. (Rotkirch, 2021.) Nämä tärkeät arvot ovat myös uskonnollisten yhteisöjen perusarvoja.

Väkivallaton lapsuus 2020-2025 -toimenpidesuunnitelmassa Jokela ja Kettunen (2019, 461-462) ottavat esiin erityiskysymykset liittyen tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomiseen, poikien ei-lääketieteelliseen ympärileikkaukseen, väkivaltaiseen radikalisoitumiseen tai ekstremismiin ja kunniaan liittyvä väkivalta kytkeytyvät uskontoon, aatemaailmaan tai ideologiaan, kulttuureihin ja asenteisiin. Turvallinen lapsuus uskonnollisissa yhdyskunnissa ja uskonyhteisöissä-toimintamalli toimii geneerisenä mallina, jota voidaan hyödyntää edellä mainittujen ilmiöiden kontekstissa. Uskonnollisten yhdyskuntien lastensuojelun toimintamalli yleisenä toimintamallina lasten oikeuksien suojelemisen näkökulmasta mahdollistaa sen käyttämisen myös erilaisissa muissa yhteisöissä tai yhdistyksissä väkivallan ennaltaehkäisemiseksi.

Tutkimuksellisen kehittämistyön toteuttaminen on ollut nopeaa. Aloituskokouksesta loppuraporttiin käytettiin aikaa 4 kuukautta. Toimijoiden sitoutuminen kehittämistyöhön on ollut kaikissa vaiheissa 100 %. Asiantuntijaohjausryhmistä muodostunutta aineistoa on ollut erittäin mielekästä analysoida. Aineisto saavutti saturaatiopisteen väliraporttitilaisuuden jälkeen. Muodostunutta aineistoa sijoitettiin alustavaan toimintamallimatriisiin koko prosessin ajan. Alustavan matriisin esitleminen etukäteismateriaalina ennen ohjausryhmien kokousta avasi mahdollisuuden parempaan dialogiaan Teams-kokouksissa. Teams-kokouksissa käsiteltiin alustavaan toimintamallin kehittämisehdotukset. Rantanen ja Toikko (2009, 123-124) kuvaavat vakuuttavuuden perustuvan aineiston ja sen argumentaation avoimuuteen. Tutkimuksellisen kehittämistyön luotettavuutta lisäävät aineiston kylläntyminen ja triangulaation käyttö.

Turvallinen lapsuus uskonnollisissa yhdyskunnissa tai uskonnollisissa yhteisöissä-lasten suojelun toimintamallin kehittämisprosessi on ollut ainutkertainen. Asiantuntija-aineisto kontekstissa uskonnollisten yhdyskuntien -kyselyaineistoon tuovat siirrettävyyteen ulottuvuuden, joka tekee siitä ainutkertaisen myös yhteneväisten tutkimustuloksien valossa (vrt mt, 126). Toimintamallin käytäntöön implementointia aloitettiin kyselyn toteuttamisvaiheessa esille tulleen uskonnollisen yhteisön toiveen pohjalta. Turvallinen lapsuus uskonnollisissa yhteisöissä-lasten suojelun toimintamallin Teams -esittelyssä jaettiin tietoa uskonnollisille yhdyskunnille ja uskonnollisille yhteisöille Barnahus -verkkokoulun ja Väkivallaton lapsuus 2020-2025 -julkaisun käyttämisestä koulutusmateriaalina lasten suojelemisessa. Toimintamallin kehittämistyötä voidaan jatkaa toimenpiteiden interventioiden tarkennetulla kokoamisella. Tämä edellyttää lisätiedon hankkimista. Tällä hetkellä

toimintamalli on käyttöönotettavissa ja jatkokehittämissuositukset sisältyvät sen käytäntöön implementointiin uskonnollisiin yhdyskuntiin tai uskonnollisiin yhteisöihin.

Lähteet

A strong moral compass: how faith-based organizations can tackle online sexual exploitation of children. 2017. Unicef. Viitattu 24.4.2021. <https://www.unicef.org/press-releases/strong-moral-compass-how-faith-based-organizations-can-tackle-online-sexual>.

A. 53/2015. Valtioneuvoston asetus naiseen kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta. Viitattu 21.4.2021. (<https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2015/20150053>).

A. 88/2011. Tasavallan presidentin asetus lasten suojelemisesta seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta. Viitattu 20.4.2021. <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2011/20110088>.

Andell, M., Lajunen, K., Tenhunen, T. & Ylenius-Lehtonen, M. 2019. Turvaa turvataidoilla. Julkaisussa Väkivallaton lapsuus. Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020-2025 Osa II. Toim. U. Korpilahti, H. Kettunen, E. Nuotio, S. Jokela, V.M. Nummi & P. Lillsunde. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:27, 153, 155, 156-157. Helsinki.

Anisman, H., Asokumar, A. & Matheson, K. 2020. Resilience Safety in the Aftermath of Traumatic Stressor Experiences. PMC. *frontiers in Behavioral Neuroscience*. 2020; 14: 596919. Viitattu 13.2.2021. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7779406/>.

Barnahus-hanke. 2021. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 19.5.2021. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/barnahus-hanke>.

Barnahus-verkkokoulu. 2021. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 19.5.2021. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/barnahus-hanke/barnahus-verkkokoulu>.

Bildjuschkin, K., Ewalds, H., Hietämäki, J., Kettunen, H., Koivula, T., Mäkelä, J., Nipuli, S., October, M., Peltonen, J. & Siukola, R. 2020. Väkivaltakäsitteiden sanasto. Työpaperi 1/2020. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 19.2.2021. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139150/URN_ISBN_978-952-343-211-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Bildjuschkin, K., Kettunen, H., Laajasalo, T. & Mäkelä, J. 2019. Monialainen yhteistyö ja tiedonkulkua. Promootio ja primaaripreventio: tavoitteena väkivallattomuus. Julkaisussa Väkivallaton lapsuus. Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020-2025 Osa II. Toim. U. Korpilahti, H. Kettunen, E. Nuotio, S. Jokela, V.M. Nummi & P. Lillsunde. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:27, 126. Helsinki.

Butchart, A., Phinney Harvey, A., Kahane, T. Mian, M. & Furniss, T. 2006. Preventing child maltreatment: a guide to taking action and generating evidence. World Health Organization and International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect. Geneva. Viitattu 17.3.2021. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/43499/9241594365_eng.pdf;jsessionid=4CB2C34ED2491C929632AC14DBD756C3?sequence=1.

Cacciatore, R., Kalland, M. & Porras, K. 2019. Turvallinen kehotunne- ja seksuaalikasvatus 170-171, 175-176. Julkaisussa Väkivallaton lapsuus. Väkivallaton lapsuus-toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020-2025 Osa II. Toim. U. Korpilahti, H. Kettunen, E. Nuotio, S. Jokela, V.M. Nummi & P. Lillsunde. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:27, 170-171, 175-176. Helsinki.

Chaiban, T. 2017. A strong moral compass: how faith-based organizations can tackle online sexual exploitation of children. Press release 11 May 2017. Viitattu 3.2.2021. <https://www.unicef.org/press-releases/strong-moral-compass-how-faith-based-organizations-can-tackle-online-sexual>

Child maltreatment. 2020. WHO. World Health Organization. Viitattu 11.2.2021. <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment>.

Condemning Violence in the Name of Religion - Committing to Building Bridges with Love. 2020. Religions for Peace. 4. Nov-2020-Bridges-with-Love-FULL.pdf. Viitattu 9.2.2021. www.rfp.org/wp-content/uploads/2021/01/4-Nov-2020-Bridges-with-Love-FULL.pdf.

Convention on the Rights of the Child. 2021. Child rights and human rights explained "All human beings are born free and equal in dignity and rights". Unicef. Viitattu 31.3.2021. <https://www.unicef.org/child-rights-convention/children-human-rights-explained>.

Craig, W., Donnelly, P., King, N., Michaelson, V., Morrow, W. & Pickett, W. 2018. Violence, Adolescence, and Canadian Religious Communities: A Quantitative Study. Research Article. First Published May 28, 2018. SAGE journals. Journal of Interpersonal Violence. Viitattu 12.2.2021. <https://journals-sagepub-com.ezproxy.jamk.fi:2443/doi/full/10.1177/0886260518775160>. https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0886260518775160?casa_token=6K_RVneTzTI-AAAAA%3AAAsJwN-6n5pmdx1xaXY24rYd4yIRMAHhSMKVUJqDS8R2mMLbyZ4ztZXYdlQnD-jOu4mHpwu-XPIk3Akg.

Elo, S., Kanste, O., Kyngäs, H., Kääriäinen, M. & Pölkki, T. 2011. Sisällönanalyysi suomalaisessa hoitotieteellisessä tutkimuksessa. Hoitotiede 2011, 23 (2), 138-148. Viitattu 8.3.2021. https://www.researchgate.net/profile/Tarja-Poelkki/publication/261723764_Sisällönanalyysi-suomalaisessa-hoitotieteellisessä-tutkimuksessa/links/551b0ad80cf2fdce84384f32/Sisällönanalyysi-suomalaisessa-hoitotieteellisessä-tutkimuksessa.pdf.

Faith and Children's Rights: A Multi-religious Study on the Convention on the Rights of the Child. The Panama Declaration on Ending Violence Against Children. 2020. Arigatou International. CRC-8page-final-singles.pdf. Viitattu 4.2.2021. <https://arigatouinternational.org/en>.

Faith in Action for Children: How Religious Leaders and Communities Can Support and Protect Children during the COVID-19 Pandemic. 2020. Arigatou International. Viitattu 16.2.2021. https://arigatouinternational.org/images/Religious_Leaders_support_booklet.pdf.

Haldorsson, O. L. 2017. Barnahus-laatustandardit. Suuntaviivat monialaisen viranomaisyhteistyön toiminnalle lapsiuhrien ja -todistajien auttamiseksi. PROMISE. Viitattu 19.5.2021. https://www.barnahus.eu/en/wp-content/uploads/2020/02/FI_StandardsSummary_FINAL.pdf.

Halkoaho A., Matveinen M. & Pietilä A-M. 2010. Terveiden edistäminen päivittäisessä työssä-asiantuntijoiden näkemyksiä. Kirjassa Terveiden edistäminen. Toim. Pietilä A-M. 2010. WSOYpro. Porvoo.

Hallitusohjelma. N.d. Oikeusvaltion kehittäminen. Valtioneuvosto. Marinin hallitus. Viitattu 21.4.2021. <https://valtioneuvosto.fi/marinin-hallitus/hallitusohjelma/oikeusvaltion-kehittaminen>.

Hanmer, S. & Robinson, M. 2014. Engaging Religious Communities to Protect Children From Abuse, Neglect, and Exploitation. Partnership require analysis of religious virtues and harms. Elsevier. Child Abuse and Neglect 38 (2014) 600-611.

Harder, J., Huckins, S., Gabel, J. & Olson O'Neil, E. 2010. Prevention of child abuse and neglect through church and social service collaboration. Article. Social work Faculty Publications 9. School of social work. University of Nebraska at Omaha. Viitattu 31.3.2021. <https://digitalcommons.unomaha.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1008&context=socialworkfaculty>.

Hietämäki, J. 2019. Lausunto Hietämäki Johanna THL/1734/4.00.00/2019. 2019. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 29.1.2021 <https://thl.fi/documents/10531/4445302/Lapsiin+kohdistuva+väkivallan+ehkäisy.pdf/13bbaf1a-e20b-4e32-a6f0-1cc0cd1c2484>.

Holopainen, A., Korhonen, A. & Siltanen H. 2017. Näyttöön perustuvan toimintamallin kuvaus on käyttöönoton edellytys. Puheenvuoro. Tutkiva hoitotyö 15(4), 38-40. Viitattu 16.2.2021. <https://shlehti.sairaanhoidajat.fi/digilehti/th-4-2017/38-76>.

Huittinen, M. 2019. Lapsiin ja nuoriin kohdistuvien väkivaltaepäilyiden tutkiminen lapsen edun mukaisesti. Selvitys perhekeskustoiminnan näkökulmasta. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos (THL). Työpaperi 21/2019. Helsinki. Viitattu 7.5.2021. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138366/URN_ISBN_978-952-343-361-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). 2012. Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). Viitattu 26.2.2021. <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk>.

Idinopulos, T. A. 1998. What is religion? Journal Article. Scholarly Journals. Cross Currents, 48(3), 366-380. New York. Viitattu 2.2.2021. <https://search-proquest-com.ezproxy.jamk.fi:2443/docview/214945145/1219132B9DEF471CPQ/3?accountid=11773>.

Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakkoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2019. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Viitattu 26.2.2021. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakkoarvioinnin_ohje_2019.pdf.

Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. N.d. Suomen YK-liitto. Viitattu 16.4.2021. <https://www.ykliitto.fi/julkaisut/ihmisoikeuksien-yleismaailmallinen-julistus>.

Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Suomen YK-Liitto. N.d. Viitattu 15.2.2021. https://www.ykliitto.fi/sites/www.ykliitto.fi/files/ihmisoikeuksien_yleismaailmallinen_julistus_1.pdf.

Jämsä, U. Kuntoutuksen muutosagentit. Tutkimus työelämälähtöisestä oppimisesta ylemmässä ammattikorkeakoulutuksessa. Väitöskirja. Oulu: Oulun yliopisto. Viitattu 5.2.2021. www.jultika.oulu.fi/files/isbn9789526204987.pdf

Järvilehto, V., Keiski, P., Laajasalo, T. & Paavilainen, E. 2019. Henkinen väkivalta ja laiminlyönti. Julkaisussa Väkivallaton lapsuus. Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020-2025 Osa II. Toim. U. Korpilahti, H. Kettunen, E. Nuotio, S. Jokela, V.M. Nummi & P. Lillsunde. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:27. Helsinki.

Jokela, S. & Kettunen, H. 2019. Erityiskysymykset. Julkaisussa Väkivallaton lapsuus. Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020 -2025 Osa II. Toim. U. Korpilahti, H. Kettunen, E. Nuotio, S. Jokela, V.M. Nummi & P. Lillsunde. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:27. Helsinki.

Kaila, M., Lampe, K., Mäkelä, M. & Teikari, M. 2006. Menetelmien arviointi terveydenhuollossa. 1. painos. Kustannus Oy Duodecim. Helsinki.

Karjalainen, P. 2019. Tutkimukset ja suositukset. Koti-vanhemmat ja huoltajat. Julkaisussa Väkivallaton lapsuus. Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020-2025 Osa II. Toim. U. Korpilahti, H. Kettunen, E. Nuotio, S. Jokela, V.M. Nummi & P. Lillsunde. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:27, 145-153. Helsinki.

Kilpeläinen, K., Kortosalmi, R., Ristolainen, S. & Ylinen, E. 2019. Lapsiin kohdistuva väkivalta uskon-yhteisöissä-kokemusasiatuntijanäkökulma. Julkaisussa Väkivallaton lapsuus. Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020 -2025 Osa II. Toim. U. Korpilahti, H. Kettunen, E. Nuotio, S. Jokela, V.M. Nummi & P. Lillsunde. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:27, 520, 524-525, 530. Helsinki.

Korkman, J. 2019. Miten yleistä lapsiin kohdistuva väkivalta on? Lapsiin kohdistuva väkivalta ilmiönä. Barnahus-verkkokoulu. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 16.5.2021. <https://verkko-koulut.thl.fi/mod/hvp/view.php?id=285&forceview=1>.

Krug, E. 2006. Preface. Preventing child maltreatment: a guide to taking action and generating evidence. World Health Organization and International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect. Geneva. Viitattu 17.3.2021. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/43499/9241594365_eng.pdf;jsessionid=4CB2C34ED2491C929632AC14DBD756C3?sequence=1

L 11.6.1999/731. Suomen perustuslaki. Valtion säädöstietopankki Finlex, Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 24.2.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L2P22>.

L 13.4.2007/417 25 § (12.2.2010/88). Lastensuojelulaki. Valtion säädöstietopankki Finlex, Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 13.4.2021. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#P25>.

L 13.4.2007/417 34 §. Lastensuojelulaki. Valtion säädöstietopankki Finlex, Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 13.4.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#P33>.

L 13.4.2007/417. Lastensuojelulaki. Valtion säädöstietopankki Finlex, Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 8.2.2021. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L5P25>.

L 21.5.1999/621. Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta. Valtion säädöstietopankki Finlex, Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 14.4.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990621#P11>.

L 30.12.2010/1326. Terveystietolaki. Valtion säädöstietopankki Finlex, Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 2.5.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>.

L 30.12.2014/1301 35§. Sosiaalihuoltolaki. Valtion säädöstietopankki Finlex, Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 13.4.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301#L4P35>.

L 30.12.2014/1301. Sosiaalihuoltolaki. Valtion säädöstietopankki Finlex, Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 2.5.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>.

L 30.12.2014/1312. Sosiaalihuoltolaki. Valtion säädöstietopankki Finlex, Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 28.3.2021. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>.

L 6.6.2003/453. Uskonnonvapauslaki. Valtion säädöstietopankki Finlex, Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 7.2.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030453#L2>.

L. 361/1983. Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. Valtion säädöstietopankki Finlex, Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 20.4.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1983/19830361>.

L. 60/1991. Yleissopimus lasten oikeuksista 60/1991. Valtion säädöstietopankki Finlex, Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 18.3.2021
https://finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2

Laajasalo, T. 2020. Miten toteutuu väkivaltaa kokeneen lapsen psykososiaalinen tuki? -tuki- ja hoitomuodot sekä potentiaaliset lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten tekijöiden ehkäisevä kuntoutus. Raportti 17/2020 Laajasalo Taina (toim.). Terveystietolaitos. 2020. Vantaa.

LASTA-malli. 2021. Terveystietolaitos. Viitattu 27.4.2021. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/vakivallan-ehkaisy/lapsiin-kohdistuva-vakivalta/lasta-malli>.

Lasten oikeuksien sopimus lyhennettynä. 2021. Unicef. Viitattu 15.2.2021. <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-lyhennetty/>.

Lasten oikeuksien sopimus. N.d. Mikä on lasten oikeuksien sopimus? Viitattu 15.2.2021.
<https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/mika-on-lapsen-oikeuksien-sopimus/>.

Lastensuojeluilmoitus. 2021. Lastensuojelun käsikirja. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 12.4.2021. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluilmoitus-ja-lastensuojeluasian-vireilletulo/lastensuojeluilmoitus#Miten%20lastensuojeluilmoitus%20tehdään?>

Lillsunde, P., Jokela, S., Kettunen, H., Korpilahti, U. & Nummi, V.M. 2019. Johdanto. Julkaisussa Vä-kivallaton lapsuus. Väkivallaton lapsuus-toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan eh-käisystä 2020-2025 Osa II. Toim. U. Korpilahti, H. Kettunen, E. Nuotio, S. Jokela, V.M. Nummi & P. Lillsunde. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2019:27, 16-25. Helsinki.

Mäkelä, J. & Sinkkonen, M. 2017. LASTA-hanke. Kokemuksia viranomaisten yhteistyön ja tietojenvaihdon koordinoinnista lapseen kohdistuneissa pahoinpitely- ja seksuaalirikoksen epäilytilanteissa. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (THL). Raportti 2/2017. Helsinki. Viitattu 27.4.2021. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/134582/URN_ISBN_978-952-302-850-0.pdf?sequence=1.

Mankkinen, T. & Ewvaraye, A. 2016. National Action Plan for the Prevention of Violent Radicalis-tion and Extremism. Ministry of the interior publications 17/2016 Internal security. Sisäministeriö, 17/2016. Viitattu 14.4.2021. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/75040>.

Mäntyranta, T. & Vormaa, H. N.d. Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto kansalaisaloitteesta: terapiatakuu mielenterveyspalveluihin pääsyn nopeuttamiseksi. Viitattu 28.4.2021. <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2020-AK-283841.pdf>

Maynard, B. R., Salas-Wright, C.P & Vaughn M. G. 2014. Profiles of Religiosity and Their Association With Risk Behavior Among Emerging Adults in the Unites States. Research Article. SAGE Publica-tions. 4.1.2015. Sage journals. First Published June 17, 2014. Viitattu 9.2.2021. <https://doi-org.ezproxy.jamk.fi:2443/10.1177/2167696814539327>.

McLeigh, J.D. & Taylor, D. 2020. The role of regilious institutions in preventing, eradicating, and mitigating violence against children. ScienceDirect. Child Abuse & Neglect. Volume 110, Part1, De-cember 2020. Viitattu 28.2.2021. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0145213419304892?casa_token=r5DQK9zrpFUAAAAA:PRReu4GW_ybIEYCL_3xHt-MDUk23V-AQpm8n9TG8zd3XO7h00skZprRgaThftR-XEMJVto35IA.

Melek, Neven. 2020. Religious Freedom, Discarding Hate Speech and Contempt of Religions. Jour-nal Article. Scholarly Journals. Religions; Doha Iss 13 (Jan 2020):97-106, 131. Qatar, Doha. Viitattu 28.1.2021. <https://search-proquest-com.ezproxy.jamk.fi:2443/docview/2406646615/fulltext/63E56B0EBF0E4A32PQ/4?accountid=11773>. <http://ezproxy.jamk.fi:2048/login?url=https://www-proquest-com.ezproxy.jamk.fi:2443/scho-larly-journals/religious-freedom-discarding-hate-speech-contempt/docview/2406646615/se-2?ac-countid=11773>

Menetelmät. Nd. Tilastokeskus. Viitattu 7.5.2021. <https://www.stat.fi/tup/lomaketimi/menetelmat.html>.

Miuamoto, K. 2017. Arigatou International. GNRC. GNRC-5th-Forum-PANAMA-Declaration-on-Ending-Violence-Against-Children-Singles-Fnl.pdf. Viides foorumi. Panama City 2017. Viitattu

4.2.2021. <https://arigatouinternational.org/en/latest-news/news/205-gnrc-5th-forum-the-pa-nama-declaration-on-ending-violence-against-children>.

Muita lapsiin kohdistuvan väkivallan muotoja. 2020. Lapsiin kohdistuva väkivalta ilmiönä. Barnahus-verkkokoulu lapsiin kohdistuvasta väkivallasta. Dia 10. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 14.4.2021. <https://verkkokoulut.thl.fi/login/index.php>.

Pajuoja, J. Nd. Uskonnollisten yhdyskuntien valvonta. Artikkel. Eduskunnan oikeusasiamies. Viitattu 26.3.2021.

<https://www.oikeusasiamies.fi/documents/20184/44493/Pajuoja%2C+Uskonnollisten+yhdyskuntien+valvonta.pdf/2e98c010-5543-4d9d-aa0e-9ede0777a880>.

Partnering with faith-based organisations and religious leaders to protect children from online sexual exploitation. 2016. ECPAT International. Guide to action for civil society organisations. Viitattu 14.5.2021. https://www.ecpat.org/wp-content/uploads/2017/11/FBO-Guide-for-Network-Members_ENG_16AUG2017.pdf.

Peruskirja. N.d. Yhdistyneet kansakunnat. Viitattu 15.2.2021. <https://unric.org/fi/ykn-peruskirja/>.

Preventing violence against children. 2021. Violence prevention. WHO. World Health Organization. Viitattu 28.3.2021. <https://www.who.int/activities/preventing-violence-against-children>.

Raimondi, V. 2019. Inspire_FullSlideDeck_light_with_notes. Microsoft Powerpoint Presentation. Viitattu 12.3.2021. http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/inspire/en/.

Rantanen, T. & Toikko, T. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Viitattu 27.2.2021. https://arkisto.uasjournal.fi/kever_2009-2/Rantanen%20Toikko%20Kever%202009.pdf.

Religion & Public Life. 2017. Pew Research Center. The Changing Global Religious Landscape. Viitattu 18.3.2021. <https://www.pewforum.org/2017/04/05/the-changing-global-religious-landscape/>.

Religion by Country. 2021. World Population Review. Viitattu 18.3.2021. <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/religion-by-country>.

Rippisalaisuus. 2021. Lastensuojelun käsikirja. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 12.4.2021. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluilmoitus-ja-lastensuojeluasian-vireilletulo/lastensuojeluilmoitus/rippisalaisuus>.

Rotkirch, A. 2021. Linjauksia 2020-luvun väestöpolitiikalle. Syntyvyyden toipuminen ja pitenevä elinikä -selvityksen avainkohdat. Valtioneuvoston kanslian julkaisuja 2021:2 – Avainkohdat. Viitattu 4.4.2021.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkójulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 17.5.2021. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>.

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uud. laitos. Helsinki: Tammi.

Saukkonen, P. 2016. Monikulttuurisuuden tilastointi kaipaa uudistamista. Tilastokeskus. Asiantuntija-artikkelit ja ajankohtaisblogit. Viitattu 8.5.2021. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2016/monikulttuurisuuden-tilastointi-kaipaa-uudistamista/>.

Seven strategies for Ending Violence Against Children. 2016. INSPIRE. 26. October 2016. Publication. Viitattu 8.3.2021. <https://www.who.int/publications/i/item/inspire-seven-strategies-for-ending-violence-against-children>.

Sohlberg, J. Uskonnot Suomessa. Raportit. Viitattu 22.4.2021. <https://uskonnot.fi/raportit/>.

Systeeminen toimintamalli lastensuojelussa. 2021. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 29.4.2021. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/kehittyvat-kaytannot/systeeminen-toimintamalli-lastensuojelussa>.

Tenhunen, T. 2019. Tutkimustietoa seksuaaliväkivallasta, sen ennaltaehkäisystä sekä kansainvälisistä suosituksista. Julkaisussa Väkivallaton lapsuus. Toim. U. Korpilahti, H. Kettunen, E. Nuotio, S. Jokela, V.M. Nummi & P. Lillsunde. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:27, 285-287. Helsinki.

The public health approach. 2021. WHO. World Health Organization. Viitattu 25.4.2021 https://www.who.int/violenceprevention/approach/public_health/en/.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisssessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Viitattu 5.2.2021. https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100802/Toikko_Rantanen_Tutkimuksellinen_kehittamistoiminta.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Traumaperäinen stressihäiriö. Käypä hoito-suositus. 2020. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Psykiatriyhdistys ry:n ja Suomen Lastenpsykiatriyhdistys ry:n asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim. Viitattu 4.5.2021. <https://www.kaypahoito.fi/hoi50080#K1>.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu painos. Tammi. Helsinki.

Turvataitokasvatus. 2021. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 21.5.2021. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/vakivallan-ehkaisy/lapsiin-kohdistuva-vakivalta/turvataitokasvatus>.

Uskonnot Suomessa-hanke. (N.d.) Periaatteet. Viitattu 18.5.2021. <https://uskonnot.fi/lisatie-toja/periaatteet/>.

Uskontotiede: tiede ja uskonto. 2021. Tieteen termipankki. Viitattu 18.5.2021. https://tieteentermipankki.fi/wiki/Uskontotiede:tiede_ja_uskonto.

Väestö uskonnollisen yhdyskunnan mukaan. 2021. Tilastokeskus. Viitattu 22.4.2021. https://www.stat.fi/til/vaerak/2015/01/vaerak_2015_01_2016-09-23_tau_006_fi.html.

Väkivallaton lapsuus. 2019. Väkivallaton lapsuus toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020-2025 Osa II. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja. Toim. U. Korpilahti, H. Kettunen, E. Nuotio, S. Jokela, V.M. Nummi & P. Lillsunde. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:27. Helsinki. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161899>.

Valtionkirkko. 2021. Kielitoimiston sanakirja. Kotimaisten kielten keskus ja Kielikone Oy. Viitattu 21.5.2021. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/valtioniirkko?searchMode=all>.

Vertaistalo. N.d. Terveyskylä. Viitattu 28.4.2021. <https://www.terveyskyla.fi/vertaistalo>

Violence against children. 2020. WHO (World Health Organization). Viitattu 15.2.2021. https://www.who.int/health-topics/violence-against-children#tab=tab_1.

Violence against children. 2020. WHO (World Health Organization). Viitattu 29.4.2021. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-children>.

Violence prevention: the evidence. 2021. Violence and Injury Prevention. WHO (World Health Organization). Viitattu 23.5. 2021. https://who.int/violence_injury_prevention/violence/4th_milestones_meeting/publications/en/.

WHO Guidelines for the health sector response to child. 2019. Technical Report. 16 September 2019. Guideline. WHO (World Health Organization). Viitattu 12.2.2021. <https://www.who.int/publications/i/item/who-guidelines-for-the-health-sector-response-to-child-maltreatment>.

YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. N.d. Ihmisoikeusliitto. Viitattu 1.2.2021. <https://ihmisoikeusliitto.fi/ihmisoikeudet/ihmisoikeuksien-julistus/>.

Liitteet

Liite 1. Tutkimuksellisen kehittämistyön kokonaiskuva

Liitetaulukko 1. Kehittämistyön aikataulu kevät 2021

AIKA	TOIMIJAT	AINEISTONHANKINTA/KEHITTÄMISMENETELMÄ	DOKUMENTOINTI TAPA	TUOTOS
TAMMIKUU	Sosiaali- ja terveysministeriön koordinaattori, kehittämistyöntekijä, yliopettaja	S-posti, Teams	Muistiinpanot	Etukäteismateriaali Powerpoint kick-off palaveriin
	Ohjausryhmä: Sosiaali- ja terveysministeriön asiantuntijat 3 henkilöä, THL:n asiantuntijat 2 henkilöä, yliopettaja ja opin- näytetyöntekijä	Kick-off-palaveri, Teams	Muistiinpanot, Chat- muistiinpanot	Opinnäytetyön suunnitteluun materiaalit
HELMIKUU	Opinnäytetyöntekijä, Koordinaattori	Suunnittelukokoukset kerran viikossa, Teams, puhelinneuvottelut, tapaamiset Sosiaali- ja terveysministeriössä	Word-tekstinkäsittelyohjelma, Powerpoint, Teams-kalenteri, Outlook-kalenteri	Etukäteismateriaalit Powerpoint
	Opinnäytetyöntekijä, asiantuntijahaastateltavat STM:stä	Opinnäytetyön 1. haastattelu ja 2. haastattelu, Teamsilla	Äänitys, litterointi, analysointi	Excel-matriisi
MAALISKUU	Opinnäytetyöntekijä, asiantuntijahaastateltavat THL:stä	Opinnäytetyön 3. ja 4. haastattelu, Teamsilla ja puhelimella	Äänitys, litterointi, analysointi	Excel-matriisi
	Opinnäytetyöntekijä, Koordinaattori	Yhteistyöpalaveri Sosiaali- ja terveysministeriössä	Word-tekstinkäsittelyohjelma, Powerpoint, Teams-kalenteri, Outlook-kalenteri	Alustava toimintamallimatriisi Excel sisältäen Barnahushenkilön, Etukäteismateriaalit Powerpoint
	Ohjausryhmä: Sosiaali- ja terveysministeriön asiantuntijat 2 henkilöä, THL:n asiantuntijat 2 henkilöä, yliopettaja ja opin- näytetyöntekijä	Ohjausryhmän kokous, Teams	Muistiinpanot Exceliin, analysointi	Alustava toimintamalli
	Opinnäytetyöntekijä, Koordinaattori		Word-tekstinkäsittelyohjelma, Powerpoint, Teams-kalenteri, Outlook-kalenteri	Alustava toimintamallimatriisi Excel, Etukäteismateriaalit 29.3.Powerpoint

	Opinnäytetyöntekijä, Koordinaattori, THL-asiantuntija	Teams	Muistiinpanot	Alustava toimintamallimatriisi sisältäen neuvolan, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon
	Väliraporttitilaisuus: Sosiaali- ja terveysministeriön asiantuntijat 3 henkilöä, THL:n asiantuntijat 3 henkilöä, Poliisihallituksen asiantuntija 1, yliopettaja ja opinnäytetyöntekijät	Väliraporttitilaisuus, Teams	Word-tekstinkäsittelyohjelma, Powerpoint, Teams-kalenteri, Outlook-kalenteri, äänitys, litterointi, analysointi	Alustava toimintamalli sisältäen vastuutahon ja viranomaisyhteistyökumppanin, alustava kyselylomake uskonnollisten yhdyskuntien kyselyyn
HUHTIKUU	Opinnäytetyöntekijä, 4+1 uskonnollisen yhdyskunnan ja uskonyhteisön johtavassa asemassa olevat henkilöt	Etukäteismateriaalit uskonnollisten yhdyskuntien ja uskonyhteisöjen toimijoille s-postilla, Toimintamallin ja kyselyn Teams-esittelyt	Webropol- kyselyt, Muistiinpanot	Tulokset, Kuvaile ja vertaile graafein toimintamallin tärkeydestä ja käyttöönoton edellytyksistä
	Opinnäytetyöntekijä, Koordinaattori	S-posti	Powerpoint	Kyselyn tulosten etukäteismateriaalit
TOUKOKUU	Ohjausryhmä: Sosiaali- ja terveysministeriön asiantuntijat 2 henkilöä, THL:n asiantuntijat 2 henkilöä, yliopettaja ja opinnäytetyöntekijät	Teams	Muistiinpanot, Chatmuistiinpanot	Valmis toimintamalli, käsitteiden selkiyttäminen, mahdollisen yhteistyön aloittaminen toisen valtionkirkon, ev. lut.kirkon kanssa
	Opinnäytetyöntekijä, Koordinaattori	Kokous	Powerpoint	Kyselyn havainnollistaminen graafein, Loppuraporttitilaisuuden etukäteismateriaalit
	Loppuraporttitilaisuus: STM 3 henkilöä, THL 3 henkilöä, Poliisihallitus 1 henkilö, yliopettaja, opinnäytetyöntekijät	Teams	Muistiinpanot	Toimintamalli hyväksytty asiantuntijatyöryhmässä

Liitetaulukko 3. Jatkuu edelliseltä sivulta. Kehittämistyön aikataulu kevät 2021

Liite 2. Toimenpiteet ja toimivalta

Liitetaulukko 2. Turvallinen lapsuus uskonnollisissa yhdyskunnissa tai uskonnollisissa yhteisöissä-lasten suojelun toimintamallin toimenpiteet ja toimivalta.

A. Ennaltaehkäisyn mahdollisuudet uskonyhteisössä: uskonyhteisöllä laaja toimivalta	B. Väkivaltaepäilytilanne, lakiin perustuva ilmoitusvelvollisuus uskonyhteisössä: Laki ja kansainväliset sopimukset edellyttävät toimia	C. Viranomaiset hoitaa perheen kriisiä, uskonyhteisössä jälkihoitovaihe: uskonyhteisöllä rajoitettu toimivalta
Primaaripreventio = A	Sekundaaripreventio = B	Tertiääripreventio = C
A1. Kehittämisehdotus: Uskonyhteisö nimeää lasten suojeluasioiden toimielimen omasta organisaatiostaan.	B1. Uskonyhteisö ilmoittaa kaikki väkivaltaepäilyt viranomaisille: lastensuojeluun ja poliisille. Ilmoitukset tekee se henkilö, joka havaitsee väärinkäytöksen. Ilmoitukset varmistavat lapsen kokonaisvaltaisen tilanteen arvioinnin. Ilmoitus johtaa monialaisen yhteistyön käynnistymiseen viranomaispuolella taaten oikeudellisten, suojelullisten ja hoidollisten tarpeiden toteutumisen. Poliisilla esitutkinnan johtajana on oleellinen rooli hoitoprosessin alkuun saattajana.	C1. Uhrin ja perheen hoito- ja palvelusuunnitelman laatimisen turvaaminen ja toteutuminen sekä sen seuranta ei kuulu uskonyhteisölle.
A2. Kehittämisehdotus: Uskonyhteisö laatii lasten suojelun toimintamallin, joka sisältää lakisääteiset ilmoitukset sekä ennaltaehkäisevän toiminnan ja jälkihoidon.	B2. Uskonyhteisön johto sitoutuu siihen, että ilmoitukset lastensuojeluun ja poliisille tehdään epäiltäessä väkivaltaa tapahtuneen, jolloin asenteet muuttuvat.	C2. Traumanhoito yhteisö- tai yksilötasolla ei kuulu uskonyhteisöille.
A3. Uskonyhteisössä lisätään ominais- tai erityispiirteiden avointa jakamista viranomaisille.	B3. Uskonyhteisö turvaa ihmisoikeuksia yhteisillä jaetuilla pohja-ajatuksilla lapsen edusta.	C3. Uhrin ja tekijän kohtaamisessa tulee huomioida, että turvallisuutta ei saa vaarantaa, sillä uhri on traumatisoitunut. Kohtaaminen voi traumatisoida häntä lisää.
A4. Uskonyhteisö tukee lasta ja hänen perhettään, jotta lasten oikeudet voivat toteutua. Lisäksi uskonyhteisö toimii yhteyden rakentajana viranomaisiin päin uhrin ja/tai perheen pyynnöstä.	B4. Uskonyhteisö takaa, että uhri ja perhe saavat tietoa perusoikeuksista.	C4. Väkivallan tekijät ohjataan hoitoon. Heidän hoitamisensa ei kuulu uskonyhteisölle.
A5. Uskonyhteisö antaa viranomaisille tietoa mahdollisuuksistaan auttaa lasta ja perhettä sekä kantaa vastuuta yhdessä viranomaisen kanssa.	B5. Uskonyhteisöä hajaannuttavassa väkivaltaepäilytilanteessa käytetään ulkopuolista ammatillista konsultaatiota yhteisötrauman hoitamiseksi.	C5. Uskonyhteisö osoittaa hyväksyvää lähimmäisenrakkautta uhreille ja heidän perheilleen ottamatta kantaa hoitoprosesseihin, estäen näin uudelleentraumatisoitumisen.
A6. Lisätään uskonyhteisön tietoisuutta viranomaisilmoittamismenettelyistä ja -velvollisuuksista.	B6. Uskonyhteisö voi soveltaa laajan toimivallan/ennaltaehkäisyn toimenpiteitä (sarake A: solut 1-15) soveltuvin osin.	C6. Jos lapsi on jäänyt syystä tai toisesta vaille hoitoa ja tukea, uskonyhteisö ottaa vastuuta ilmoittaa asiasta lastensuojeluun.
A7. Lapsille ja nuorille järjestetään turvataitokasvatusta sekä lisätään tietoisuutta lasten ja nuorten oikeuksista.		C7. Uskonyhteisö voi soveltaa myös toimenpiteitä (sarake A: solut 1-15 ja sarake B: 1-6) soveltuvin osin.
A8. Aikuisille lisätään tietoisuutta velvollisuudesta turvata lasten oikeuksien toteutuminen, annetaan turvataitokoulutusta ja tuetaan vanhemmuutta.		

A9. Lisätään tietoisuutta henkisen, hengellisen, fyysisen ja seksuaalisen väkivallan muodoista ja seurauksista kaikille ikäluokille		
A10. Kannustetaan omaehtoisuuteen tiedottaen (mahdollisesti voimaantulevasta) terapiatakuusta tavoitteena hoidon ulottaminen kaikkien saataville.		
A11. Uskonyhteisö antaa konkreettista apua kuten lastenhoitoapua, ruoka-apua, taloudellista apua, vanhemmuuden tukea.		
A12. Uskonyhteisö tukee ja osallistuu vertaisryhmätukitoimintaan.		
A13. Käytetään kokemusasiantuntijoita (traumasta selviytyneitä) tukemaan ja rohkaisemaan trauman uhreja.		
A14. Jos lapsi on jäänyt syytä tai toisesta vaille hoitoa ja tukea, uskonyhteisö ottaa vastuuta ilmoittaa asiasta lastensuojeluun.		
A15. Uskonyhteisö suojelee erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat lapset.		

Liitetaulukko 2. Jatkuu edelliseltä sivulta. Turvallinen lapsuus uskonnollissa yhteisöissä ja uskonnollisissa yhteisöissä -lasten suojelun toimintamallin toimenpiteet ja toimivalta

Liite 3. Vastuut ja kumppanuudet

Liitetaulukko 3. Turvallinen lapsuus uskonnollisissa yhdyskunnissa ja uskonnollissa yhteisöissä-lasten suojelun toimintamallin vastuut ja viranomaisyhteistyökumppanit

Lasten oikeus suojeluun-perusta	Vastuutaho uskonyhteisössä	Viranomaisyhteistyökumppani(t)
A1. Kehittämisehdotus: Uskonyhteisö nimeää lasten suojeluasioiden toimielimen omasta organisaatiostaan.	Uskonyhteisön johto nimeää toimielimen siten, että vähintään yksi toimielimen jäsenistä on ammattilainen.	-
A2. Kehittämisehdotus: Uskonyhteisö laatii lasten suojelun toimintamallin, joka sisältää lakisääteiset ilmoitukset sekä ennaltaehkäisevän toiminnan ja jälkihoidon.	Uskonyhteisön johto hyväksyy mallin, jonka laadinnasta on vastannut nimety toimielimen ammattihenkilö.	Toimintamalli tulee tehdä ja yhdessä käydä läpi paikallisten viranomaisten kanssa. Uskonyhteisön ammattihenkilö on saanut THL:n/Barnahusin hyväksymän koulutuksen, mikä voidaan toteuttaa yhteisinä koulutuspäivinä tai Barnahus-verkkokouluna. Koulutuksesta on mahdollista saada todistus.
B1. Uskonyhteisö ilmoittaa kaikki väkivaltaepäilyt viranomaisille: lastensuojeluun ja poliisille. Ilmoitukset tekee se henkilö, joka havaitsee väärinkäytöksen. Ilmoitukset varmistavat lapsen kokonaisvaltaisen tilanteen arvioinnin. Ilmoitus johtaa monialaisen yhteistyön käynnistymiseen viranomaispuolella taaten oikeudellisten, suojellisten ja hoidollisten tarpeiden toteutumisen. Poliisilla esitutkinnan johtajana on oleellinen rooli hoitoprosessin alkuun saattajana.	Kaikki veloitetaan tekemään ilmoitus poliisille ja lastensuojeluilmoitus.	Poliisi, sosiaalitoimi/lastensuojelu, neuvola, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto. Kun ilmoitus poliisille on tehty, esitutkinta käynnistyy LASTA-mallin mukaisesti.
Sitoutuminen	Vastuutaho uskonyhteisössä	Viranomaisyhteistyökumppani
B2. Uskonyhteisön johto sitoutuu siihen, että ilmoitukset lastensuojeluun ja poliisille tehdään epäiltäessä väkivaltaa tapahtuneen, jolloin asenteet muuttuvat.	Uskonyhteisön johto	Kun ilmoitus poliisille on tehty, esitutkinta käynnistyy LASTA-mallin mukaisesti.
B5. Uskonyhteisöä hajaannuttavassa väkivalta- tai ennaltaehkäisytilanteessa käytetään ulkopuolista ammatillista konsultaatiota yhteisötrauma hoitamiseksi.	Uskonyhteisön johto, lasten suojelun toimielin	THL/Barnahus on kouluttanut eri tahot kriisitilanteita varten.
A10. Kannustetaan omaehtoisuuteen tiedottaen (mahdollisesti voimaantulevasta) terapiatakuusta tavoitteena hoidon ulottaminen kaikkien saataville.	Lasten suojelun toimielin	Neuvola, koulu- tai opiskeluterveydenhuolto
A3. Uskonyhteisössä lisätään ominais- tai erityispiirteiden avointa jakamista viranomaisille.	Uskonyhteisön johto, lasten suojelun toimielin	Poliisi, sosiaalitoimi/lastensuojelu, neuvola, koulu- tai opiskeluterveydenhuolto
A5. Uskonyhteisö antaa viranomaisille tietoa mahdollisuuksistaan auttaa lasta ja perhettä sekä kantaa vastuuta yhdessä viranomaisen kanssa.	Uskonyhteisön johto, lasten suojelun toimielin	Poliisi, sosiaalitoimi/lastensuojelu, neuvola, koulu- tai opiskeluterveydenhuolto
A6. ja B4. Lisätään uskonyhteisön tietoisuutta viranomaisilmoittamismenettelyistä ja -velvollisuuksista. Uskonyhteisö takaa, että uhri ja perhe saavat tietoa perusoikeuksista.	Uskonyhteisön johto, lasten suojelun toimielin	Uskonyhteisön ammattihenkilö on saanut THL:n/Barnahusin hyväksymän koulutuksen. Koulutus voidaan toteuttaa yhteisinä koulutuspäivinä.
A7. ja B3. Lapsille ja nuorille järjestetään turvataitokasvatusta sekä lisätään tietoisuutta lasten ja nuorten oikeuksista. Väkivaltaepäilytilanteessa turvataan ihmisoikeuksien toteutuminen jaetuilla pohja-ajatuksilla taaten lapsen etu.	Uskonyhteisön johto, lasten suojelun toimielin vastaa siitä, että koulutus toteutetaan. Lasten suojelun toimielimen ammattilainen kouluttaa.	1) Neuvola, koulu- tai opiskeluterveydenhuolto. 2) Uskonyhteisön ammattihenkilö on saanut THL:n/Barnahusin hyväksymän koulutuksen. 3) Koulutus voidaan toteuttaa yhteisinä koulutuspäivinä.
A8. Aikuisille lisätään tietoisuutta velvollisuudesta turvata lasten oikeuksien toteutuminen, annetaan turvataitokoulutusta ja tuetaan vanhemmuutta.	Uskonyhteisön johto, lasten suojelun toimielin vastaa siitä, että koulutus toteutetaan. Lasten suojelun toimielimen ammattilainen kouluttaa.	1) Neuvola, koulu- tai opiskeluterveydenhuolto. 2) Uskonyhteisön ammattihenkilö on saanut THL:n/Barnahusin hyväksymän koulutuksen. 3) Koulutus voidaan toteuttaa yhteisinä koulutuspäivinä.
A9. Lisätään tietoisuutta henkisen, hengellisen, fyysisen ja seksuaalisen väkivallan muodoista ja seurauksista kaikille ikäluokille.	Uskonyhteisön johto, lasten suojelun toimielin vastaa siitä, että koulutus toteutetaan. Lasten suojelun toimielimen ammattilainen kouluttaa.	1) Neuvola, koulu- tai opiskeluterveydenhuolto. 2) Uskonyhteisön ammattihenkilö on saanut THL:n/Barnahusin hyväksymän koulutuksen. 3) Koulutus voidaan toteuttaa yhteisinä koulutuspäivinä.
Viestintä	Vastuutaho uskonyhteisössä	Viranomaisyhteistyökumppani
A4. Uskonyhteisö tukee lasta ja hänen perhettään, jotta lasten oikeudet voivat toteutua. Lisäksi uskonyhteisö toimii yhteyden rakentajana viranomaisiin painuhrin ja/tai perheen pyynnöstä.	Uskonyhteisön johto, lasten suojelun toimielin	Sosiaalitoimi/lastensuojelu voi järjestää yhteistoimintapalaverin, jossa on mukana neuvola, koulu- tai opiskeluterveydenhuolto.
A12. Uskonyhteisö tukee ja osallistuu vertaisryhmätukitoimintaan. Tietoisuuden	Uskonyhteisön johto, lasten suojelun toimielin	Perusterveydenhuollon taho tai THL/Barnahus on kouluttanut vertaistoiminnan vetäjät.

lisääminen siitä, että väkivallan kokemusista kannattaa puhua ja hakea apua aikuisenakin.		
A13. Käytetään kokemusasiantuntijoita (traumasta selviytyneitä) tukemaan ja rohkaisemaan trauman uhreja. Lisätään tietoisuutta siitä, että väkivallan kokemusista kannattaa puhua ja hakea apua aikuisenakin.	Uskonyhteisön johto, lasten suojelun toimielin	Perusterveydenhuollon taho tai THL/Barnahus on kouluttanut kokemusasiantuntijatoiminnan vetäjät.
A14. ja C6. Jos lapsi on jäänyt syystä tai toisesta vaille hoitoa ja tukea, uskonyhteisö ottaa vastuuta ilmoittaa asiasta lastensuojeluun.	Uskonyhteisön johto, lasten suojelun toimielin, kaikki	Poliisi, sosiaalitoimi/lastensuojelu , neuvola tai koulu- tai opiskeluterveydenhuolto. Kun ilmoitus poliisille on tehty, esitutkinta käynnistyy LASTA-seulan mukaisesti.
Konkreettinen apu	Vastuutaho uskonyhteisössä	Viranomaisyhteistyökumppani
A11. ja C5. Uskonyhteisö antaa konkreettista apua kuten lastenhoitoapua, ruoka-apua, taloudellista apua, vanhemmuuden tukea. Uskonyhteisö osoittaa hyväksyvää lähimmäisen rakkautta uhreille ja heidän perheilleen ottamatta kantaa hoitoprosesseihin, estäen osaltaan näin uudelleentraumatisoitumista.	Lasten suojelun toimielin, lasten suojelun toimielimen ammattihenkilö	Sosiaalitoimi/lastensuojelu järjestää yhteistoimintalaverin, jossa on mukana neuvola tai koulu- tai opiskeluterveydenhuolto. Uskonyhteisön lasten suojelun toimielin voi olla mukana uhrin tai perheen pyynnöstä.
Erytyskysymys	Vastuutaho uskonyhteisössä	Viranomaisyhteistyökumppani
A15. Uskonyhteisö suojelee erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat lapset.	Lasten suojelun toimielin, lasten suojelun toimielimen ammattihenkilö	Sosiaalitoimi/lastensuojelu järjestää yhteistoimintalaverin, jossa on mukana neuvola tai koulu- tai opiskeluterveydenhuolto. Uskonyhteisön lasten suojelun toimielin voi olla mukana uhrin tai perheen pyynnöstä.
Miten koodeja tulkitaan?		
A1-A15: Primaaripreventio: ennaltaehkäisy, uskonyhteisöllä laaja toimivalta, uskonyhteisö valitsee toimenpiteet, joilla on paras vaikuttavuus		
B1-B5: Sekundaaripreventio: väkivaltaepäilytilanne, uskonyhteisöllä rajoitettu toimivalta, mutta on tiettyjä velvollisuuksia. Toimintamalliin valitaan soveltuvin osin myös toimenpiteet A1-A15.		
C1-C7: Tertiaaripreventio: jälkihoito, uskonyhteisöllä rajoitettu toimivalta: Toimintamalliin valitaan soveltuvin osin myös toimenpiteet A1-A15 ja B1-B5.		

Liitetaulukko 3. Jatkuu edelliseltä sivulta. Turvallinen lapsuus uskonnollisissa yhdyskunnissa ja uskonnollisissa yhteisöissä -lasten suojelun toimintamallin vastuut ja viranomaisyhteistyökumppanit